

Holdninger til stedsnavn i Oslo

En studie basert på opplysninger fra tre ulike etniske grupper

Maimu Berezkina

NOR 4190 – Masteroppgave i nordisk, særlig norsk, språkvitenskap

Institutt for lingvistiske og nordiske studier

Universitetet i Oslo

Høsten 2011

Førord

Alt begynte med en semesteroppgave om stedsnavn i Oslo høsten 2006, da jeg var på mitt tredje år av norskstudier ved Det statlige universitetet i St. Petersburg. Sommeren samme året hadde jeg vært i Oslo for første gang i mitt liv og blitt så forelsket i den at jeg bestemte meg for å velge et emne som ville være knyttet til denne byen. Sakte, men sikkert åpnet det seg en hel ny verden for meg – en verden av navn og de utallige historiene som navnene kan fortelle.

Ett år senere kom jeg for første gang til forskergruppen i navnegransking ved Universitetet i Oslo for å samle informasjon til min hovedoppgave i St. Petersburg, som selvfølgelig skulle handle om stedsnavn i Oslo. Etter to måneders opphold dro jeg tilbake hjem, med et bestemt ønske om en gang i framtiden å skrive en masteroppgave i navnegransking – og gjøre det på norsk. I 2009 var jeg tilbake i Oslo, som mastergradsstudent i nordisk.

Nå er jeg framme, og det er mange som jeg vil takke:

- Tom Schmidt, min entusiastiske veileder som alltid har kommet med gode råd og spennende idéer og fortalt oppmuntrende historier når de mest trengtes.
- Botolv Helleland, min ”uoffisielle” veileder som inspirerte meg til å komme til Oslo og skrive om holdninger til stedsnavn i ulike etniske grupper.
- Andre navnegranskere – takk for spennende samtaler og hyggelige lunsjpauser!
- Alle som deltok i undersøkelsen – ingenting ville ha skjedd uten dere.
- Aleksandra Livanova ved Det statlige universitetet i St. Petersburg, som smittet meg med interesse for stedsnavn og var min meget hjelpsomme veileder i flere år.
- Alle mine venner som har støttet meg under oppgaveskrivingen. Spesielt takk til Kadri for nyttig kritikk og viktige innslag.
- Mine aller nærmeste: mor, far, søster og bestemor – for all interesse og de mange ”ta det med ro!”

Høsten 2011

Maimu Berezkina

INNHold

Forord

Innhold

DEL I: UNDERSØKELSENS FORMÅL OG BAKGRUNN	1
Kapittel 1 Innledning	1
Kapittel 2 Stedsnavn i det urbane miljøet	4
2.1 Særegenheter ved urbane stedsnavn	4
2.2 Utnyttelsesmuligheter for urbane stedsnavn	6
Kapittel 3 Holdninger og identitet	8
3.1 Holdninger	8
3.2 Stedsidentitet	9
3.3 Toponymisk identitet	10
3.4 Urban toponymisk identitet	11
Kapittel 4 Innvandrere i Oslo	13
4.1 Historiske grunner og situasjonen i dag	13
4.2 Pakistanere i Oslo	14
4.3 Polakker i Oslo	15
Kapittel 5 Tidligere forskning	16
DEL II: UNDERSØKELSENS GJENNOMFØRING OG RESULTATER	20
Kapittel 6 Tilnærming og metode	20
6.1 Kvantitativ og kvalitativ metode	20
6.2 Begrunnelse for valg av metodisk innfallsvinkel	21
6.3 Datainnsamling	23
6.3.1 Forkastede metoder for datainnsamling	23
6.3.2 Den valgte metoden	24
6.3.3 Datainnsamling via Internett	25
6.3.4 Personlige intervjuer og papirbasert spørreskjema: I hvor stor grad påvirkes svarene?	26
6.4 Spørreundersøkelse og personlige intervjuer	27

6.4.1	Distribusjon av spørreskjema og første kontakt med intervjuobjektene	27
6.4.2	Teknisk plattform for spørreskjemaet: UiOs nettskjema	29
6.4.3	Pilotstudien	30
6.4.4	Oversikt over spørreskjemaet	31
6.4.5	Personlige intervjuer	35
6.5	Reliabilitet og validitet	36
6.6	Oversikt over variablene	38
6.6.1	Respondentenes antall, kjønn og etniske bakgrunn	38
6.6.2	Respondentenes gjennomsnittlige alder	38
6.6.3	Respondentenes utdanningsnivå	39
6.6.4	Respondentenes botid i Oslo	41
6.6.5	Representativitet	42
Kapittel 7	Stedsnavnenes verdi og respondentenes kunnskap om navngivingsgrunnet	43
Kapittel 8	Finnes det et mønster eller system i stedsnavnene i Oslo?	46
Kapittel 9	Holdninger til konkrete stedsnavn i de tre etniske gruppene	49
9.1	Karl Johans gate	51
9.2	Sorgenfrigata	52
9.3	Joachim Nielsens gang	54
9.4	Bukken Bruses vei	55
9.5	Dronning Mauds gate	56
9.6	St. Olavs gate	57
9.7	Mikrobølgen	58
9.8	Idioten	59
9.9	Leiv Eirikssons gate	60
9.10	Tøyengata	61
9.11	Valkyrie plass	62
9.12	Øvre Slottsgate	63
9.13	Trondheimsveien	64
9.14	Gressholmen	65
9.15	Henrik Ibsens gate	66
9.16	Rodeløkka	67
9.17	Rubina Ranas gate	68
9.18	7. juni-plassen	70
9.19	St. Hanshaugen	71
9.20	Hausmanns gate	71
9.21	Huk aveny	72
Kapittel 10	Hvilke navn foretrekker man?	73
10.1	Assosiasjoner til stedet	74
10.2	Navnets innhold	76
10.3	Navnets form	78
10.4	Navnets klang	79
10.5	Tradisjon	80

10.6 Ulikheter i navnepreferanser i de tre etniske gruppene	80
Kapittel 11 Uoffisielle stedsnavn	82
11.1 Uoffisielle stedsnavn nevnt av respondenter med etnisk norsk bakgrunn	83
11.2 Uoffisielle stedsnavn nevnt av respondenter med pakistansk bakgrunn	85
11.3 Uoffisielle stedsnavn nevnt av respondenter med polsk bakgrunn	86
11.4 Konkluderende bemerkninger om uoffisielle stedsnavn brukt i Oslo	87
Kapittel 12 Flerkulturelle navn i det urbane miljøet	89
Kapittel 13 Oppsummering og konklusjon	92
Litteratur	95
Vedlegg	103
Vedlegg 1: Skjermdump av spørreskjema	103
Vedlegg 2: Intervjuguide	107
Vedlegg 3: Samtykkeerklæring	108
Vedlegg 4: Utdrag fra intervjuene	109
Sammendrag	115

Del I: Undersøkelsens formål og bakgrunn

Kapittel 1 Innledning

Stedsnavn, og ikke minst urbane stedsnavn, er tett knyttet til lokal historie, kultur og verdier (Azaryahu 2009, Kostanski 2009, Særheim 2007, Wahlberg 2005). Forskning om urbane menneskers identitet som gjenspeilet i og påvirket av stedsnavn i bymiljøet, er et nytt og voksende felt i navnegransking (se for eksempel Ainiala og Vuolteenaho 2006, Ainiala 2007). Utgangspunktet i dette nye forskningsfeltet er at innbyggere i samme by ikke utgjør en homogen gruppe som navnbrukerkrets, og at tilpassing av stedsnavn og holdninger til dem avhenger av vår kulturelle bakgrunn, av området hvor vi bor, og av våre sosiale nettverk i ulike deler av det urbane miljøet (Ainiala 2007: 30).

Oslo er i de siste tiårene blitt en høyst multikulturell by. Her bor det folk med ulik etnisk og språklig bakgrunn, men de må alle ha et slags forhold til stedsnavnene rundt seg, siden disse utgjør en del av alles hverdag. Det er mye kultur- og samfunnsrelatert informasjon som kan leses ut fra stedsnavn. Jeg vil undersøke om den informasjonen faktisk blir lest, det vil si se på stedsnavn i Oslo fra et innbyggerperspektiv. Jeg er interessert i å kaste lys over navnepreferanser og oppfatning av stedsnavn, og siden Oslo er en flerkulturell by, har jeg valgt å gjennomføre undersøkelsen i tre ulike etniske grupper – etniske nordmenn, personer med pakistansk bakgrunn og polakker¹. Grunnen til at jeg har valgt akkurat de tre nevnte etniske gruppene for min analyse, er at jeg ønsker å sammenligne navnebrukerperspektiv blant etniske nordmenn, blant osloborgere fra en innvandrerguppe som har bodd i byen i flere tiår (personer med pakistansk bakgrunn) og i en innvandrerguppe som representerer nyere flyttingsprosesser knyttet til utvidelsen av EU (polakker). Inspirert av studier gjennomført av Terhi Ainiala og Jani Vuolteenaho (2006), Terhi Ainiala (2007) og Laura Kostanski (2009), tar jeg utgangspunkt i at holdninger til stedsnavn og

¹ Ordet "nordmann" kan brukes på ulike måter, og man trenger ikke å være "etnisk norsk" for å kalle seg nordmann (Lomheim 2006). For å unngå misforståelser, bruker jeg "etnisk" i tillegg til ordet "nordmann" for respondentene som ikke har oppgitt annen enn norsk bakgrunn. Respondentene som har oppgitt sitt eller sine foreldres hjemland som "Pakistan", omtaler jeg som "respondenter med pakistansk bakgrunn" og i enkelte tilfeller som "norsk-pakistanere". For å unngå misforståelser, bruker jeg "etnisk" i tillegg til ordet "nordmann" for respondentene som ikke har oppgitt annen enn norsk bakgrunn. Respondentene som har oppgitt sitt eller sine foreldres hjemland som "Pakistan", omtaler jeg som "respondenter med pakistansk bakgrunn" og i enkelte tilfeller som "norsk-pakistanere". Siden innvandring fra Polen hovedsakelig er et nytt fenomen, og siden ingen av respondentene med polsk bakgrunn oppgav "Norge" som sitt hjemland, referer jeg til dem både som "polakker" og "personer med polsk bakgrunn".

bruk av dem og deres uoffisielle varianter kan være en slags indikator for navnebrukernes tilknytning til majoritetssamfunnet.

Jeg vil belyse følgende *forskningsspørsmål*:

- Hvilke navnetyper i Oslo foretrekker innbyggerne, og eksisterer det noen forskjeller i navnepreferanser i ulike etniske grupper?
- Eksisterer det ulike holdninger til stedsnavn, meninger om stedsnavnenes verdi og interesse for stedsnavn hos etniske nordmenn og personer med annen etnisk bakgrunn?
- Er et likt antall år som man har bodd i Oslo, avgjørende for like holdninger til og bruk av byens stedsnavn?
- I hvor stor grad legger Oslos innbyggere merke til mønstrene i navngivingen, og hva oppfatter de som et system eller typiske trekk for stedsnavnene i byen?
- Hvilke typer uoffisielle betegnelser for steder i Oslo eksisterer det i de tre etniske gruppene?
- Mener osloborgere at stedsnavnene rundt dem bare skulle gjenspeile norsk kultur eller også innvandrerkultur?

Den delen av min undersøkelse som har med innbyggernes ulike etniske tilhørighet og botid i Oslo å gjøre, bygger på en *hypotese* om at det eksisterer forskjeller i holdninger til stedsnavn i Oslo både mellom mennesker som tilhører ulike etniske grupper, og mennesker som har ulik botid i byen. Andre emner jeg drøfter, krever en mer beskrivende tilnærming, og i tilknytning til disse lar det seg ikke gjøre å formulere noen bestemte hypoteser.

Enkelte av de forskningsspørsmålene jeg tar opp, har til nå vært lite drøftet i navneforskningen. Navn i flerkulturelle og flerspråklige samfunn er i de siste årene blitt et populært og aktuelt emne i navneforskningstilgjøet, og det har vært gjennomført en rekke studier om navnebrukerperspektiv på stedsnavn (Ainiala 2007, Ainiala 2009, Johansson 2007, Johansson 2009, Reponen 2010). Dette henger utvilsomt sammen med de betydelige globaliseringsprosessene i de siste tiårene med økende kultur- og språkkontakt som resultat. Det eksisterer likevel ingen omfattende studie som har til mål å se på holdninger til urbane stedsnavn i lys av navnebrukernes etniske bakgrunn og botid i byen. Det må nevnes at navngivingssituasjonen i Oslo, hvor ca. 25% av befolkningen nå har ikke etnisk norsk bakgrunn, allerede har vekket

interesse hos noen forskere. Thomas Hylland Eriksen (under utgivelse) har for eksempel spekulert over hva slags stedsnavn Oslo kunne forventes å ha i framtiden:

It is not unthinkable that in a not too distant future, citizens of Oslo will have the opportunity to meet for appointments at Salimi Square, to shop for vegetables in Kharian Street, to take their picnics in Rubina Rana Park and to drive to Drammen on Mogadishu Road.

Det er blant annet slike tanker som vekket min interesse for å gjennomføre undersøkelsen blant ulike etniske grupper av Oslos befolkning og generelt prøve å understreke viktigheten av forskning om navnebrukerperspektiv på stedsnavn, hvor synspunkter fra etnisk sett ulike innbyggergrupper ville bli brukt.

Oppgaven er bygd opp på følgende måte:

I den første delen beskriver jeg formålet med undersøkelsen og hva som ligger til grunn for min forskning. Videre forklarer jeg de ulike forskningsobjektene og begrepene som inngår i undersøkelsen. I kapittel 2 gjør jeg rede for særegenhetene ved urbane stedsnavn, samt for hvilken informasjon som kan leses ut fra disse navnene. I kapittel 3 drøftes begrepet *holdninger*, og jeg ser på sammenheng mellom *stedsidentitet* og identitet knyttet til stedsnavn. Kapittel 4 gir en presentasjon av historiske grunner til Oslos multikulturalisme, og av de to ikke-norske etniske innbyggergruppene som undersøkelsen omfatter. I kapittel 5 presenterer jeg det som har vært gjort innenfor navnegransking i tilknytning til emnene i min forskning, for å sette undersøkelsen inn i en bredere sammenheng.

I oppgavens andre del beskriver jeg hvilken tilnærming og metode som ligger til grunn for min undersøkelse, og jeg presenterer undersøkelsens resultater. I kapittel 6 gir jeg først en begrunnelse for den valgte tilnæringsmåten, beskriver datainnsamlingsprosessen og drøfter de eventuelle problemene som kan være knyttet til min undersøkelsesmetode. Deretter diskuterer jeg hvordan spørreskjemaet ble utformet, og forteller hvilke emner som ble berørt i de personlige intervjuene. Også undersøkelsens reliabilitet og validitet blir drøftet. Til slutt gir jeg en oversikt over de ulike variablene og ser mine respondentgrupper² i forhold til befolkningsgjennomsnittet i byen og landet generelt.

I kapittel 7 tar jeg for meg de resultatene som jeg fikk gjennom den kvantitative undersøkelsen, og som forteller om respondentenes oppfatning av stedsnavn og kunnskap til

² Jeg har valgt å bruke termen *respondent* for deltakerne i min undersøkelse. *Bokmålsordboka* (2005: 832) definerer en respondent som ”en som blir spurt ved meningsmålinger”. Når jeg refererer til andre undersøkelser, bruker jeg av og til termen *informant*, som ifølge Ottar Hellevik (1997:62) er en person som ”har spesielt god innsikt i de forholdene som tas opp”.

navngivingsgrunnlaget i navnene i deres nærmiljø. Kapittel 8 presenterer funnene om hva som blir oppfattet som et system i Oslos stedsnavn. I kapittel 9 gir jeg en oversikt over respondentenes holdninger til konkrete stedsnavn i Oslo, og i kapittel 10 viser jeg hvilke typer stedsnavn som respondentene foretrakk. I kapittel 11 beskrives det ulike typer uoffisielle stedsnavn brukt i de tre etniske gruppene. I kapittel 12 diskuteres mulige stedsnavn som ville gjenspeile osloborgernes etniske mangfold.

I kapittel 13 gir jeg en oversikt over de viktigste funnene og diskuterer i hvilken grad forskningsresultatene er i samsvar med hypotesen. Vedleggene inneholder spørreskjemaet, intervjuguiden, samtykkeerklæringen og utdrag fra intervjuer.

Kapittel 2 Stedsnavn i det urbane miljøet

2.1 Særegenheter ved urbane stedsnavn

Den mest alminnelige måten å kategorisere stedsnavn på er å dele dem i to overordnede grupper: naturnavn og kulturnavn. Ifølge Botolv Hellelands definisjon (1993: 38) er naturnavn ”namn på naturlokalitetar av ymse slag”, for eksempel elvenavn, fjordnavn, øynavn, innsjønavn, fjellnavn osv., mens kulturnavn ”vitnar om menneskelege aktivitetar”. Siden en by er et bebygget landskap, et kulturmiljø som har oppstått gjennom menneskelig virksomhet, er det naturlig at det urbane navnemiljøet hovedsakelig består av kulturnavn (Ainiala 2002: 80). Slik kan vi i tillegg til all slags bostedsnavn (bynavn, gårdsnavn, husnavn) kategorisere som kulturnavn alle navnene i det urbane miljøet som identifiserer objekter dannet av mennesker: gater, veier, plasser, bruer, tomter, parker, stoppesteder, bygninger m. fl.

Det kan være vanskelig å foreta en definitiv avgrensning når det gjelder hva slags navnebærende objekter en navneforsker i det urbane miljøet skulle konsentrere seg om. Navn som står på butikk-, kafé- og restaurantskilt kan også regnes som byens navn, selv om de vanligvis forandres oftere enn navn på, for eksempel, gater og plasser. Slike navn er det likevel mest forsket på innenfor det forholdsvis nye sosiolingvistiske forskningsfeltet som kalles *lingvistisk landskap* og som også omfatter slike ustabile skriftspråklige uttrykk i det offentlige rom som plakater, reklameskilt, graffiti og lignende (se f.eks. Gorter et al. 2009; for forskning i Norge Stjernholm, under arbeid). Jeg skal ikke ta for meg disse ustabile skriftspråklige

elementene av Oslos lingvistiske landskap, men konsentrere meg om stedsnavn som har oppstått historisk eller kommet fram som et resultat av planlagt navngiving, samt deres eventuelle uoffisielle varianter.

Terhi Ainiola definerer urbane stedsnavn som ”ortnamnen i en stadsliknande miljø” (Ainiola 2002: 79). Avgrenser man et bymiljø på geografisk grunnlag, så består navnetilfanget der både av kultur- og naturnavn: til ethvert bymiljø hører det ikke bare menneskeskapte objekter, men også naturlokaliteter. En annen mulighet er å foreta avgrensningen på kulturelt grunnlag og definere bare de navnene som er knyttet til bykultur, som navn i det urbane miljøet. Jeg kommer til å bruke den første, geografiske tilnæringsmåten, fordi det for meg er viktig å kunne omtale all slags stedsnavn som er brukt av mennesker i et bymiljø om ulike steder innenfor byens grenser (bortsett fra ustabile navn fra det lingvistiske landskapet, jf. det forrige avsnittet).

Navn i bymiljøet kan i sin tur bli delt opp i nedarvede, tradisjonelle navn på den ene siden og nyskapte, planlagte navn på den andre. Tradisjonelle stedsnavn har oppstått uten systematisk navngiving, mens nyskapte stedsnavn er et resultat av offisiell planlegging i en navnekomité eller annen offentlig organisasjon. I den gamle, tradisjonelle navneskikken kunne navngivingsmotivet være stedets fysiske egenskaper (form, størrelse eller, når det gjelder gatenavn, lengden), menneskelig virksomhet på stedet, plantelivet omkring, stedets plassering i forhold til andre objekter i byen o.l. Slike nedarvede navn ble skapt over lang tid av innbyggerne for å dekke deres behov for å identifisere steder rundt seg. De tradisjonelle navnene som man fortsetter å bruke også i dag, kan anses å være av god kvalitet siden de ofte er blitt beholdt gjennom flere hundre år. For nyskapte navn finnes det dessverre ingen lignende kvalitetsgaranti (Närhi 1979: 125).

En navngivingsmåte som er meget utbredt i det urbane miljøet, er bruk av *gruppenavn*, også kalt *kategorinavn* (Helleland 1993: 40), det vil si i et bestemt område å ha navn som tilhører den samme tematiske gruppen, det samme semantiske feltet. For eksempel kan man ha gater med dyrebetegnelser i ett område, gater med plantenavn i et annet og gater med navn på personer fra litteraturen i det tredje. Gruppenavn er oftest lette å huske og gjør det enklere for drosjesjåfører, brannvesen, ambulanse og innbyggere generelt å orientere seg i byen. Av og til kan man gjette seg til stedets beliggenhet bare ut fra navnekategorien. Gruppenavngiving har likevel også ulemper, og den kanskje viktigste av dem er at gruppenavn ikke har noen naturlig tilknytning til området slik som tradisjonelle stedsnavn har det (op. cit.: 41). Det er i tillegg viktig å ”använda

motivkretsar ekonomiskt, utan slöseri” (Närhi 1979: 127) når byplanleggere vet at et område hvor man bruker gruppenavngiving, kommer til å vokse i framtiden.

Det skal mye til for at et stedsnavn planlagt på det offisielle nivået, skal kunne fungere godt og være allment akseptert. Som Eeva Maria Närhi skriver i artikkelen ”Stadsplanens namn – en del av språket”, må det nye navnet være ”tilltalande, lätt att minnas, enkelt att använda och svårt att ändra” (op. cit.: 126). Nye navn skal vekke positive assosiasjoner hos innbyggerne og samtidig være forholdsvis nøytrale slik at assosiasjonene ikke ville variere særlig hos mennesker med ulik bakgrunn. De skal kunne fungere bra i dagliglivet, men samtidig være i en viss forstand evige, i stand til å motstå tidens tann. I så stor grad som mulig bør navnene gi opplysninger om fysiske egenskaper ved objektet de identifiserer, og derfor er det viktig å bruke ulike slags etterledd. Navnene skal ikke være vanskelige å uttale, og det kan derfor være uheldig å bruke fremmede navneledd i dem. Närhi forteller, for eksempel, at man i Stockholm var nødt til å avslå en planlagt serie gatenavn gitt etter nobelprisvinnere på grunn av uttale- og stavevanskeligheter knyttet til pristakernes navn (op. cit.: 127). Her var det dermed personnavnenes struktur som var avgjørende for navngivingen.

2.2 Utnyttelsesmuligheter for urbane stedsnavn

Ifølge Thorsten Andersson (1996: 16) finnes det fire ulike navngivingsfunksjoner: den *kognitive* (den identifiserende og individualiserende) funksjonen, den *emotive*, den *ideologiske* og den *samhørighetsskapende* funksjonen. Det er dermed mye som kan leses ut fra ett navn. De urbane stedsnavnene tilhører hovedsakelig nyere tid. Hva er det de kan fortelle oss?

Utnyttelsesmulighetene for de nyere urbane stedsnavnene er nokså forskjellige fra det eldre navnestoff, som kan brukes til å lære om tidligere samfunnsforhold, hedensk kult, språkhistorie og lignende historiske aspekter (Særheim 1985). Betydningen av ordet eller ordene som de eldre navnene består av, kan ofte være uklar. Dette er ikke tilfellet med størsteparten av stedsnavnene i bymiljøet, nettopp fordi de er forholdsvis unge. Også de ulike samfunnsforholdene og historien som de urbane stedsnavnene kan gi opplysninger om, har oftest vært nærmere – og vel så godt – beskrevet i andre kilder. Ifølge Bent Jørgensen (1999b: 251) er det først og fremst motivasjonen bak navngivingen som er av største interesse, når man forsker på stedsnavn i bymiljøet. Det er slike emner som navnevalg og navneskifte, samt valget av en eller annen språkform, som står sentralt i den slags navneforskning.

En annen tilnæringsmåte til de urbane navnene er å se alt fra et navnebrugerperspektiv, se på hvilke navn som foretrekkes av innbyggerne, hvordan folk reagerer på nye navn og navneskifter, og om stedsnavnene i det hele tatt oppfattes som noe betydningsfullt av ulike innbyggergrupper. I tilknytning til planlagte urbane stedsnavn reiser det seg blant annet spørsmålet om i hvor stor grad navnebrugerne faktisk blir informert av gatenavnskilt o.l.: Fungerer det å formidle historiske opplysninger samt verdier og ideologier ved hjelp av stedsnavn? Staffan Nyström (2010: 44) mener at ”ortnamnens viktiga roll i samhället blir än mer uppenbar och påtaglig om man ser till de urbana namnen”.

De offisielle stedsnavnene i et urbant miljø er, som nevnt, kommet til som et resultat av kontrollert planlegging. De har ofte liten eller ingen tilknytning til tradisjoner, virksomheter eller begivenheter i lokalmiljøet (Særheim 2007: 66), men de gjenspeiler en rekke tendenser i samfunnet, blant annet statsideologi og politiske forhold (Wahlberg 2005: 343). Maoz Azaryahu (2009: 53–54) skriver at *memorialnavn*³ og andre stedsnavn som er uttrykk for historie, forteller om de offisielle sosiopolitiske fremstillingene i landet. Som et resultat av dette blir historien en konkret semiotisk virkelighet.

However, as a conventional element of the urban texture, street names are constantly evoked in contexts that are commonly detached from the sphere of ideology and the realm of politics. In this semiotic capacity they introduce an official version of history into mundane settings of everyday life: it is the ostensible ordinariness of street names that allows them to effectively implicate politics and ideology into the practices of everyday life and ordinary urban experiences (op. cit.: 56).

I Norge er situasjonen med navnenes språkform særlig variert og interessant, ikke minst på grunn av at man har to offisielle skriftspråk. I tillegg har hver enkelt kommune ifølge §6 i ”Lov om stadnamn” (1990) vedtaksrett når det gjelder navn på ”kommunale gater, vegar, parkar, torg, bydeler, bustadfelt, anlegg o.l.”. Alt dette gjør at navneformene i det urbane miljøet i Norge kan variere sterkt, for eksempel når det gjelder valg av genus (*gaten/gata*) og valg av skrivemåte (*vei/veg*), sammensetningsmåter og dialektformer (Stemshaug 1997). Ofte finnes det likevel liten overensstemmelse mellom navnenes skrivemåte. Ett og samme navn kan til og med skrives ulikt i en og samme by, og dette gjelder også Oslo. I hovedstaden er det bydelsutvalgene som vedtar navn på gater, veier og plasser. Ifølge Ole Kristian Åsgård (2009) finnes det tre ulike gatenavnregistre for Oslo: Sentralt stedsnavnregister (SSR), Oslo plan- og bygningsetats register og Vedtaksregisteret, og alle tre inneholder skrivefeil. Som et resultat av dette inneholder også

³ *Memorialnavn* er navn brukt på gater, plasser o.l. for å hedre kjente personer eller personer med historisk tilknytning til stedet (*Store norske leksikon*).

flere gateskilt i Oslo skrivefeil, for eksempel er navnet *Herman Foss' gate* skrevet både som *Herman Foss gate* og *Herman Fosss gade*. Oslo kommune har satt i gang "Prosjekt gatenavn" for å "få både et korrekt gatenavnregister og bedre retningslinjer for navnsetting av gater, veier og plasser i Oslo" (op. cit.).

Til slutt må det nevnes at stedsnavnene i det urbane miljøet også kan deles inn i offisielle og uoffisielle navn. Navneforskningen har hittil hovedsakelig fokusert på det offisielle navneforrådet, men det er viktig å huske at det eksisterer mange navn i bymiljøet som ikke er registrert på kart, men som ofte anvendes av innbyggerne. Av og til kan det uoffisielle navnet være mye mer brukt enn det offisielle, og i tillegg har noen steder bare et uoffisielt navn. Kjennskap til uoffisielle navn er en viktig indikator på ens tilhørighet til en eller annen sosial, etnisk eller kulturell gruppe, og bruk av slike navn kan gi opplysninger om navnebrukernes holdninger til stedet (Ainiala 2005: 22).

Kapittel 3 Holdninger og identitet

Formålet med dette kapittelet er å belyse to begrep som brukes hyppig min undersøkelse, nemlig *holdninger* og *identitet*. Dette er to innbyrdes relaterte begreper, siden holdninger er et uttrykk for vår personlighet, vår selvoppfatning, vår identitet. Begrepet *identitet* er en hyppig brukt fagterm i en rekke akademiske disipliner. Innenfor psykologi snakker man oftest om *personlig identitet*, sosiologer konsentrerer seg mest om *sosial identitet*, og i geografis domene fokuseres det på *stedsidentitet* (Kostanski 2009: 165). I dette kapittelet skal jeg konsentrere meg om identitet knyttet til steder og stedsnavn, samt diskutere særegenhetene ved identitet knyttet til stedsnavn i et urbant miljø.

3.1 Holdninger

Holdninger er et sentralt forskningstema innenfor sosialpsykologi. En holdning kan defineres som "a psychological tendency that is expressed by evaluating a particular entity with some degree of favor or disfavor" (Eagly & Chaiken 1993: 1). Kunnskap om holdninger kan hjelpe oss å lære mer om enkeltmennesker, grupper og hele samfunn (Kraft 2002: 3).

Holdninger kan bare måles indirekte, det vil si når mennesker gir verbale uttrykk for dem, evaluerer dem. Den enheten som ligger til grunn for evalueringen, kalles for et *holdningsobjekt*

(op. cit.: 5). I mitt tilfelle kan det være vanskelig å gi en entydig definisjon av holdningsobjektet. På den ene side ber jeg respondentene evaluere et stedsnavn, det vil si uttrykke sin holdning til elementer som er karakteristiske for selve navnet: navnets form, navnets klang, navngivingsgrunnlaget. På den annen side er holdninger til navngivingsgrunnlaget knyttet til respondentenes holdninger til historien og verdiene bak dette grunnlaget. I tillegg, som jeg kommer til å vise senere, kan det være vanskelig for respondentene å skille mellom sine holdninger til navnet og holdninger til stedet. Dermed kan holdningsobjektet i min undersøkelse sies å ha flere nivåer.

Den indre strukturen i holdninger har vært beskrevet som en tre-komponent modell (op. cit.: 7). Den består av *kognitive* (tanker og idéer), *affektive* (følelser) og *atferdsmessige* responser. Ikke alle holdninger får nødvendigvis alle de tre responsene. Noen ganger kan det også være vanskelig å vite om en respons har et kognitivt eller affektivt grunnlag: om respondenten baserer sitt svar hovedsakelig på tanker eller på følelser. Det har vært vist at tendensen til et tankebasert eller følelsesbasert svar er forskjellig fra individ til individ (Ajzen 2001: 34).

In sum, it has been found that individuals differ in their reliance on cognition versus affect as determinants of attitude, and that the two components also take on different degrees of importance for different attitude objects (op. cit.: 35).

En av holdningers mange funksjoner har vært nevnt som den *verdi-ekspressive* funksjonen, siden holdninger bygger på personlighets- og ego-psykologi (Katz 1960, sitert i Kraft 2002: 12). Som allerede nevnt, kan holdninger til stedsnavn i Oslo fungere som en slags indikator til holdninger til og kunnskap om norske verdier og norsk historie som ligger bak navnene. I tilknytning til dette kan det stilles spørsmål om det eksisterer ulike holdninger til disse navnene hos mennesker med norsk som (eneste) morsmål og mennesker med annet morsmål; hos dem som er vokst opp i en norsk kultursfære og dem som har en sterk tilknytning til andre kulturer og verdier.

3.2 Stedsidentitet

Forholdet mellom sted og menneske har vært diskutert i tilknytning til mange fag, for eksempel, humanistisk geografi, urban planlegging, økologisk psykologi, sosiolingvistikk m. fl. Begrepene som har vært mest brukt i slike diskusjoner, er *stedsidentitet* og *stedstilknytning*. Det finnes ikke noe klart skille mellom disse termene, og de har ofte vært brukt om hverandre. Jeg kommer til å omtale både stedsidentitet og stedstilknytning, og jeg baserer definisjonen av disse begrepene på

den som Bernardo Hernández et al. (2007: 310) har gitt i artikkelen "Place attachment and place identity in natives and non-natives":

Place attachment is an affective bond that people establish with specific areas where they prefer to remain and where they feel comfortable and safe. Place identity, however, has been defined as a component of personal identity, a process by which, through interaction with places, people describe themselves in terms of belonging to a specific place.

Istedenfor å undersøke hvordan et sted påvirker vår identitet, har noen forskere konsentrert seg om å se på hvordan mennesker selv gjør steder relevante for sin identitet, avhengig av ulike situasjoner: For eksempel sier Greg Myers (2006: 340) at vi bruker forskjellige definisjoner av hvor vi kommer fra som én av mange måter å presentere oss på, og at vi med dette viser oss som lik samtalepartneren og andre, eller ulik dem. I mange tilfeller går det an å klassifisere personer etter stedet de kommer fra: "si meg hvor du bor, og jeg skal si deg hvem du er". Det er viktig å huske at stedstilhørighet har to sider: samtidig som det er et uttrykk for en individuell selvforståelse, er den også en betydelig faktor i andres oppfatning av innbyggeren (Thuen 2003: 27). Stedsoppfatningen varierer sterkt fra en person til en annen og er sjelden objektiv: jo sterkere tilknytning man har til et sted, desto mindre fornemmer man de klart negative aspektene ved stedet (Lappegard Hauge 2007: 4).

3.3 Toponymisk identitet

Navngiving er en måte å individualisere verden rundt oss på. Å tildele egennavn bidrar til å skille ulike objekter fra andre innenfor samme kategori. Ifølge sosialantropologen Trond Thuen (2003: 12) er steder "punkter i rommet som skilles ut og gis mening eller individualitet gjennom å navngi dem". Navn gir individualitet til steder, gjenspeiler navngivernes forestillinger om steder samt påvirker innbyggernes holdninger til dem.

Laura Kostanski (2009) diskuterer om teoriene om stedstilknytning og stedsidentitet også kan brukes til å forklare stedsnavnenes sosiale og kulturelle roller. Hun bruker termen "toponymic identity", og jeg skal fra nå av omtale identitet knyttet til stedsnavn som *toponymisk identitet*. Etter å ha vurdert besvarelsene gitt av deltakerne i hennes undersøkelse, konkluderer Kostanski:

Toponymic identity can exist in a similar way to place identity, with a distinction being made because the connections to history and community by the participants was linked strongly to the names rather than the places themselves. Obviously, the constructs of place and toponymic identity are strongly correlated, as places would not exist without names, and names would have no purpose without places (op. cit.: 191).

Hvis man tar utgangspunkt i at identitet relatert til sted og til stedsnavn inneholder de samme elementene, kan det ifølge Kostanski brukes fire begrep i tilknytning til toponymisk identitet:

1) **Historie og hukommelse.** Stedsnavn er et uttrykk for historie og knytter navnebrukere til den. Identitet er tett knyttet til hukommelse, både på det personlige og det sosiale nivået (Manzo 2003: 55, sitert i Kostanski 2009: 178), og stedsnavn kan bidra til å hjelpe hukommelsen.

2) **Samfunnet.** En av hovedbestanddelene i en persons identitet er kulturen og samfunnet man tilhører, og stedsnavn som er vedtatt og godkjent av samfunnet, blir dermed også en del av identiteten. Her er det særlig viktig å skille mellom stedsnavn som tilhører den kulturen man identifiserer seg med, og stedsnavn som blir oppfattet som et uttrykk for en fremmed kultur, et fremmed samfunn.

3) **Emosjoner.** Et sentralt konsept i stedstilknytning og stedsidentitet er emosjonene og følelsene man har til stedet (Kostanski 2009: 184), og det samme gjelder også for toponymisk identitet.

4) **Begivenheter/handlinger.** Stedsnavn kan i en rekke tilfeller ha oppstått på bakgrunn av en begivenhet, som da blir husket gjennom navnet. Et samfunn bruker dermed stedsnavn som hukommelseshjelpemidler for sin felles identitet (op. cit.: 190).

Bernardo Hernández et al. (2007) har med en rekke studier vist at det eksisterer en betydelig forskjell i hvor sterk stedsidentitet og stedstilknytning er hos den opprinnelige befolkningen og hos innvandrere. Den opprinnelige befolkningen viser både sterk stedsidentitet og stedstilknytning, mens innvandrere har sterkere stedstilknytning enn stedsidentitet (op. cit.: 317). Hvis vi ser på stedsidentitet og toponymisk identitet som to interrelaterte begreper, kan vi anta at folk som tilhører en annen kultur, ikke utvikler like sterk toponymisk identitet som den opprinnelige befolkningen.

3.4 Urban toponymisk identitet

Stedstilknytning og stedsidentitet i et bymiljø er på mange måter annerledes enn på mindre tettsteder og på landsbygda. Stedsidentitet er på ingen måte et statisk begrep. Den kan forandre seg flere ganger i løpet av et menneskeliv. Men i det urbane miljøet er slike forandringer mer sannsynlige, ettersom folk flest flytter oftere og generelt er mer mobile enn folk som bor på landet. En betydelig del av bybefolkningen befinner seg i ulike deler av byen nesten hver dag på

grunn av jobb, studier o.l. I tillegg kan stedsidentiteten hos bymennesker være knyttet både til byen som helhet og til ett eller flere enkelte områder innenfor byen. Harold M. Prochansky (1978: 153), en ledende forsker innenfor miljøpsykologi, skriver:

The urban setting [...] has global physical properties, but it is also a highly differentiated system. For the individual it is both a single entity and many different places and spaces in that entity.

Denne inndelingen av byen i mindre celler er viktig å huske på når man gjennomfører en undersøkelse om stedsidentitet i det urbane miljøet: innbyggerne kan føle seg knyttet til sin bydel, men ikke til byen generelt, eller omvendt.

I byen er vi omringet av stedsnavn: navn på gater, plasser, parker, bygninger osv. Bevisst eller ubevisst har vi med tiden utviklet visse holdninger til navnene og stedene i byen, og i stor grad påvirker de to hverandre. Stedet og navnet blir på mange måter med tiden til ett i vår forestilling. Det er klart at tradisjonelle stedsnavn i byen gjenspeiler den lokale historien, kulturen, språket og innbyggernes identitet – det som har vært karakteristisk for stedet og innbyggerne historisk sett. Men navneskikken i moderne byer består jo, som nevnt, i veldig stor grad av nyere navn vedtatt av en eller annen myndighet. Det er viktig at disse navnene ”hör samman med själva platsen och dess tradisjoner” (Viljamaa-Laakso 1997: 159).

Navn i det urbane miljøet tilfredsstillere ikke bare innbyggernes praktiske behov for å orientere seg i byen, de spiller også en betydelig rolle i å forme deres forhold til miljøet rundt dem og har generelt mye å si for trivselen. Navn er uttrykk for kultur og identitet, en del av den lokale hjemmefølelsen. Marja Viljamaa-Laakso (op. cit.: 168) skriver videre:

I samhällen med en individuell kultur är det gott at leva. Faktorer som skapar sådana platser är naturen, historien, arkitekturen, konsten, invånarnas livsföring och sist, men inte minst, de lokala namnen.

Det at de moderne urbane navnebrukerne kun i veldig få tilfeller har hatt noen som helst påvirkning på selve navngivingen, betyr ikke at de ikke er knyttet til stedsnavnene. Det har vært vist at de urbane innbyggernes oppfatning av lokale stedsnavn kan fortelle om hvordan de trives i sitt nærmiljø, og i hvor stor grad de identifiserer seg med det (Johansson 2009).

Kapittel 4 Innvandrere i Oslo

4.1 Historiske grunner og situasjonen i dag

Ifølge oversikten fra Statistisk Sentralbyrå (SSB 2011) for 1. januar 2011 bor det folk fra 215 ulike land og selvstyrte regioner i Norge. Tilsammen er det 600,900 innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, hvorav rundt 28% bor i Oslo. Innvandrere er med tiden blitt en viktig del av den flerkulturelle hovedstadens identitet.

En slik situasjon har oppstått i Oslo og i Norge generelt hovedsakelig i løpet av de siste 50 årene. I 1950, for eksempel, var så få som 1,4 prosent av befolkningen født utenfor landet. Det finnes tre hovedgrunner til at folk har flyttet og flytter til Norge fra andre land: ønske om arbeid, flukt på grunn av krig og konflikt og familiegjenforening. Etter annen verdenskrig kom det en del flyktninger fra Øst-Europa, og senere begynte arbeidsinnvandring både fra Europa og utenfra. I 1975 ble det på grunn av innføringen av innvandringsstopp i all hovedsak slutt på arbeidsinnvandring til Norge, og veksten i antall innvandrere ble sterkere preget av flukten fra Afrika, Asia, Latin-Amerika og europeiske land som ikke var medlem i Den europeiske union (EU). I takt med utvidelsen av EU i de siste årene, er det kommet flere innvandrere fra de nye medlemstatene (loc. cit.).

Sammenlignet med andre kommuner i Norge har Oslo alltid vært i en særstilling med hensyn til innvandrerbefolkning, og det er flere grunner til denne spesielle posisjonen. Først og fremst er det logisk at de såkalte fremmedarbeidere bosatte seg der hvor det var enklest å finne arbeid, det vil si i større byer, og i lang tid var innvandring nesten utelukkende et sørnorsk fenomen (Tjelmeland et al. 2003: 253). For det andre valgte man etter hvert å flytte til et sted hvor man hadde et nettverk, hvor et etnisk samfunn man kjente til, allerede hadde oppstått. Slik hadde man større mulighet til å få informasjon om arbeid, snakke sitt eget språk og rett og slett føle seg litt mindre fremmed. Og for det tredje og siste vil jeg nevne en etter min mening viktig grunn som Knut Kjeldstadli skriver om i artikkelen "Oslo-identitet og innvandring" (2005: 6): Oslo har historisk "vært en relativt åpen by, sosialt sett [...]. Det var lettere å komme opp her enn i Bergen med sitt gamle borgerskap". Derfor var Oslo i lang tid nesten den eneste norske byen med en betydelig andel innvandrerbefolkning. Denne situasjonen forandret seg etter hvert, hovedsakelig som følge av den styrte flyktninginnvandringen, og i dag finnes det personer med innvandrerbakgrunn i hver eneste norske kommune.

I 2008 hadde ca. hver fjerde innbygger i Oslo en ikke etnisk norsk bakgrunn (Oslospeilet 2008: 8). På flere Oslo-skoler er det mange flere barn med innvandrerbakgrunn enn med etnisk norsk bakgrunn. Innvandrerandelen blant osloborgere øker, mens det ifølge Human Rights Service (HRS 2009) finnes stadig flere nordmenn som flytter ut av byen. Fra 2000 til 2007 flyttet rundt 30,000 innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn og rundt 3000 med vestlig bakgrunn til Oslo, og ca. 7,300 personer med etnisk norsk bakgrunn flyttet ut av byen. En slik tendens kan føre til dramatiske demografiske endringer i Oslo – og har i enkelte deler av byen allerede gjort det. Utflyttingen av folk med etnisk norsk bakgrunn er mest markant i Oslo øst og generelt i områder med høyeste konsentrasjon av innvandrere. I løpet av ett år, 2007, økte andelen innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn med 2 prosent i Oslo øst, og hvis denne tendensen fortsetter, vil denne gruppen innvandrere om noen år utgjøre flertallet i enkelte områder i hovedstaden.

Ifølge Oslospeilet (2010) er den største innvandrergruppen i Oslo personer med pakistansk bakgrunn, fulgt av svensker og polakker (for hele Norge står polakkene på første plass, fulgt av personer med pakistansk bakgrunn og svensker). Jeg skal nå gi en kort oversikt over immigrasjonen av de to innvandrergruppene som utgjør målgruppene for min undersøkelse.

4.2 Pakistanere i Oslo

Arbeidsimmigrantene begynte å komme til Norge etter at det ble vanskeligere å dra til mer attraktive vest-europeiske innvandrerland (Tjelmeland et al. 2003: 137). Norge sto på terskelen til å bli et oljeland og få en enorm økonomisk vekst, og man trengte mer arbeidskraft. Fremmedarbeidere var villige å jobbe for lavere lønn og i flere timer og hadde derfor et konkurransefortrinn sammenlignet med nordmenn. De første pakistanske arbeidsinnvandrerne satte sin fot i Norge i 1967, og de kom i økende antall fram til året 1975, da det ble innført innvandringsstopp. Den norske regjeringen forklarte sin politikk med at den ønsket å kunne føre en mer effektiv innvandringspolitikk for dem som allerede var kommet til Norge samt dem som skulle komme i framtiden (op.cit.: 140) – arbeidsledigheten i landet økte, og det ble stadig vanskeligere å finne bolig til alle. Det var ett unntak fra innvandringsstoppen – familiegjening. Hvis man hadde en slektning med oppholds- og arbeidstillatelse i Norge som hadde mulighet til å forsørge flere, kunne man søke opphold her i landet. Det var flere pakistanere som benyttet seg av denne muligheten etter 1975.

I dag er det over 30.000 personer med pakistansk bakgrunn i Norge, og 85 % av dem er bosatt i Oslo eller Akershus. Kristin Henriksen (2007: 50) skriver i rapporten ”Fakta om 18 innvandrergupper i Norge” at de såkalte andregenerasjons norsk-pakistanere, det vil si personer med pakistansk bakgrunn som er født og oppvokst i Norge, regnes som en ganske godt integrert gruppe, særlig når det gjelder utdanning og arbeidsmarkedsatferd. Det samme kan man dessverre ikke alltid si om førstegenerasjons norsk-pakistanere, det vil si personer født og oppvokst i Pakistan: ”bokkonsentrasjonen blant pakistanerne er svært høy sammenlignet med andre grupper [...] [og] gjør at innvandrere med bakgrunn fra Pakistan kan bli ganske ’selvforsynt’ på mange områder” (loc. cit.). Den pakistanske befolkningen i Oslo er nemlig først og fremst konsentrert sør og sørøst i byen, særlig i bydelene Søndre Nordstrand og Stovner (op. cit.: 44). Til slutt vil jeg nevne et viktig kjennetegn for det norsk-pakistanske miljøet fra 1970-tallet av, nemlig at man fortsetter å gifte seg innen sin egen etniske gruppe (Tjelmeland et al. 2003: 247). Dette er noe som peker på at også andregenerasjons norsk-pakistanere fortsetter å leve i en viss isolasjon fra andre etniske grupper her i landet.

4.3 Polakker i Oslo

Innvandring fra Polen har vokst i geometrisk progresjon etter at Polen ble EU-medlem i 2004: ca. fire av fem polakker er kommet til Norge i 2005 eller senere. Før dette var det en lang tradisjon med sesongarbeid for polakker i Norge, særlig innenfor jordbruk. For de fleste polakkene som er kommet til Norge, har hovedgrunnen til flytting vært bedre arbeidsmuligheter og høyere lønn. Siden de fleste polakkene er kommet hit som arbeidsinnvandrere, ofte håndverkere i bygg- og anleggsnæringen, er det flere polske menn i Norge enn kvinner. Sysselsettingen blant polakker er svært høy, noe som igjen kan forklares med at størsteparten av dem, særlig mennene, er kommet til landet nettopp for å arbeide. Polske kvinner flytter til Norge oftest gjennom familiegjengforening, noen kommer også som au pair eller gjennom utdanningstillatelser (Henriksen 2007: 142).

I dag bor det ca. 52.000 polakker i Norge. 95 % av dem har innvandret selv, og bare 2800 er norskfødte med polske foreldre. Ifølge Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi 2009) bor ca. 21 % av den polske innvandrerbefolkningen i Oslo, og av landets kommuner har Oslo størst andel polakker. Polakkene bor spredt innenfor hovedstaden, og sammenlignet med flere ikke-vestlige innvandrergupper, for eksempel personer med pakistansk bakgrunn, finnes det ingen

særlig konsentrasjon av polsk befolkning i enkelte områder i byen. Det er viktig å huske at det er vanskelig å ha full oversikt over den polske befolkningen i Norge siden Polen er et EØS-land, og EØS-borgere har rett til å bevege seg fritt og oppholde seg i Norge mens de leter etter arbeid uten å bli telt med i innvandrerbefolkningen. Personer som har fått arbeidstillatelse i Norge for mindre enn 6 måneder, registreres ikke som bosatt her i landet, og dette gjelder mange polakker (Henriksen 2007: 140). Polakkene kan generelt regnes som en gruppe som integreres forholdsvis lett i det norske samfunnet, fordi de i stor grad er i arbeid, har relativt høy inntekt, og mange av dem deltar i høyere utdanning (op. cit.: 148). Det er likevel store ulikheter i integrasjonsnivået innenfor gruppen (Friberg og Tyldum 2011: 96).

Kapittel 5 Tidligere forskning

I dette kapitlet skal jeg gi en kort oversikt over den tidligere navneforskningen som er mest relevant for min undersøkelse. Jeg skal avgrense denne oversikten med studier gjennomført i Norge og andre nordiske land.

Først og fremst vil jeg nevne noen av de omfattende verkene innenfor emnet gatenavn og urbane navn generelt i de nordiske landene. I Norge er *Oslo byleksikon* (siste utgave i 2010) boka som gir den dypeste innsikten i all slags urbane objekter (gater, plasser, bydeler, parker, kaier, gårder, løkker, offentlige bygninger, minnesmerker o.l.) og deres navn i en av landets byer. Den er et viktig hjelpemiddel for enhver forsker i hovedstadens historie eller nåtid. For Stockholm er en lignende studie *Stockholms gatunamn* (siste utgave i 2005) som gir en oversikt over bakgrunnen til navn på først og fremst alle gater, veier og plasser i byen, men også andre objekter, slik som gårder, holmer, øyer o.l. I Sverige finnes det også grundige studier av stedsnavn i andre byer, for eksempel *Uppsalas gatunamn* (Wahlberg 1994) og *Göteborgs gatunamn* (Lindstam 1962). Når det gjelder studier om gatenavn i Danmark, er Bent Jørgensens *Dansk gadenavneskik* (1970) den grundigste beskrivelsen. Boka handler om stedsnavnenes struktur og typologi, for- og etterleddene, sammensetningsmåter, gruppenavngiving m.m. i fire danske byer, nemlig København, Ålborg, Ribe og Nakskov. Jørgensen har i tillegg utgitt *Storbyens stednavne* (1999a) som gir en språklig og kulturhistorisk forklaring av ca. 7000 navn fra København. I finsk navneforskning er *Helsingfors gatunamn* (siste utgave i 1979) det største verket som konsentrerer seg om navnene i en bestemt by. Den gir opplysninger om navn på gater,

parker, holmer og andre objekter i Finlands hovedstad, om gatenavnenes historie samt om navngivingsprinsippene i byen.

I de nordiske landene har navnegranskingen lenge brukt en språkhistorisk, kulturhistorisk og geografisk tilnærming til stedsnavn (Helleland 1999: 78). Når det gjelder forskning innenfor urbane navn, har Bent Jørgensen kalt den urbane kulturs stedsnavn for ”en onomastisk subkultur” (Jørgensen 1999b: 248). I sin senere artikkel ”Urban toponymy in Denmark and Scandinavia” skriver han at navneforskning i urbane områder hovedsakelig har konsentrert seg om gatenavnene samt at den har fulgt et tradisjonelt forskningsmønster, den samme som anvendes for naturnavn og bostedsnavn (Jørgensen 2002: 165). Han understreker at det er viktig å inkludere navn på bydeler, parker, offisielle bygninger, butikker o.l. som undersøkelsesobjekter. I tillegg burde en forsker i urbane navn ikke bare prøve å dokumentere den lokale uttalen av navn og intensjonen bak navngivingen, men også legge merke til hvordan et bestemt navn anvendes i ulike kontekster, for eksempel i familien, overfor kunder, i offisielle situasjoner osv. (op. cit: 170). I artikkelen presenterer han to pilotstudier: en skriftlig undersøkelse om navn og navngivingsgrunner i 113 kolonihageområder i København og en undersøkelse blant 47 skoleungdommer i én av Københavns forsteder. Den sistnevnte undersøkelsen handler om ungdommenes navnekunnskap samt om hvordan de lærer nye stedsnavn og hvordan de bruker navnene til å orientere seg i byen. Jørgensen avslutter artikkelen med å skissere et mulig sosiolingvistisk prosjekt om ervervelse av kunnskap om urbane navn og beskriver utfordringene knyttet til en slik undersøkelse. Blant annet legger han vekt på at det er viktig å spørre informantene om navn i både deres hjemmestruk og i områder som er felles for alle, noe som ville gi bedre muligheter til sammenligning av resultatene. Denne tilnæringsmåten har jeg også brukt i min undersøkelse ved å spørre respondentene både om stedsnavnene i deres nærmiljø og i byens sentrum (se kap. 6.4.4).

Innenfor *sosioonomastikk*, som er et voksende felt i navnegransking, er det navnebrukernes synsvinkel som er sentral, og ikke lenger navngivernes (Ainiala 2005: 14). En ledende forsker i urbane navn sett fra et innbyggerperspektiv er Terhi Ainiala fra Forskningscentralen for de inhemske språkene i Finland. Ainiala har kalt sitt forskningsfelt for *folkeonomastikk*, som kan defineres som forskning om oppfatning av navn og navnebruk blant folk utenfor fagmiljøet (Ainiala og Halonen 2011: 193). Ainiala har analysert fra et sosiolingvistisk perspektiv hvordan forandringer i sosiale og etniske miljøer i Helsingfors avspeiles i det urbane navnemiljøet. I sin forskning har Ainiala særlig konsentrert seg om navnelandskapet i Helsingfors, blant annet bruk

av ulike betegnelser for selve hovedstaden samt av offisielle og uoffisielle, ”folkelige” navn i ulike sosiale grupper i det urbane miljøet. Sammen med Mia Halonen har Terhi Ainiala også gjennomført en studie om stedsnavn brukt av somaliske ungdommer i Øst-Helsingfors (2011). Som viktigste metode for innsamling av navnematerialet til undersøkelser blant Helsingfors-beboere bruker Ainiala dybdeintervjuer samt *fokusgruppeintervjuer*, det vil si intervjuer med 2–4 deltakere som bor i samme strøk og snakker sammen om dette strøket. Ved siden av Ainiala er det også andre finske forskere som konsentrerer seg om brukerperspektivet på stedsnavnene i Helsingfors. Jeg vil særlig nevne Anu Reponen, som har gjennomført en undersøkelse i identitetsfølelsen hos russisktalende innvandrere ved bruk av stedsnavn i Helsingfors (Reponen 2010). Et annet felt Reponen har konsentrert seg om, er hvordan russisktalende bruker og forandrer de finske (og svenske) stedsnavnene når de snakker på morsmålet. Et vesentlig moment i Reponens undersøkelse er at hun gjennomførte alle intervjuene på russisk. Hun fikk derfor både bedre kontakt med informantene og mer informasjon om deres bruk av navnene på det språket som oppfattes som mest naturlig av dem. Som jeg kommer til å vise senere, kan manglende språkkunnskaper fra min side ha påvirket undersøkelsens resultater (se kap. 6.5).

Carina Johansson fullførte i 2007 ved Uppsala Universitet sin doktoravhandling med tittelen *I gatuplanet. Namnbrukarperspektiv på gatunamn i Stockholm*. Hun gjennomførte en undersøkelse i sju bydeler i Stockholm om innbyggernes kunnskap om byens stedsnavn samt om deres forhold til navnene og til de semantiske navnekategoriene. Noen av de viktigste konklusjonene i Carina Johanssons avhandling er følgende:

- stockholmere generelt har gode kunnskaper om stedsnavn i sin egen bydel
- de liker navnekategorier fordi en slik systematisering gjør det enklere å orientere seg
- stedsnavn som oppfattes som spesielt vakre og velklingende forbedrer holdninger til selve stedet
- lange stedsnavn eller stedsnavn som består av flere ord er ofte sett på som upraktiske for bruk i hverdagen (Johansson 2007: 4)

Som jeg skal vise senere, er jeg kommet til flere lignende resultater i min egen undersøkelse. Det finnes samtidig noen vesentlige forskjeller fra Carina Johanssons konklusjoner i min oppgave, noe som antakeligvis er knyttet til utvalget av våre målgrupper: i Johanssons

undersøkelse regnes informantenes alder og botid i den enkelte bydelen som de mest relevante individuelle faktorene, og informantenes etniske bakgrunn omtales ikke. Jeg, derimot, har etniske nordmenn som bare én av målgruppene og har i like stor grad konsentrert meg om å gjennomføre undersøkelsen blant representanter for andre etniske grupper i Oslo.

En av faktorene som tyder på at identitets- og holdningsrelatert navneforskning blir stadig mer aktuell i Norge, er at mastergradsstudenter i navnegransking har tatt for seg identitetsrelaterte emner i sine oppgaver. Solveig Wikstrøm (2009) har gjennomført en undersøkelse om urbane menneskers forhold til sitt etternavn, og Erlend Tidemann (under utgivelse) holder på med en mastergradsoppgave om holdninger til ideologiske verdier i Oslos gatenavn.

Det har ennå ikke vært særlig mye drøfting om den mulige påvirkningen av innvandrer-kulturen på navn på ulike urbane enheter i Norden. Dette henger muligens sammen med at innvandring i slike sterke bølger som i de siste ca. 50 årene fortsatt kan oppfattes som en forholdsvis ny faktor, og det må gå noen flere tiår før dette blir et relevant spørsmål for vurderingen av navngivningssystemet. Johanna Lehtonen fra Helsingfors stads namnkomité mener at ”det kan troligen ta ganske lang tid innan bitar av invandrarnas kultur eller språk kan etableras som gatunamn” (Lehtonen 2009: 71). Samtidig vokser interessen for navnebruk i kontaktflaten mellom ulike etniske, språklige og sosiale grupper. Blant annet kan det nevnes den 23. internasjonale navneforskerkongressen⁴ i 2008 med tittelen ”Names in Multi-Lingual, Multi-Cultural and Multi-Ethnic Contact”, samt NORNAS⁵ 36. og 37. symposium i henholdsvis 2006 (”Namn i flerspråkiga och mångkulturella miljöer”) og 2008 (”Namn och kulturella kontakter”), hvor det foruten historiske innslag ble holdt flere foredrag om situasjonen i moderne samfunn.

⁴ ICOS – International Congress of Onomastic Sciences

⁵ NORNA – Nordisk samarbeidskomité for navnegransking

DEL II: Undersøkelsens gjennomføring og resultater

Kapittel 6 Tilnærming og metode

I dette omfattende kapittelet vil jeg gi en beskrivelse av hvordan undersøkelsen ble gjennomført. Først vil jeg gjøre rede for kvantitativ og kvalitativ metode for datainnsamling og forklare mitt metodevalg. Så vil jeg beskrive hva som kjennetegner digital datainnsamling, samt se på fordeler og ulemper ved den. Jeg vil også diskutere mulighetene for feilkilder og forskerens påvirkning på svarene ved annen enn digital datainnsamling. Videre kommer jeg til å fortelle om de ulike trinnene i gjennomføringen av undersøkelsen, samt om oppbyggingen av spørreskjemaet og intervjuguiden. Deretter mener jeg at det er viktig å drøfte i hvor stor grad målingene ved min tilnærming kan regnes som pålitelige og resultatene som gyldige. Til slutt vil jeg presentere respondentene ved å gi en oversikt over deres antall, kjønn, etniske bakgrunn, alder, utdanningsnivå og botid i Oslo, og ikke minst sette de ulike variablene hos respondentene i sammenheng med befolkningsgjennomsnittet.

For en best mulig oversikt over undersøkelsens gjennomføring er både spørreskjemaet, intervjuguiden og samtykkeerklæringen gjengitt i vedlegg.

6.1 Kvantitativ og kvalitativ metode

Det finnes to hovedmetoder for innsamling og behandling av data – *kvantitativ metode* og *kvalitativ metode*. Kvantitativ metode gir breddeinsikt i forskningsemnet, mens vi ved bruk av den kvalitative metoden kan komme dypere inn i analysen. Kvantitativ og kvalitativ tilnæringsmåte ligger på motsatte ender av en skala, og det forekommer sjelden at én av dem kan erstatte den andre. Tradisjonelt har man valgt enten den ene eller den andre metoden, og de har ofte blitt sett på som motsetninger. I de siste tiårene har man likevel begynt å bruke de to tilnærmingene samtidig for å utnytte fordelene ved begge og få en mangesidig oversikt over undersøkelsesemnet (Hellevik 1997: 64–65).

Sigmund Grønmo (1996: 73) understreker at begrepene *kvantitativ* og *kvalitativ* ikke bare definerer egenskapene ved den valgte *metoden*, men også ved de *dataene* som samles inn. Han gir en oversikt over forholdene mellom kvantitative og kvalitative data i tre undersøkelsesopplegg:

KILDETYPE	DATATYPE	
	Kvalitative data	Kvantitative data
Aktør	Deltakende observasjon	Strukturert observasjon
Respondent	Uformell intervjuing	Strukturert utspørring
Dokument	Kvalitativ innholdsanalyse	Kvantitativ innholdsanalyse

Tabellen ovenfor viser typiske undersøkelsesopplegg for bruk av kvalitative og kvantitative data basert på ulike typer kilder. Man kan velge én av de to tilnæringsmåtene for å observere *aktører*, utspørre *respondenter* eller analysere innholdet i *dokumenter*. Det er tydelig at ulike datatyper avhenger av den tilnæringsmåten man har til den konkrete undersøkelsen. Man kan enten velge én tilnæringsmåte eller begge, og dermed bruke én eller to typer data. For mange undersøkelser kan det være gunstig å kombinere kvalitative og kvantitative data:

Mange av svakhetene ved kvantitative data kan i stor grad oppveies av de sterke sidene ved kvalitative data, og omvendt. Dette skulle tilsi at det er mye å vinne på å kombinere kvalitative og kvantitative data i samfunnsvitenskapelige undersøkelser (op. cit.: 98).

Siden man kan studere ett og samme sosiale fenomen både fra kvalitative og kvantitative synsvinkler (op. cit.: 74), kan det være vanskelig å begrense seg til bare én tilnæringsmåte. Velger man derimot en blanding av kvantitativ og kvalitativ tilnærming til forskningen, betyr det at man kan ha innslag av både kvantitative og kvalitative data og dermed dekke emnet på en mer fullstendig måte.

6.2 Begrunnelse for valg av metodisk innfallsvinkel

Valget av den kvantitative eller den kvalitative tilnæringsmåten avhenger av den spesielle problemstillingen som skal belyses (Grønmo 1996: 75). I min undersøkelse ønsker jeg å finne ut om respondentenes holdninger til og bruk av stedsnavn. Selve begrepet *holdninger* i oppgavens tittel forutsetter en kvalitativ tilnærming, som kan gjennomføres i form av intervjuer. Det er knapt mulig å beskrive holdninger og identitet bare ved hjelp av statistiske prinsipper og uttrykke resultatene i form av tall. Ifølge Gubrium og Holstein (1997, sitert i Bryman 2004: 267), er én av tradisjonene innenfor kvalitativ forskning *emosjonalitet*, det vil si at kvalitative studier har som mål å få tilgang til menneskers indre verden, deres tanker og emosjoner. Det handler om å lære om den sosiale verden ved å undersøke hvordan denne verdenen blir tolket av deltakerne (Bryman 2004: 266). Ved hjelp av intervjuer er det i tillegg mulig å stille flere spørsmål om bruk

av uoffisielle stedsnavn samt diskutere holdninger til dannelsen av nye stedsnavn som gjenspeiler innvandrerulturen, noe som ikke er så lett å gjøre ved hjelp av et på forhånd strukturert spørreskjema.

Samtidig finnes det ulemper også ved kvalitativ tilnæringsmåte. Den viktigste av dem er at forskeren konsentrerer seg om et langt mindre antall respondenter enn ved kvantitativ forskning, og de innsamlede dataene kan dermed bli lite enhetlige og oversiktlige (Grønmo 1996: 83). I mitt tilfelle trenger jeg et større antall respondenter for å kunne trekke noen mer generelle konklusjoner. Det er tross alt snakk om innbyggergrupper, og det å konsentrere forskningen bare på noen respondenter gjennom kvalitativ tilnærming vil bare fortelle om enkeltindivider og kan ikke peke ut noen mer omfattende tendenser hos innbyggerne. Det forholdsvis lille utvalget av deltakere har forresten vært én av hovedgrunnene for kritikk mot kvalitativ forskning. Andre trekk som har vært kritisert, er at forskerens egne subjektive meninger om hva som regnes for å være viktigst i undersøkelsen, samt forskerens personlighet, alder, kjønn osv. i stor grad kan påvirke responsene (Bryman 2004: 284–285).

For å få mest mulig oversiktelige resultater har jeg valgt å bruke en kombinasjon av den kvantitative og den kvalitative tilnæringsmetoden. Opplysningene som jeg samler inn ved hjelp av spørreskjemaet, har på den ene side en rekke kvantitative trekk som kan analyseres i en mer eller mindre strukturert form. På den annen side bruker jeg flere åpne spørsmål, som krever et fritt formulert svar. I tillegg bruker jeg kvalitative intervjuer for å få en enda dypere innsikt i en rekke emner.

La oss igjen se på tabellen i kap. 6.1. Jeg baserer min undersøkelse på kildetyperen *respondent* og kombinerer kvalitativ og kvantitativ tilnærming. Derfor bruker jeg både *strukturert utspørring* og *uformell intervjuing*. Det finnes flere mulige strategier for å kombinere kvalitative og kvantitative datatyper. For eksempel kan man bruke kvalitative studier som forberedelse til kvantitative undersøkelser eller benytte kvalitative studier som oppfølging av kvantitative undersøkelser. Jeg har valgt en tredje kombinasjonsmåte, som ifølge Grønmo (1996: 104) kanskje er den mest interessante: parallell innsamling og analyse av begge datatyper, slik at de supplerer hverandre gjensidig under gjennomføringen av undersøkelsen.

6.3 Datainnsamling

6.3.1 Forkastede metoder for datainnsamling

Før jeg bestemte meg for å bruke den valgte undersøkelsesmetoden, analyserte jeg fordelene og ulempene ved en rekke andre datainnsamlingsmetoder. De to metodene som jeg vurderte mest i tillegg til den valgte metoden, var a) henvendelse til potensielle respondenter i det offentlige rom og b) forespørsel via telefon med påfølgende hjemmebesøk, eller sending av spørreskjemaet til e-postadressen gitt av den potensielle respondenten via telefon.

Den første metoden ble brukt av Carina Johansson i hennes doktoravhandling om holdninger til gatenavn i Stockholm. Hun beskriver at hun henvendte seg til enkelte personer i det offentlige rom i den bydelen som intervjuet skulle handle om, og spurte dem om de kunne tenke seg å bli intervjuert om gatenavnene i bydelen (Johansson 2007: 36). Ved første blick kan det virke som denne tilnæringsmåten også kunne passe til min undersøkelse. Det er likevel noen vesentlige forskjeller mellom våre prosjekter. For det første handler min undersøkelse om holdninger til stedsnavnene ikke bare i respondentens bydel, men i hele Oslo. Jeg tror at man mye lettere blir interessert i å delta i en undersøkelse som handler om navnene i ens nærområde enn om navnene i byen generelt. For det andre var det ikke noe mål i Johanssons undersøkelse å nå fram til personer med annen bakgrunn enn svensk. Selv om hvis jeg kunne ha brukt denne framgangsmåten for å komme i kontakt med norsk-pakistanere (flere fra denne gruppen bor i forholdsvis etnisk sett konsentrerte områder), ville den vært nesten umulig å anvende i forhold til de potensielle polske respondentene.

Den andre metoden forutsatte å først få tak i en liste med telefonnumre fra en pakistansk og en polsk forening i Norge og bruke et tilfeldig utvalg av navn fra Gule Sider for de potensielle etnisk norske respondentene. Deretter skulle jeg ta kontakt med de potensielle undersøkelsesobjektene via telefon og forklare målet med undersøkelsen. Etter et samtykke til å delta skulle jeg enten reise til dem med et spørreskjema eller en diktafon, eller eventuelt sende dem spørreskjemaet på e-post. Denne framgangsmåten ble forkastet på grunn av vanskelighetene knyttet til henvendelser til ukjente mennesker via telefon. Som Don Dillman (2007: 8) skriver, er det i dag stadig færre som deltar i telefonundersøkelser o. l. Spesielt det å bli ringt opp på mobiltelefon kan oppfattes som en innrykking i privatlivet.

While people's accessibility by telephone is now greater than at any time in history, the phone has become less and less suited as a stand-alone method for the conduct of surveys (op. cit.: 452).

6.3.2 Den valgte metoden

Etter å ha vurdert forskjellige typer framgangsmåter, bestemte jeg meg, som nevnt, for å bruke en blanding av ulike tilnæringsmetoder. Å kombinere flere metoder har fått ulike betegnelser i metodelitteraturen. For eksempel kaller Don Dillman (2007: 450) dette for en *mixed-mode survey*, når han omtaler en kombinasjon av nettbaserte og andre tilnæringsmåter:

[...] the Web is evolving as a mode that must be used in conjunction with more traditional modes [...]. This means there is an increase in the occurrence of mixed-mode surveys, whereby some data are obtained by the Web and other data are gathered by another mode or modes.

Kombinasjon av ulike metodiske tilnæringer innenfor samme undersøkelse er ellers ofte kalt for *triangulering* i forskningslitteraturen (Ellefsen 1998). Ellefsen påpeker to hovedfordeler ved å bruke metodetriangulering: 1) som valideringsinstrument og 2) for å utvide perspektivene innenfor det fenomenet man forsker på (op. cit.: 285). Hun mener for øvrig at den siste varianten bør foretrekkes. Ved hjelp av triangulering, eller mixed-mode survey-metoden, får forskeren også mulighet til å komme i kontakt med en bredere respondentkrets. For min undersøkelse var det viktig å få detaljerte synspunkter på stedsnavn, for å oppnå en bedre forståelse av de ulike forskningsemnene. Samtidig trengte jeg kvantitative data for kontekstuell bakgrunn. Kvantitative data gjør det enklere å gruppere de kvalitative dataene, sammenligne grupper og generelt bygge et kontekstuell rammeverk for hele forskningen (op. cit.: 282).

Alt i alt brukte jeg tre måter for datainnsamling: 1) elektronisk spørreskjema tilsendt på e-post, 2) papirbasert spørreskjema innfylt i forskerens nærvær og 3) personlige intervju. Grunnen til at jeg ønsket å bruke både en elektronisk og en papirbasert versjon av spørreskjemaet, var at etter å ha diskutert framgangsmåten med et medlem av Pakistansk forening Norge, innså jeg at en betydelig del av den pakistanske målgruppen, først og fremst den endre, mest sannsynlig ikke ville svare på et nettbasert spørreskjema som de er blitt tilsendt fra en ukjent person. Det å ha tilgang til en pc betyr ikke nødvendigvis at man har erfaring med denne type nettkommunikasjon eller at man har nok pc-kunnskaper til å fylle ut et elektronisk spørreskjema. Det var derfor jeg bestemte meg for å i tillegg til en nettbasert undersøkelse bruke en mer personlig framgangsmåte med enkelte potensielle undersøkelsesobjekter med pakistansk bakgrunn, nemlig å komme til dem personlig med et utskrift av spørreskjemaet som er identisk med det nettbaserte skjemaet. For å få en dypere innsikt i enkelte undersøkelsesemner (se kap. 6.2) gjennomførte jeg i tillegg dybdeintervjuer med to medlemmer av hver etnisk gruppe.

6.3.3 Datainnsamling via Internett

Innenfor onomastikk har datainnsamling via Internett nesten ikke vært brukt. Man begynte å bruke Internett som tilnæringsmåte til sosiologisk forskning for ikke så lenge siden, og i tillegg har navnegranskere også i moderne tid i en betydelig grad konsentrert seg om historierelaterte emner og andre emner som ikke krever sosiologisk undersøkelse. Samtidig er sosioonomastikk et forholdsvis nytt forskningsfelt. En annen vesentlig grunn kan tenkes å være at datainnsamling via Internett kan bli oppfattet som for overfladisk i en akademisk sammenheng og mindre seriøs enn datainnsamling ved hjelp av mer tradisjonelle metoder, for eksempel gjennom personlige intervju, telefonintervju eller ved skriftlig spørreskjema. Det er likevel en mulighet for misforståelser og feilkilder knyttet til alle datainnsamlingsmetoder (se kap. 6.3.4), og med Internetts økende popularitet begynner man å anvende det stadig mer i forskning, også i tilknytning til navnegransking (se Wikstrøm 2009).

Som understreket av Solveig Wikstrøm (op. cit.: 45), kan et nettbasert spørreskjema kalles *interaktivt*, siden det er et uttrykk for kommunikasjon mellom datamaskinen og brukeren. Ifølge Schwebs og Otnes (2001: 98) er hovedkriteriene i interaktivitetsbegrepet *valg*, *dialog* og *innflytelse*. Samtidig har det ikke vært presisert i hvilken grad de ulike kriteriene må være til stede, for at man skal kunne snakke om interaktivitet (op. cit.: 105). Alle de tre nevnte kriteriene gjelder også for et nettskjema: respondenten har mulighet til å velge mellom ulike svaralternativer, og det eksisterer en viss form for dialog og innflytelse ved at respondenten angir egendefinerte besvarelser, returnerer skjemaet og påvirker datainnsamlingen som helhet.

Det er en rekke fordeler med å bruke et interaktivt nettskjema til spørreundersøkelser. Spørreundersøkelser på nett, for eksempel på avisenes nettsider, blir stadig mer populære, og nettbrukere blir mer vant til dem. Det er lettere å nå fram til en bestemt gruppe potensielle respondenter ved hjelp av mailinglister og interessesider. Det tar kortere tid å svare på et nettbasert spørreskjema og levere det, enn for eksempel det å svare på papir. I tillegg er UiOs nettskjema godt innarbeidet og gjennomprøvd, samt gjør det enklere å bearbeide det innsamlede materialet.

Samtidig fikk jeg noen bekymringer da jeg bestemte meg for å basere min undersøkelse i en betydelig grad på denne interaktive kommunikasjonsmetoden. Det er nesten umulig å være sikker på om respondenten har skrevet sannheten eller ikke: det anonyme skjemaet gir ingen mulighet for å sjekke dette. I tillegg nevner Anders Fagerjord (2008: 119) at sammenlignet med

noen andre medier, for eksempel aviser og nyheter på fjernsyn, har vi lært å ha mindre tillitt til nettbaserte tekster, fordi alle som vil, kan publisere på nettet, og dette gjelder også nettbaserte spørreundersøkelser. Her vil jeg likevel understreke en vesentlig fordel ved å bruke UiOs nettskjema for en spørreundersøkelse. Når respondenten blir tilsendt lenken til skjemaet, ser han/hun URL-en <https://nettskjema.uio.no> i begynnelsen av nettadressen, og dette bekrefter at undersøkelsen er knyttet til Universitetet i Oslo. Fagerjord (op. cit.: 120) sier det følgende i et av punktene om ulike faktorer som kan skape tillit til tekster vi kommer i kontakt med via Internett (det vil si, også elektroniske spørreskjemaer): ”Store organisasjoner, statlige organisasjoner, universiteter og etablerte medier er eksempler på avsendere vi lettere stoler på enn et ukjent navn”. Det å få et spørreskjema gjennom en lenke som er knyttet til Universitetet i Oslo, burde dermed gi en sterkere trygghetsfølelse om at materialet ikke blir misbrukt, enn om man får en lignende invitasjon til å svare på et skjema fra en ukjent eller uforståelig nettadresse.

6.3.4 Personlige intervjuer og papirbasert spørreskjema: I hvor stor grad påvirkes svarene?

Alle kommunikasjonsformer brukt i undersøkelser kan dessverre føre til misforståelser eller svar som ikke gir et sant bilde av virkeligheten. Flere studier har vist at svarene på de samme spørsmålene stilt i ulike undersøkelsessituasjoner (for eksempel, personlig intervju, telefonintervju, spørreskjema i posten), kan ha vesentlige ulikheter. Dillmann (2007: 227) beskriver for eksempel en undersøkelse hvor man ble spurt om hvor ofte man kjører bil etter å ha brukt alkohol: mange flere svarte ”aldri” i telefonintervju enn på spørreskjemaet sendt i posten. Et slikt resultat kan forklares ut fra hva som menes å være mest sosialt akseptabelt. Dette gjelder ikke bare slike spørsmål som det sistnevnte, det vil si om ulovlige handlinger, men også mer nøytrale emner. I kontakt med et annet menneske vil intervjuobjektene gi flere svar som de tror i større grad er sosialt og kulturelt akseptert, eller som de tror at intervjueren forventer fra dem, enn når de fyller ut et spørreskjema alene (op. cit.: 224). Hellevik (1997: 100–101) forteller at det i intervju-situasjoner er en stor fare for påvirkningseffekt når man kommer inn på følsomme spørsmål: for eksempel svarer flere ”nei” på spørsmålet ”Tror du på Gud?” når de fyller ut spørreskjemaet selv, enn når de snakker med en intervjuer. Når undersøkelsesobjektene blir påvirket av selve undersøkelsessituasjonen, kan dette føre til unaturlige svar og dermed ikke (fullstendig) sanne resultater.

En av de mest alvorlige ulempene knyttet til metodekombinering, er akkurat det at besvarelsene til det samme spørsmålet stilt etter ulike tilnæringsmetoder, kan være i betydelig grad forskjellige (Dillman 2007: 218). Som nevnt, har jeg for datainnsamling brukt både nettbasert spørreskjema, papirbasert spørreskjema og intervjuer. I intervjusituasjoner kan det oppstå et såkalt *intervjueffekt* (Hellevik 1997: 100), det vil si at intervjueren påvirker svarene gjennom sin oppførsel. Det kan også hende at intervjueren, uten å selv være klar over det, stiller *ledende spørsmål* (op. cit.: 100), for eksempel ved å bruke positivt eller negativt ladede ord eller ved å bare nevne ett av svarealternativene i spørsmålet. Når spørreskjemaet fylles ut på papir i forskerens tilstedeværelse, er det fare for lignende psykologisk påvirkning, fordi sammenlignet med utfyllingen av et nettbasert spørreskjema, har vi her med en i en mindre grad anonym kommunikasjon å gjøre. Dette var risikoen jeg måtte ta, siden jeg mener at metodekombinering i mitt tilfelle var den mest foretrukne tilnærmingen. For å påvirke respondentene som fylte ut et papirbasert skjema, i en så liten grad som mulig, satt jeg aldri ved siden av respondentene under utfyllingen av skjemaet. Jeg delte ut skjemaene, satt meg ned i den andre enden av rommet og samlet inn de utfylte skjemaene etterpå.

I min undersøkelse har jeg prøvd å unngå ledende spørsmål i så stor grad som mulig. Spørsmålene i spørreskjemaet antyder ikke at én av svaremulighetene er mer foretrukket enn en annen. I intervjuene har jeg brukt det som metodelitteraturen omtaler som *aktiv samtalepreget intervjuing* (Andersen 2006: 280) som innebærer at ”intervjueren skal være lyttende, men samtidig ta initiativ uten å overstyre eller lede svar i en bestemt retning”. Det eneste tilfellet hvor jeg med vilje har påvirket besvarelsene, er i tilknytning til emnet om uoffisielle stedsnavn: hvis respondenten ikke kom på noen uoffisielle stedsnavn selv, foreslo jeg et par mulige navn som respondenten da bekreftet eller benektet.

6.4 Spørreundersøkelse og personlige intervjuer

6.4.1 Distribusjon av spørreskjema og første kontakt med intervjuobjektene

For å få besvarelser fra Oslos etnisk norske innbyggere, bestemte jeg meg for å be 14 personlige bekjente distribuere lenken til spørreskjemaet blant sine bekjente av ulik alder og kjønn. Det var et vesentlig moment at de potensielle respondentene ikke skulle kjenne meg personlig: dette ville trolig ha påvirket besvarelsene. Tre av deltakerne i undersøkelsen reagerte på utfordringen på

slutten av skjemaet til å delta i et personlig intervju, og med to av dem ble intervjuene gjennomført.

Når det gjelder de potensielle undersøkelsesobjektene med annen enn etnisk norsk bakgrunn, tok jeg først kontakt med tre foreninger: Muslimske studentsamfunn (MSS), Pakistansk forening Norge og Den polske klubben i Norge⁶. Jeg brukte også nettsiden til samfunns- og nyhetsportalen Mojanorwegia⁷, som er et meget populært sosialt nettverk blant polakker i Norge. I tillegg ble lenken til spørreskjemaet fordelt blant de polske ansatte på Fagbokforlaget.

Jeg sendte ut en e-post til alle som sto på mailinglista til MSS, hvor jeg forklarte hvem jeg var og fortalte om målet med min undersøkelse. E-posten med tittelen ”Fra en masterstudent ved UiO – pakistanske informanter søkes!” ble sendt ut både på norsk og på engelsk og inneholdt lenker til det norske og det engelske spørreskjemaet. På denne måten fikk jeg 23 besvarelser, det vil si rundt 72% av alle besvarelsene fra respondenter med pakistansk bakgrunn.

Takket være informasjonssjefen for Den pakistanske forening Norge kom jeg også personlig i kontakt med medlemmer av det pakistanske miljøet i Oslo. Jeg besøkte et bilverksted som er eid av personer med pakistansk bakgrunn, og kontoret til Pakistan International Airlines, hvor jeg forklarte målet med undersøkelsen og fikk spørreskjemaet fylt ut av både ansatte og kunder. På denne måten fikk jeg 9 besvarelser, det vil si rundt 28% av alle besvarelsene fra den vedkommende gruppen. I tillegg besøkte jeg et flerkulturelt senter på Grønland, hvor jeg gjennomførte intervjuer med to personer med pakistansk bakgrunn.

Alle de polske respondentene svarte på den elektroniske versjonen av spørreskjemaet. For å spre lenken til skjemaet brukte jeg kontaktlisten og forumet på nettsiden til Den polske klubben i Norge. I tillegg publiserte jeg en annonse om undersøkelsen på nettsiden til Mojanorwegia, på forumet for polakker bosatt i Oslo. Teksten hvor jeg forklarte målet med undersøkelsen, sto både på norsk og på polsk. Som resultat mottok jeg et utfylt spørreskjema fra 24 polakker, som utgjør rundt 83% av alle respondentene fra denne gruppen. Jeg har dessverre ingen oversikt over hvilke respondenter som klikket på lenken til spørreskjemaet på den ene eller den andre nettsiden. Her er det viktig å understreke at selv om respondentene som fant lenken til spørreskjemaet på én av de to nettsidene var tilfeldige surfere, som ikke ble valgt ut fra noen bestemte prinsipper, er det en mulighet for at deres besvarelser ikke kan regnes som representative for hoveddelen av dem som

⁶ <http://www.klub-pl.no>

⁷ <http://www.mojanorwegia.pl>

bruker de to nettsidene. De aktuelle respondentene valgte selv å delta i en undersøkelse om stedsnavn. Det vil si at de muligens føler en sterkere tilknytning til eller interesse for stedsnavn enn en gjennomsnittlig bruker av de to polske nettsidene.

I tillegg fikk jeg 5 besvarelser (rundt 17%) fra polakker som er ansatt ved Fagbokforlaget. Det ble også gjennomført to personlige intervjuer med personer med polsk bakgrunn: den ene viste interesse for det etter å ha utfylt spørreskjemaet, mens den andre tok kontakt med meg per e-post og forklarte at hun heller ville delta i et intervju enn å svare på et spørreskjema.

6.4.2 Teknisk plattform for spørreskjemaet: UiOs nettskjema

For å utforme spørreskjemaet og innsamle og administrere data på nett brukte jeg *UiOs nettskjema*. Dette er et verktøy som er utviklet av Universitetets senter for informasjonsteknologi (USIT), og som alle studenter og ansatte på Universitetet i Oslo har gratis tilgang til. Etter veiledning på USITs hjemmeside er det er forholdsvis enkelt å lage skjemaer og hente inn data. I tillegg gjør verktøyet det lettere å få en god oversikt over alle besvarelsene: i nettskjemaet lagres all informasjon i en database, og det er mulig å hente ut alle innsamlede data i et PDF-dokument.

Hvert spørsmål i skjemaet kan besvares enten ved fritt formulerte svar (åpent spørsmål) eller ved å velge blant ferdig formulerte påstander ved hjelp av kryssboks, radioknapp eller nedtrekksmeny (lukket spørsmål). Kryssboks gjør det mulig å velge blant flere svaralternativer, mens det i spørsmål med radioknapper eller nedtrekksmeny bare kan velges ett svar. Jeg var fornøyd med de mulige spørsmålsalternativene, men det er likevel én ting jeg manglet: det er nemlig ikke mulig å kombinere åpne og lukkede spørsmål, det vil si å ha et ekstra felt (for eksempel, ”Annet”) på slutten av en liste med de ferdigformulerte svarene, hvor respondenten enten kan skrive et svar med egne ord, eller gi en kommentar.

Alle besvarelsene i skjemaet er anonyme, det vil si at jeg som ”skjemaeier” ikke får personlig informasjon om respondenten i form av fullt navn, fødselsdato, adresse, e-postadresse eller annen kontaktinformasjon. Det er dermed ikke mulig for meg på et senere tidspunkt å føre opplysninger tilbake til enkeltpersoner og ta kontakt med respondenten, basert på besvarelsen.

Jeg har laget spørreskjemaet både på norsk og på engelsk. Grunnen til at jeg valgte å oversette skjemaet mitt til engelsk, var at noen av de innvandrerne som er kommet i de siste årene, ennå ikke behersker norsk godt nok. Dette gjelder først og fremst polakker. Det var likevel bare fire polske respondenter og én respondent med pakistansk bakgrunn som foretrakk engelsk

framfor norsk. Det er en betydelig mulighet for at dette har påvirket resultatene: hvis man ikke behersker norsk godt nok, er det sannsynlig at man heller ikke forstår stedsnavnenes (hele) betydning. Dette fører til en svakere toponymisk identitet og uklart definerte holdninger til navnene.

6.4.3 Pilotstudien

Det å svare på et elektronisk spørreskjema er på mange måter en enveiskommunikasjon. Til forskjell fra et personlig intervju er det blant annet umulig for senderen av skjemaet å forklare uklare spørsmål og fagtermer i tilfelle misforståelse hos respondenten, og man kan ikke stille tilleggsspørsmål. Når man lager et elektronisk spørreskjema, er det i tillegg viktig å huske på at det er en tendens til at vi er mer utålmodige når vi leser på nettet enn når vi leser tilsvarende materiale på papir (Fagerjord 2008: 28).

Ett av hovedmålene ved utformingen av skjemaet var derfor å gjøre det så lett forståelig og konkret som mulig. I et fast formulert skjema er det høyst viktig å avdekke og rette på mulige uklarheter på forhånd: når respondenten ikke oppfatter noen av de mulige svaralternativene som dekkende for sitt syn, eller ikke forstår spørsmålet, kan dette være irriterende og ødelegge registreringen (Hellevik 1997: 88). For å unngå mulige misforståelser av spørsmål, vanskelige formuleringer og begrep i så stor grad som mulig, gjennomførte jeg først en pilotstudie blant to nordmenn og tre utlendinger (fra Estland, Sveits og Mexico). Alle svarte på norsk, unntatt respondenten fra Mexico som valgte å svare på engelsk. Det var viktig at de utenlandske respondentene ikke skulle ha bodd i Norge lenger enn fem år, fordi jeg antok at dette ville være det gjennomsnittlige antall år som mine framtidige polske respondenter ville ha bodd i Norge.

Alle som deltok i pilotstudien, kritiserte lengden på spørreskjemaet. De rapporterte at de hadde brukt opp til 30 minutter på å svare på alle spørsmålene. Dette mener jeg er for lenge for en kvalitativ undersøkelse blant respondenter som ikke kjenner forskeren personlig. Det var i tillegg enkelte formuleringer som deltakerne i pilotstudien syntes var uklare, og alle pekte ut spørsmål som de mente var unødvendige. På grunnlag av dette forkortet jeg skjemaet ved å ta bort en rekke spørsmål.

Kommentarene om uklare termer som jeg fikk fra deltakerne i pilotstudien, handlet først og fremst om to begrep: *stedsnavn* og *bydel*. I tilknytning til det første begrepet lurte flere deltakerne på om også navn på butikker, for eksempel, *Rema 1000* og *7 Eleven*, regnes som

stedsnavn. Jeg bestemte meg likevel for å ikke skrive noen forklaring i skjemaet om hva som jeg mener med *stedsnavn*, for å se hva respondentene forstår ved dette begrepet. Det var bare i pkt. 2.13 at jeg la til *gatenavn* til spørsmålet for å antyde det feltet i offisiell urban navngiving hvor det er lettest å legge merke til et mønster. Når det gjelder begrepet *bydel*, har jeg erstattet det med *nærområde*, *nærmiljø* og *strøk* i flere spørsmål, fordi *bydel* kan oppfattes som et område med for bestemte grenser og derfor som et for offisielt begrep. Jeg tør påstå at det ikke er så mange osloborgere som har et emosjonelt forhold til sin bydel som en administrativ enhet. I tillegg er den nåværende inndelingen av Oslo i 15 administrative bydeler et relativt nytt fenomen: opp til for ikke så lenge siden (slutten av 2003) bestod Oslo av 25 administrative bydeler (Oslo kommune 2011b). Jeg har likevel brukt *bydel* i noen spørsmål for å finne ut hvilken betegnelse man bruker for å definere sitt område i Oslo, og fordi jeg mener at begrepet kan også forstås så enkelt som ”den delen av byen hvor jeg bor”.

6.4.4 Oversikt over spørreskjemaet

Siden det ennå ikke har vært gjennomført mange undersøkelser innenfor folks holdninger til stedsnavn, hadde jeg ikke mye konkret å bygge på i utformingen av spørreskjemaet. Likevel fikk jeg betydelig hjelp fra Terhi Ainiala og Anu Reponen, som begge har forsket innenfor et lignende felt (se kap. 5). Jeg har vært i kontakt med begge gjennom e-post og fått lov til å analysere spørreskjemaene som de brukte i sine undersøkelser. Det er likevel en vesentlig forskjell i våre tilnæringsmetoder, siden både Ainiala og Reponen har basert hele undersøkelsen på kvalitative intervjuer, mens jeg har brukt både et spørreskjema (en blanding av kvantitativ og kvalitativ metode) og dybdeintervjuer (kvalitativ metode). Derfor har jeg anvendt Ainialas og Reponens tilnæringsmetode mest i utformingen av intervjuguiden. Når det gjelder spørreskjemaet, har jeg hovedsakelig brukt det for å få enkelte idéer om eventuelle hovedemner innenfor skjemaet, og ikke så mye basert konkrete spørsmål på det.

Ved innsamling av kvantitative respondentdata er det et viktig prinsipp at datamaterialet er sammenliknbart (Grønmo 1996: 88). Derfor svarte alle respondentene på identiske spørsmål, uavhengig av deres tilhørighet til en eller annen gruppe basert på alder, kjønn eller etnisk tilhørighet. Spørreskjemaet er gjengitt i vedlegg 1. Skjemaet består av tre deler med følgende overskrifter:

1. Personopplysninger
2. Din bydel og Oslo generelt
3. Til slutt et par spørsmål om konkrete stedsnavn i Oslo

Disse hoveddelene inneholder i sin tur en rekke enkeltspørsmål, tilsammen 52. Til slutt spør jeg respondenten om han/hun kunne tenke seg å delta i et kort intervju om stedsnavn i Oslo, og jeg ber respondenten ta kontakt med meg på e-post. Nedenfor følger en oversikt over de enkelte emnene i de tre ulike delene av spørreskjemaet.

Del 1: Personopplysninger

Målet med spørreskjemaets første del er å få bakgrunnsopplysninger om respondenten. Informasjon om respondentenes kjønn, alder, etniske bakgrunn, utdanning og botid i Oslo gir en mulighet for å kategorisere besvarelsene i flere grupper. I sin tur vil dette kunne peke på noen tendenser ved en eller annen av respondentgruppene. Variablene jeg bruker for kategoriseringen, er typiske for en sosiologisk, og ikke minst sosioonomastisk undersøkelse: Terhi Ainala og Jani Vuolteenaho (2006: 59), for eksempel, har i sin forskning kategorisert respondentene etter språk, etnisitet, alder og subkultur. I mitt spørreskjema stilles det også spørsmål om respondentens foreldres opprinnelige hjemland (pkt. 1.6). Dette spørsmålet tok jeg med for å være sikker på at også om respondenten skriver "Norge" i pkt. 1.5 (respondentens opprinnelige hjemland), men har, for eksempel, pakistansk bakgrunn, ville jeg få opplysninger om dette.

Del 2: Din bydel og Oslo generelt

I spørreskjemaets andre del stilles det først spørsmål om respondentens holdninger til og kunnskap om stedsnavnene i sitt nærområde. Thomas Hylland Eriksen (under utgivelse) har uttrykt det følgende synspunktet på stedsnavnenes verdi for navnebrukerne:

The significance attached by people to geographical names can usually be put down to mental associations with no direct connection to the actual name. Most people are oblivious of, or indifferent to, the etymology or origin of a particular place name, giving it emotional or cognitive significance on the basis of personal knowledge or experiences.

Dette er en sterk påstand, og jeg vil se om jeg kommer fram til et lignende resultat. Et annet spørsmål som jeg reiser, er om det finnes noen betydelig forskjell i hvordan respondentene fra de tre etniske gruppene oppfatter stedsnavn. Som nevnt i kap. 3.3, viste Hernández et al. (2007) at den opprinnelige befolkningen og innvandrere har ulik stedsidentitet, og jeg vil se om

det går an å finne noen vesentlige forskjeller også i respondentenes toponymiske identitet, deres tilknytning til og oppfatning av stedsnavn. Jeg er dermed interessert i å finne ut hvor godt respondentene fra de ulike gruppene legger merke til navnene i hjemmeområdet, om man noen gang har tenkt over hvor ett eller annet sted har fått navnet sitt fra, og om man i det hele tatt bryr seg om hva slags navn man er omgitt av i hverdagen (pkt. 2.1–2.10).

Spørsmålene i pkt. 2.11 og 2.12 har som mål å kaste lys over hva som er viktigst for osloborgernes stedsidentitet: assosiering med byen som en helhet, eller med et bestemt område i byen. Tanken bak disse to punktene var følgende: hvis man i pkt. 2.11 ikke bare svarer med ”Oslo”, men tilføyer også navnet på sin bydel, eller eventuelt en annen betegnelse for et mer konkret område i Oslo (for eksempel, ”Oslo vest”), så er tilknytningen til vedkommendes nærområde nokså betydelig.

Deretter stilles det noen mer generelle spørsmål om respondentenes kunnskap om stedsnavnene i Oslo samt spørsmål som skulle vise respondentenes holdninger til noe som er felles til alle Oslos innbyggere – sentrum i Oslo (pkt. 2.13–2.18). Uavhengig om man har etnisk norsk, pakistansk eller polsk bakgrunn, trenger man av og til å være i byens sentrum, og da ser og hører man også stedsnavnene i sentrum. Punktene 2.17 og 2.18 handler om respondentenes generelle holdning til sentrum i Oslo og byen generelt, og er knyttet til emnet ”stedsidentitet”. Spørsmålet i pkt. 2.19 har som mål å få bedre opplysninger om hva slags preferanser respondentene har angående stedsnavn i Oslo: hvilken type navn de generelt foretrekker, og eventuelt om respondentene med ikke etnisk norsk bakgrunn ønsker å se sin kultur reflektert i stedsnavnene rundt seg. De siste to spørsmålene i den andre delen (pkt. 2.20–2.21) handler om uoffisielle betegnelser brukt av Oslos innbyggere. Det er påvist at bruk av et eller annet stedsnavn eller stedsnavnvariant, og dermed ikke minst uoffisielle stedsnavn, kan spille en sosial og kommunikativ rolle (Ainiala 2009). Jeg er interessert i å finne ut om hvilke typer uoffisielle stedsnavn som er brukt i alle de tre etniske gruppene, og om det finnes noen typer som bare er brukt i de enkelte gruppene.

Ikke alle spørsmålene i den andre delen av spørreskjemaet gav svar som det kan trekkes et resultat fra. For det første ble ikke alle spørsmålene forstått av respondentene, og dette kom dessverre ikke fram i pilotstudien. I pkt. 2.4 var det veldig få som svarte på spørsmålet, og flere skrev at de ikke forsto det. Besvarelsene gitt i pkt. 2.11 og 2.12 kunne det heller ikke trekkes noen konklusjoner fra. De fleste svarte nemlig det samme på begge spørsmålene, og ofte ble

stedsnavnet *Oslo* ikke nevnt i svaret på det første spørsmålet, noe som er lite sannsynlig i virkeligheten. For det andre viste ikke svarene på spørsmålene i pkt. 2.15 og 2.16 noen tendenser. For det tredje bestemte jeg meg for å ikke konsentrere meg om svarene som forteller om respondentenes stedsidentitet og stedstilknytning, på grunn av grensene satt for oppgavens lengde. Etter å ha analysert besvarelsene, innså jeg nemlig at jeg har mer enn nok å bygge på i tilknytning til stedsnavn. Jeg håper likevel å kunne ta for meg emnene ”stedsidentitet” og ”stedstilknytning” ved en senere anledning.

Del 3: Spørsmål om konkrete stedsnavn i Oslo

Som allerede nevnt, er ett av målene for min undersøkelse å beskrive hvilke typer stedsnavn i Oslo som er mest populære blant innbyggerne. Hvilke egenskaper må et stedsnavn ha for å framkalle positive emosjoner og assosiasjoner hos respondentene, og er det noen forskjeller mellom de enkelte etniske gruppene? Hvor viktig er kjennskap og assosiasjoner til et sted for holdninger til navnet på dette stedet? For å belyse disse emnene, har jeg i den tredje delen av spørreskjemaet laget en liste med 21 stedsnavn fra Oslo. Jeg ber respondentene svare på to spørsmål om hvert navn: 1) *Hvor i Oslo ligger stedet?* og 2) *Liker du navnet?* Svaret på det første spørsmålet skal kunne fortelle noe om en mulig sammenheng mellom kjennskap til stedet og assosiasjoner til navnet. De fleste navnene på listen er forholdsvis kjente, men tatt fra ulike bydeler, det vil si at man trenger å ha vært ute av sitt hjemmeområde ganske mye for å kjenne til alle navnene. Jeg vil gi en forklaring på hvorfor jeg valgte hvert av disse 21 stedsnavnene fra Oslos mangfoldige navneforråd, i begynnelsen av de enkelte underkapitlene om de konkrete navnene (se kap. 9.1–9.21).

Spørsmålet om respondentenes holdning til et eller annet stedsnavn på listen er egentlig vanskeligere enn det kan se ut som. Jeg ber nemlig respondentene prøve å beskrive sine holdninger til selve navnet og ikke til stedet. Det vil si at det egentlig er mulig å svare på spørsmålet også om man aldri har hørt om stedet. Men sted og navn henger veldig tett sammen, og det kan være umulig å utelukke alle assosiasjonene hvis man kjenner til stedet. På mange måter er dette spørsmålet kanskje det viktigste i hele skjemaet: Sammen med pkt. 2.8, 2.9 og 2.19 er det her vi kan lære om hva som er avgjørende for navnebrukernes holdninger til et stedsnavn. Det er også her respondentene kan uttrykke sine holdninger til de begrepene, menneskene osv.

som utgjør hovedleddet i navnet, og ikke minst vise holdninger til og kunnskap om norsk historie og kultur.

I det aller siste spørsmålet i del 3 gir jeg respondentene en mulighet til å skrive om stedsnavn utenfor listen, i tilfelle de ønsker å uttrykke sin mening om et navn eller et emne som ikke har vært dekket av spørsmålene.

6.4.5 Personlige intervjuer

Jeg bestemte meg for å gjennomføre personlige intervjuer fordi intervjuing kan gi tilgang til vurderinger og innsikt som ikke fanges opp av skiftlige spørreskjema. Personlige samtaler med respondenter kan også gi forskeren mulighet til å prøve ut egne tolkninger av hovedmønstrene i undersøkelsen (Andersen 2006: 292).

Intervjuene var forholdsvis uformelle. Jeg brukte en intervjuguide som et utgangspunkt for hvilke emner som skulle berøres, men ellers lignet intervjuene mer på en samtale med et forhåndsbestemt emne. Spørsmålene ble ikke stilt i samme rekkefølge eller ordlyd som de står i intervjuguiden: dette var avhengig av hvordan hver enkelte samtale foregikk.

Intervjuguiden (se vedlegg 2) består av et par innledende spørsmål om de intervjuedes bakgrunn og to hoveddeler. Den første delen handler om holdninger til stedsnavnene generelt i Oslo, samt om navnene i de intervjuedes hjemmeområde. Jeg kommer også inn på slike emner som bruk av uoffisielle stedsnavn og stedsnavn som gjenspeiler andre kulturer enn den norske. Hovedgrunnen til at jeg spør om uoffisielle stedsnavn i intervjuene, er at det å svare på et spørreskjema kan oppfattes som veldig offisielt av mange, og det er en stor sjanse for at respondentene ikke kommer på de ulike betegnelsene brukt i vennekrets eller med familiemedlemmer i en slik situasjon. Intervjueren har i hvert fall en sjanse for å komme med forslag til mulige uoffisielle navn og få bekreftet eventuell bruk av disse navnene.

I den andre delen stilles det spørsmål om holdninger til stedsnavn generelt. Jeg er interessert i å finne ut hvor viktig det er å ha stedsnavn som man liker, om stedsnavn kan påvirke holdninger til stedet, og hvor grensen mellom holdninger til stedet og til navnet går.

Det ble gjennomført seks personlige intervjuer, med to respondenter fra hver etnisk gruppe: NO-K21, NO-M49, PO-K31, PO-K23, PA-M64 og PA-M37.⁸ Under fem av intervjuene

⁸ Alle respondentene er gitt koder som viser deres: 1) etniske bakgrunn (NO – etnisk norsk, PA – pakistansk, PO – polsk), 2) kjønn (M – mann, K – kvinne) og 3) alder. For eksempel, koden NO-K21 viser til en 21 år gammel

brakte jeg diktafonopptak. Intervjuene med opptak varte fra 21 til 38 minutter. En av respondentene med pakistansk bakgrunn (M37) gav ikke samtykke til diktafonopptak, men jeg fikk lov til å notere besvarelsene hans på papir. Hver intervjuede skrev under en samtykkeerklæring (se vedlegg 3).

Sitatene fra intervjuene med diktafonopptak som er mest knyttet til forskningsemmene, er kategorisert og gjengitt i vedlegg 4. Innholdet i det ene intervjuet hvor diktafon ikke ble brukt, kommer jeg til å gjengi med egne ord.

6.5 Reliabilitet og validitet

I tilknytning til enhver sosiologisk undersøkelse kan det stilles spørsmål om målesikkerhet og resultatenes gyldighet. Målingenes pålitelighet kalles for *reliabilitet*, og når man diskuterer om undersøkelsen egentlig har målt det som i utgangspunktet var ønskelig, snakker man om undersøkelsens *validitet* (Hellevik 1997: 91). Disse to begrepene er tett knyttet til hverandre, og en stor grad av validitet er avhengig av høy reliabilitet.

Reliabiliteten viser ikke minst i hvilken grad man kan komme fram til de samme resultatene hvis man skulle gjenta målingene. Dette kalles for *ytre reliabilitet*, til forskjell fra *indre reliabilitet* som viser i hvor stor grad de ulike observatørene oppfatter dataene på samme måte (Bryman 2004: 273). I kvalitative undersøkelser kan ytre validitet være vanskelig å oppnå, men det hjelper blant annet hvis forskeren som gjentar målingene, inntar en lignende sosial rolle som forskeren i den opprinnelige undersøkelsen hadde (*loc. cit.*). En annen måte å oppnå høy reliabilitet på er å bruke primære datakilder i undersøkelsen, og ikke benytte seg utelukkende av sekundære eller tertiære kilder (Blaikie 2008: 184). Jeg har brukt bare primære kilder, i form av svarene på spørreskjemaet og de personlige intervjuene. Fra et metodisk ståsted kan dette ha økt graden av reliabilitet og validitet i min undersøkelse.

Hellevik (1997: 96) advarer mot sviktende validitet særlig når det gjelder målinger av *latente egenskaper*, det vil si egenskaper som man ikke kan iaktta direkte. Dette gjelder også forskning innenfor holdninger til stedsnavn som er et uttrykk for navnebrukernes verdenssyn: vi kan bare måle dem indirekte (se kap. 3.1). Det var sannsynligvis ikke alltid mulig å unngå misforståelser enten fra min eller respondentens side. Jeg har prøvd å forminske muligheten for

kvinnelig respondent med etnisk norsk bakgrunn. Når det er flere personer som kunne refereres til ved hjelp av den samme koden, tilsetter jeg *a*, *b*, *c* osv.

dette ved å først gjennomføre en pilotstudie, samt ved å være tydelig overfor respondentene om hva prosjektet går ut på, og hvordan jeg kommer til å bruke deres besvarelser. I tillegg kan det ha forekommet tilfeldige feil ved bearbeiding av data. Når en gruppe består av et lite antall respondenter, er faren for feilaktige tendenser særlig stor, fordi hvert svar påvirker det generelle mønsteret mer enn ved større grupper (op. cit.: 95). Derfor er det større risiko for at mønsteret for den pakistanske og den polske målgruppen kan bli noe skjevt, fordi jeg i disse gruppene har færre deltakere enn i den etnisk norske målgruppen (se kap. 6.6.1). Jeg har prøvd å forsikre meg mot sviktende reliabilitet ved å bruke flere forskjellige datainnsamlingsmåter. Jeg har også brukt ulik tilnærming til forskningsemnet ved å spørre om det samme emnet på ulike måter. Siden jeg først og fremst er ute etter å peke på noen generelle tendenser innenfor de enkelte målgruppene, og ikke gjør krav på å komme fram til definitive målbare resultater, mener jeg at enkelte unøyaktigheter ikke vil påvirke hovedresultatene i noen avgjørende grad.

Som allerede nevnt (se kap. 6.4.4), viste det seg at enkelte av spørsmålene stilt i min undersøkelse, ikke gav målbare resultater, eller ble misforstått av respondentene til tross for pilotstudien. Svarene på disse spørsmålene blir dermed ikke kommentert. Det må også nevnes at min undersøkelse hovedsakelig ble gjennomført på norsk og delvis på engelsk. Det er en betydelig mulighet for at jeg kunne ha oppnådd bedre resultater (spesielt når det gjelder et slikt emne som uoffisielle stedsnavn) hvis alle respondentene kunne ha svart på spørreskjemaet og intervju-spørsmålene på sitt morsmål. Dette var dessverre umulig da jeg hverken kan polsk eller urdu, og trolig har dette påvirket validitetsnivået i min undersøkelse. Gitt disse omstendighetene, prøvde jeg å overkomme dette problemet i så stor grad som mulig ved å bruke en tekst oversatt til polsk for å fortelle om undersøkelsen på de polske nettsidene (se kap 6.4.1).

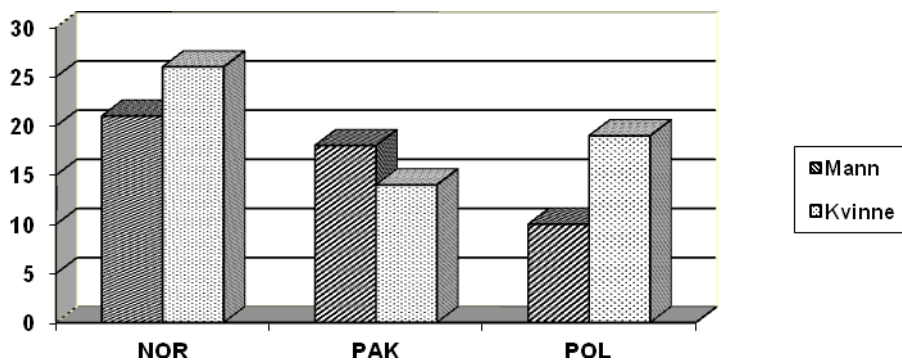
Andersen (2006: 283) påpeker at fra et positivistisk ståsted er hovedproblemet knyttet til ustrukturerte intervjuer, truet reliabilitet. Men når undersøkelsen er rettet mot å samle informasjon om respondentenes subjektive forståelse av et emne, kan det tillates større spillerom for hva slags svar som kan brukes i forskningen: ”fakta kan ses som konstruerte data som må aksepteres som sanne og riktige innen en gitt ramme” (op. cit.: 284). Hvis formålet med undersøkelsen er å lære om noe så subjektivt som holdninger, kan de situasjonsbestemte data som genereres under intervjuene, brukes. For undersøkelsens reliabilitet og validitet er det likevel viktig å dokumentere datainnsamlingen, slik at det er mulig å analysere, hvor riktig utsagnene ble forstått (op. cit.: 291).

6.6 Oversikt over variablene⁹

6.6.1 Respondentenes antall, kjønn og etniske bakgrunn

Alt i alt var det 108 personer over 16 år og bosatt i Oslo som svarte på spørreskjemaet. Av dem var 49 menn og 59 kvinner. Blant respondentene var det 47 med etnisk norsk bakgrunn (21 menn og 26 kvinner), 32 med pakistansk bakgrunn (18 menn og 14 kvinner) og 29 med polsk bakgrunn (10 menn og 19 kvinner). For en bedre oversikt over respondentene se figur 1:

Figur 1. Respondentenes antall og kjønn.

Som vi ser, har jeg en forholdsvis jevn fordeling kjønnsmessig for de to første målgruppene. Det samme kan jeg dessverre ikke si om de polske respondentene: jeg har fått besvarelser fra nesten dobbelt så mange kvinner som menn. Dette kan komme som noe uventet: som jeg allerede har nevnt i kap. 4.3, er det flere polske menn i Norge enn polske kvinner. Den ujevne fordelingen blant mine polske respondenter kan være tilfeldig eller skyldes en større interesse blant kvinner for å delta i en spørreundersøkelse, samt at det er flere kvinner som er aktive på de polske forumene og som arbeider på Fagbokforlaget.

6.6.2 Respondentenes gjennomsnittlige alder

En oversikt over respondentenes gjennomsnittlige alder er presentert i tabell 1. Den oppgitte alderen er basert på respondentenes fødselsår. Alle besvarelsene på spørreskjemaet ble innlevert i tidsperioden august–desember 2010, og jeg har notert den alderen som respondentene fylte (eller ville fylle) i 2010. Snittalderen er beregnet ut fra enkeltopplysningene.

⁹ Dette kapittelet handler om de individuelle faktorene hos respondentene som svarte på spørreskjemaet. For opplysninger om deltakerne i de personlige intervjuene, se kap. 6.4.5 og vedlegg 4.

Tabell 1. Gjennomsnittlig alder hos respondentene.¹⁰

Alder	NOR¹¹	PAK	POL
< 20	–	3 (9,5%)	5 (17%)
20 – 29	27 (57,5%)	20 (62,5%)	15 (51,5%)
30 – 39	16 (34%)	2 (6,5%)	9 (31%)
40 – 49	3 (6,5%)	2 (6,5%)	–
≥ 50	1 (2%)	5 (15,5%)	–
Snittalder	29 år	31 år	24 år

Som tabellen viser, er fordelingen etter alder jevnest blant respondentene med pakistansk bakgrunn. Ellers tilhører hoveddelen av respondentene i alle de tre gruppene aldersgruppen 20–39: det er her vi finner rundt 91,5% av respondentene med etnisk norsk, 69% med pakistansk og 82,5% med polsk bakgrunn. Dermed er snittalderen forholdsvis lav for alle de tre etniske gruppene. Dette skyldes nok i stor grad at spørreskjemaet hovedsakelig ble distribuert via Internett. I et større perspektiv er dette likevel representativt for Oslos befolkning. Ifølge Oslospeilet (2011: 36) har Oslo en aldersprofil som er typisk for en storby: befolkningen er yngre enn ellers i landet. Ved inngangen til 2011 var halvparten av Oslos befolkning 34 år eller yngre, mens tilsvarende for hele landet var 38 år eller yngre.

6.6.3 Respondentenes utdanningsnivå

Tabell 2 gir en oversikt over utdanningsnivået hos respondentene. Som vi ser, har en meget betydelig del av respondentene høyere utdanning på høyskole- eller universitetsnivå:

Tabell 2. Utdanningsnivå hos respondentene.

	Grunnskole	Gymnas / Videregående	Yrkesskole	Høyskole / Universitet
NOR	–	2 (4,5%)	1 (2%)	44 (93,5%)
PAK	1 (3%)	7 (22%)	2 (6,5%)	22 (69%)
POL	3 (10,5%)	2 (7%)	–	21 (72,5%)

For å se nærmere hvilken del av befolkningen som har deltatt i undersøkelsen, kan man sammenligne opplysningene om de konkrete respondentene med snittet i hele befolkningen. Ifølge Statistisk Sentralbyrå (SSB 2010a) hadde 21,1% av befolkningen i Norge opp til 4 års og 6,7% mer enn 4 års universitets- eller høyskoleutdanning i 2010, det vil si at 27,8% av befolk-

¹⁰ Prosenttallene her og videre er avrundet til nærmeste 0,5%. Dette kan noen ganger medføre at summen av prosenttallene som inngår i samme gruppe, ikke er nøyaktig 100%.

¹¹ For å få bedre plass i tabellene har jeg brukt forkortelser for å vise til de enkelte etniske gruppene: NOR (etnisk norske respondenter), PAK (respondenter med pakistansk bakgrunn) og POL (polske respondenter).

ningen hadde høyere utdanning. For Oslo var de tilsvarende prosenttallene henholdsvis 29% og 15,4%, det vil si at 44,4% av byens innbyggere hadde høyere utdanning. Som nevnt, tilhører mine respondenter i stor grad aldersgruppene 20–29 og 30–39. Fra en annen rapport (SSB 2010b) som skiller mellom utdanningsnivå etter alder, viser det seg at en større andel personer som tilhører disse lavere aldersgruppene, har høyere utdanning. Selv om tallet for personer fra 20 til 24 år er 16,8% (opp til 4 års og mer enn 4 års høyere utdanning beregnet sammen), er tallene for personer fra 25 til 29 år 41,5%, og fra 30 til 39 år 43,6%. For eldre aldersgrupper er tallene mindre. I de to siterte rapportene skiller SSB ikke mellom innbyggere med innvandrerbakgrunn og innbyggere uten innvandrerbakgrunn. SSB understreker i tillegg at personer med ukjent utdanningsnivå ikke er med i beregningen av befolkningens utdanningsnivå, samt at andelen slike personer er størst i Oslo og består nesten utelukkende av innvandrere (SSB 2010c).

Ifølge Kristin Henriksen (2007: 45) fra SSB er utdanningsnivået blant pakistanere gjennomsnittlig lavt, men det er store forskjeller mellom generasjonene. Blant de pakistanske førstegenerasjonsinnvandrerne har 16% deltatt i høyere utdanning, mens det tilsvarende blant etterkommerne med pakistansk bakgrunn er 30%, det vil si stort sett likt deltakelsen blant befolkningen som helhet. Når det gjelder polakkene, er det stor usikkerhet om deres utdanningsnivå: SSB mangler opplysninger om høyeste fullførte utdanning for seks av ti. Dette er knyttet til at mange kom til Norge etter den siste systematiske kartleggingen av utdanning tatt i utlandet, gjennomført i 1999 (op. cit.: 144). Av dem som SSB har opplysninger om, er det 44% som hadde høyere utdanning i 2005, men disse tallene er svært usikre nettopp fordi det ikke finnes noen informasjon om en meget betydelig andel av polakkene bosatt i Norge.

Sammenlignet med snitt-tallene anført ovenfor, er prosenttallene som beskriver utdanningsnivået hos mine respondenter, ikke fullt betegnende hverken for hele Oslos befolkning eller de to gruppene med innvandrerbakgrunn. Det er klart at jeg for alle de tre målgruppene har nådd en bedre utdannet del av befolkningen. Av flere grunner er dette ikke overraskende. For det første hører en betydelig del av respondentene til den yngre generasjonen som er bedre utdannet. For det andre ble spørreskjemaet distribuert blant de etnisk norske respondentene av personer som hovedsakelig hadde høyere utdanning, og mange av respondentene med pakistansk bakgrunn har jeg kommet i kontakt med gjennom UiOs mailingliste. For det tredje ble spørreskjemaet hovedsakelig distribuert gjennom Internett, og særlig når det gjelder besvarelsene fått gjennom Den polske klubben i Norge og Mojanorwegia, var det respondentene selv som viste interesse for

å delta i undersøkelsen. Det forekommer meg at det er flere personer med høyere utdanning som er villig til å bruke tid på å besvare et spørreskjema distribuert av en masterstudent ved UiO. Denne tendensen viser svakheten ved å basere undersøkelsen av en hel befolkningsgruppe utelukkende på besvarelser fått gjennom Internett.

6.6.4 Respondentenes botid i Oslo

Det minste antallet år respondenten måtte ha bodd i Oslo for å delta i undersøkelsen, var 2 år. Tabellen nedenfor gir en oversikt over antall år som respondentene fra hver målgruppe har vært bosatt i Oslo. For å gi en mest mulig detaljert beskrivelse av respondentene er botiden delt i tre tidsperioder: fra 2 til 5 år, fra 6 til 10 år og lenger enn 10 år. I tillegg har jeg regnet ut den gjennomsnittlige botiden for hver av målgruppene, basert på opplysningene i de enkelte besvarelsene.

Tabell 3. Respondentenes botid i Oslo.

År i Oslo	NOR	PAK	POL
2 – 5	13 (28%)	1 (3%)	24 (83%)
6 – 10	16 (34%)	2 (6%)	3 (10%)
> 10	18 (38%)	29 (91%)	2 (7%)
<i>Gjennomsnitt</i>	<i>12 år</i>	<i>23 år</i>	<i>5 år</i>

Som vi ser fra tabellen, er fordelingen blant respondentene med etnisk norsk bakgrunn forholdsvis jevn for de tre tidsperiodene. For de to gruppene med innvandrerbakgrunn er situasjonen annerledes: 91% av respondentene med pakistansk bakgrunn har bodd i Oslo lenger enn 10 år, og 83% av de polske respondentene har vært bosatt i byen i 5 år eller mindre. Dette er høyst representativt for den aktuelle situasjonen med de to befolkningsgruppene med innvandrerbakgrunn generelt. De pakistanske førstegenerasjonsinnvandrere er blant dem som har oppholdt seg lengst i Oslo, og i tillegg er en betydelig del av mine respondenter som har pakistansk bakgrunn, andregenerasjonsinnvandrere som har bodd hele eller nesten hele livet sitt i Oslo. Oslos innbyggere med polsk bakgrunn utgjør derimot én av de yngste innvandregruppene: innvandringen fra Polen har fått en kraftig økning etter at Polen ble EU-medlem i 2004 (se kap. 4.3).

Det gjennomsnittlige antallet år som de etnisk norske respondentene har bodd i Oslo, er betydelig mindre enn hos respondentene med pakistansk bakgrunn. Hele 62% av de etnisk norske respondentene hevder å ha bodd i Oslo i mindre enn 10 år, og dette er ikke overraskende. Ifølge

Oslospeilet (2011: 37) er aldersgruppen 20–39 år, som utgjør den største gruppen blant mine respondenter, den mest mobile aldersgruppen i befolkningen. Det er den yngre delen av befolkningen som mest flytter til Oslo samt fra en bydel til en annen innenfor byen.

6.6.5 Representativitet

Oversikten over respondentene viser at jeg har nådd en del av Oslos innbyggere som er yngre og bedre utdannet enn befolkningssnittet. Dette skyldes både tilnæringsmetoden, som hovedsakelig var nettbasert og i tilfellet med respondentene med pakistansk bakgrunn i noen grad studentorientert, samt distribusjonen blant de etnisk norske respondentene ved hjelp av forholdsvis unge personlige bekjente med god utdanning.

Innenfor tradisjonell sosiolingvistisk forskning har ett av hovedkravene vært at respondentutvalget skal være representativt for hele den aktuelle populasjonen (Røyneland 2005: 203). I mitt tilfelle er respondentene ikke representative i statistisk forstand, men de kan sies å være representative for en del av befolkningen, nemlig den forholdsvis unge og velutdannede¹². Å nå fram til akkurat denne delen av befolkningen var ikke det opprinnelige målet med undersøkelsen. De eneste to sentrale kategoriene som jeg på forhånd hadde bestemt meg for å rette undersøkelsen mot, var nemlig *etnisk tilhørighet* og *botid i Oslo*. Jeg mener at disse inndelingskategoriene er godt representert av respondentutvalget: jeg har fått besvarelser fra respondenter som representerer tre ulike etniske grupper bosatt i Oslo, samt fra respondenter med meget ulik botid i byen. I tillegg er botiden svært forskjellig for de tre etniske gruppene. Siden sammenligning av besvarelsene hovedsakelig er basert på etnisk tilhørighet, kan dette gi grunnlag for å bruke botid som én av forklaringene til likheter og forskjeller i holdningene til stedsnavn i Oslo og bruk av dem.

Ifølge Unn Røyneland (op. cit.: 203) er det å rette undersøkelsen ikke mot hele populasjonen, men bare en del av den, i tråd med den franske sosiologen Pierre Bourdieus metodiske praksis. Bourdieu og hans medarbeidere interesserer seg for individ og grupper, handlinger og egenskaper som er representative fordi de representerer visse sosiale fenomener av interesse (Broady 1991: 503–504; sitert hos Røyneland 2005: 203). Når det gjelder min undersøkelse, var målet å nå fram til urbane navnebrukere som tilhører ulike etniske grupper og som har bodd i

¹² Denne tendensen er knyttet til begrepet *ytre validitet* som viser i hvilken grad resultatene i en undersøkelse kan anvendes på andre sosiale nivåer. Dette kan være et problem for forskere som bruker kvalitative data på grunn av at de har en tendens til å bruke et mindre utvalg av respondenter (Bryman 2004: 273). Se mer om validitet i kap. 6.5.

Oslo i et ulikt antall år. De skal på ingen måte være representative for alle som tilhører disse etniske gruppene eller som har samme botid i Oslo. Likevel tror og håper jeg at holdningene til stedsnavn i Oslo og bruk av disse navnene blant mine respondenter kan peke på enkelte tendenser som i en bredere forstand også kan anvendes til en del andre innbyggere.

Kapittel 7 Stedsnavnenes verdi og respondentenes kunnskap om navngivingsgrunnlaget

I dette kapittelet vil jeg gi en oversikt over svarene på spørsmålene i spørreskjemaets pkt. 2.5, 2.7 og 2.10, hvor respondentene ble spurt om deres interesse for og kunnskap om navngivingsgrunnlaget i stedsnavnene rundt dem, samt om navnenes betydning for dem. Spørsmålene var lukkede, det vil si at vi her har med kvantitative data å gjøre. Selv om oversikten over dataene ikke er detaljert, kan den likevel peke på visse tendenser for de tre ulike etniske gruppene. I tillegg vil jeg bruke sitater fra de personlige intervjuene for en dypere innsikt i de nevnte emnene.

Rekkefølgen av spørsmålene i pkt. 2.5 og 2.10 er på ingen måte tilfeldig. De handler i stor grad om det samme: har man vurdert stedsnavnenes betydning og opphav, betyr det at man antakeligvis også har utviklet en eller annen holdning til disse navnene. I utformingen av spørreskjemaet var det viktig å stille lignende spørsmål både før og etter at respondenten blir bedt om å nevne noen konkrete stedsnavn fra sitt nærområde og uttrykke sin holdning til dem. På denne måten håpet jeg å finne ut om respondenten føler seg mer knyttet til stedsnavnene fra nærmiljøet etter å ha brukt noen minutter på å liste dem opp og konsentrere seg på dem i større grad enn man pleier å gjøre til hverdags.

La oss først se på besvarelsene gitt i pkt. 2.5 (se tabell 4). Respondentene ble spurt om hvor ofte de har tenkt på hvor stedene i deres nærmiljø har fått sitt navn fra. Blant de etnisk norske respondentene var det over tre fjerdedeler som svarte at de enten hadde tenkt på navngivingsmotivet ofte eller av og til. Blant de polske respondentene var det 24% flere som oppgav interesse for stedsnavn enn som svarte med ”nesten aldri” eller ”aldri”. Resultatene for respondentene med pakistansk bakgrunn var tydelig annerledes: over halvparten oppgav at de aldri eller nesten aldri hadde tenkt på bakgrunnen for stedsnavnene, og for øvrig var det ingen fra denne gruppen som svarte med ”ofte”.

Tabell 4. Hvor ofte har du tenkt på hvorfor stedene i ditt strøk heter det de heter?

	NOR	PAK	POL
Ofte	8 (17%)	–	6 (20,5%)
Av og til	29 (61,5%)	13 (40,5%)	11 (38%)
Nesten aldri	7 (15%)	10 (31,5%)	8 (27,5%)
Aldri	2 (4,5%)	7 (22%)	2 (7%)
Uoppgitt	1 (2%)	2 (6,5%)	2 (7%)

Som vi ser, er det langt fra alltid at navnebrukerne er nysgjerrige på å lære om historien bak stedsnavnene i sitt nærområde, selv om, eller kanskje nettopp fordi de kommer i kontakt med dem i hverdagslivet. I slike tilfeller kan navnene bli anvendt nesten utelukkende som adresser, uten å formidle noen tilleggsinformasjon. Staffan Nyström (2010: 56) forteller om hvordan han spurte mennesker som bodde på eller i nærheten av gaten med det underlige navnet *Korphoppsgatan* om hva gaten het, og om de visste hvor navnet kom fra. Etter å ha snakket med rundt 20 personer, kom han til den følgende konklusjonen:

Människor som faktiskt bodde på Korphoppsgatan visste förstås vad den heter, men till min förvåning sade sig ingen av dem, inte en enda, någonsin ha funderat över namnet eller dess betydelse. De bara använde det. Inte ens brevbäraren på sin cykel hade någon gång ägnat en tanke åt det ovanliga namnets innebörd eller bakgrund, hävdade han, trots att han läser det åtskilliga gånger varje dag (op. cit.: 57).

La oss nå gå videre til svarene i pkt. 2.7, hvor respondentene ble spurt om sine kunnskaper om navngivingsgrunnlaget i stedsnavnene fra sitt nærområde, som de hadde nevnt i pkt. 2.6 (se tabell 5). Ulikhetene mellom besvarelsene gitt av respondentene med etnisk norsk bakgrunn og av de andre, er nokså tydelige. Blant etniske nordmenn var det litt over halvparten som svarte at de visste hva som var bakgrunnen for enkelte eller alle de stedsnavnene de hadde nevnt. Blant respondentene med pakistansk bakgrunn var det bare hver fjerde som oppgav noen som helst kunnskaper om navngivingsgrunnlaget. Til tross for lengre botid i Oslo for pakistanerne, viste respondentene fra denne gruppen også dårligere kunnskaper om navnene enn de polske respondentene, som i gjennomsnittet hadde bodd i byen i en forholdsvis kort periode. Blant de polske respondentene var det samtidig også flere som svarte negativt enn som svarte med ”ja” eller ”delvis”. Dette er på ingen måte overraskende, tatt i betraktning dårligere kunnskaper om norsk språk, kultur og historie, og sett i lys av at bare halvparten av de etnisk norske respondentene svarte positivt på spørsmålet.

Tabell 5. Vet du hvorfor disse stedene heter det de heter?

	NOR (47)	PAK (32)	POL (29)
Ja	6 (13%)	3 (9,5%)	5 (17%)
Delvis	19 (40,5%)	5 (15,5%)	6 (20,5%)
Nei	17 (36%)	21 (65,5%)	15 (51,5%)
Uoppgitt	5 (10,5%)	3 (9,5%)	3 (10,5%)

I alle de tre etniske gruppene var det flere respondenter som til spørsmålet om stedsnavnenes betydning for dem (pkt. 2.10) svarte negativt, enn dem som svarte positivt (se tabell 6). Blant de etnisk norske respondentene var likevel fordelingen mellom positive og negative svar forholdsvis jevn: 45% oppgav at stedsnavnene har (en viss) betydning for dem. Både blant respondentene med pakistansk bakgrunn og polakker var det en større andel som svarte at stedsnavnene ikke har noen (særlig) betydning for dem. Kontrasten er særlig iøynefallende hos den polske gruppen: det var bare 14% av respondentene som oppgav at de legger en (viss) betydning i stedsnavnene rundt seg. Det må understrekes at dette spørsmålet ble stilt etter at respondentene ble bedt om å nevne noen stedsnavn fra sitt nærområde og tenke litt på sine holdninger til disse navnene. Jeg håpet nemlig at respondentene på denne måten ville få et mer personlig forhold til navnene som de ser og bruker til hverdags. Det viser seg at til og med hvis jeg lyktes i dette, var den største delen av svarene negative.

Tabell 6. Føler du at navnet på din bydel og stedsnavnene i ditt nærmiljø har en spesiell betydning for deg?

	NOR	PAK	POL
Ja, veldig stor betydning	2 (4,5%)	4 (12,5%)	2 (7%)
Ja, til en viss grad	19 (40,5%)	7 (22%)	2 (7%)
Nei, ikke så stor betydning	20 (42,5%)	11 (34,5%)	21 (72,5%)
Nei, ingen betydning	6 (13%)	8 (25%)	3 (10,5%)
Uoppgitt	–	2 (6,5%)	1 (3,5%)

Når det gjelder besvarelsene i intervjuene som handlet om stedsnavnenes verdi og kjennskap til navnene, kom det fram enkelte tendenser. Ingen av de intervjuede sa at de mener å ha god kunnskap om stedsnavnenes bakgrunn, eller at de har vurdert stedsnavnene i noen betydelig grad (se sitat 1, 6, 9). Som begrunnelse ble det blant annet nevnt mangel på personlig tilknytning til stedsnavnene i Oslo (se sitat 6) og at stedsnavnenes hovedfunksjon er å være en adresse (se sitat 12). Samtidig reagerte alle intervjuobjektene negativt på stedsnavn av type *Ist West street*, som er brukt i enkelte byer i USA, og som ikke er karakteriserende for stedet eller forteller om lokal kultur eller historie (se sitat 2, 11, 15, 21). Dette vil si at for deltakerne i

intervjuene var de navngivingstradisjonene som man bruker i Norge, viktige, og dette kom særlig fram når de sammenlignet dem med en fremmed navngivingsmåte.

En mulig forklaring på hvorfor man ikke tenker på stedsnavn og deres bakgrunn så ofte, ble foreslått av en deltaker i intervjuet (PO-K23, se sitat 17). Hun mente nemlig at man hovedsakelig bruker stedsnavn når man skal til et sted for første gang. Det er da man ser på kart og gateskilt for å finne fram. Men med en gang man blir kjent med området, begynner man å orientere seg etter objektene og ikke etter stedsnavn, og dermed blir navnene mindre viktige.

Kapittel 8 Finnes det et mønster eller system i stedsnavnene i Oslo?

Det å orientere seg godt i byens stedsnavn innebærer blant annet det å vite om de lokale navnesystemene. Kunnskap om særegenheter ved stedsnavn i nærmiljøet kan fortelle noe om innbyggernes lokale forankring (Johansson 2007: 204). Som nevnt i innledningen, er jeg interessert i å finne ut i hvor stor grad osloborgere legger merke til mønstrene i navngivingen i byen, og hva det er som oppfattes som et system eller som typiske trekk for stedsnavnene i Oslo. Et annet spørsmål er om det eksisterer noen sammenheng mellom respondentenes etniske tilhørighet eller respondentenes botid i Oslo, og deres kunnskap om navngivingsmønstrene i byen. Det er disse emnene kapittelet skal handle om.

Jeg skal nå gi en oversikt over de mønstrene i stedsnavnene som respondentene utpekte, samt fortelle om hva som ble oppfattet som typiske trekk for stedsnavnene i Oslo. Det er tre hovedtendenser som ble pekt ut av navnebrukerne i svarene i pkt. 2.13.

1) **Gruppenavn.** Som allerede nevnt i kap. 2.1, er det i moderne tid blitt svært utbredt å gi flere steder i ett urbant område navn som tilhører det samme semantiske feltet, og dette prinsippet er mye brukt i navngivingen i Oslo. De fleste kommentarene om et system i stedsnavnene handler om gruppenavngivingen og ble nesten utelukkende gitt av de etnisk norske respondentene. Noen eksempler på hva de etnisk norske respondentene har lagt merke til, er følgende:

Mange gatenavn på Vålerenga/Kampen er oppkalt etter ulike steder i Norge (K25); På Lambertseter har alle veier edelstein-navn (K27a); Et stort område på Sagene er oppkalt etter norske byer, og et område på Bygdøy er oppkalt etter norrøne guder (M29); På Tveita er alle veiene oppkalt etter personer i Sigrid Undsets bøker om Kristin Lavransdatter, og på Manglerud er mange steder oppkalt etter kornsorter (K28); Det er jo helt klart tematiske soner (M32).

Ett kommentar om gruppenavn kom fra en polsk respondent (K30): ”I noen, særlig nyere boligområder finnes det systemer mht. gatenavn”.

En del kommentarer handlet om fordelene ved å ha gruppenavn, og det ble nevnt flere ganger at det å ha et tematisk system i navnene gjør det lettere å orientere seg i byen:

Vi kan lettere vite hvilket område i Oslo det er snakk om selv om vi kanskje ikke vet akkurat hvor gaten ligger (NO-K23); Lettere å finne fram hvor man skal (PA-K24).

Det var likevel en etnisk norsk respondent (K27a) som kritiserte gruppenavn fordi de ikke har noen naturlig tilknytning til stedet:

Jeg synes det er best når det er en viss logikk i hvorfor steder heter noe. Derfor liker jeg Langliveien (det er en lang li) bedre enn Rubinveien (jeg har aldri sett rubiner der).

2) **Typiske etterledd.** Det finnes en rekke etterledd som er karakteristiske for Oslo. Blant dem kan nevnes *-rud* og *-tveit* (*-tvet*), som er utbredt på Østlandet og inngår i mange gårdsnavn i Oslo-området (*Norsk stadnamnleksikon* 1997: 370–371, 466–467), samt *-løkke* som minner om gammel løkkebebyggelse (Holden 2007). Noen respondenter mente at det finnes et system som bygger på gjenbruk av eldre navn, og dessuten at det finnes etterledd som er typiske for Oslo:

”Allé” er brukt en del i området Frogner – Skøyen, og ”løkka” er kanskje vanligere på Oslo Øst? (NO-K21); Det er fint at steder og bydeler er oppkalt etter gårdene i distriktet (NO-K45); I byen er det oppkalt etter de gamle løkkene og gårdene (NO-M36); Mange boligområder i øst er gamle gårdsnavn på *-rud* (PO-K30); Mange steder slutter med ”berg”, ”rud”, ”fjell” (PO-K26).

3) **Navnenes grammatiske form.** Et system kan også finnes i navnenes, særlig gatenavnenes, grammatiske form: i Oslo er det brukt både feminine (*-gata*) og maskuline (*-gaten*) etterledd i gatenavnene. Som kjent, har talemålet på Oslos østkant og vestkant en rekke forskjeller. For eksempel er a-ender og diftonger tradisjonelle kjennemerker på østkantspråk. Forskjellene er også blitt gjenspeilet i stedsnavnene, særlig gatenavnene. I dagens Oslo er det de enkelte bydelsutvalgene som gjør vedtak om gate- og veinavn, bortsett fra for gater og plasser i Oslo sentrum (Oslo kommune 2011a). Derfor kan man finne både *-gata* og *-gaten* på skiltene. Denne tendensen ble nevnt av to polske respondenter:

Eneste mønsteret slik jeg forstår det er a- og en-ender, f.eks. MajorstuEN, HaugenstuA (M17); Det er vel a-ender på gatenavnene på østkanten, mens vestkanten ofte representerer gatenavn med en-ender. Nå skal vel enda flere gater på veskkanten bytte navn til -en (M28).

Det siste eksempelet refererer til bydelspolitikernes vedtak i 2010 om å bytte etterleddet *-gata* med *-gaten* på Frogner (Aftenposten 2010). Som et resultat ville for eksempel *Sorgenfrigata* bli forandret til *Sorgenfrigaten*, *Inkognitogata* til *Inkognitogaten* og *Valkyriegata* til *Valkyriegaten*. Det er likevel ikke blitt gjennomført noen navneendringer ennå (muntlig opplysning fra rådgiver i Språkrådet Line Lysaker Heinesen).

I tillegg nevnte noen respondenter at flere steder i Oslo er oppkalt etter personer. Jeg vil likevel ikke klassifisere dette som et eksempel på navnemønster fordi memorialnavn er brukt uten noe bestemt system i hele byen. Heller ikke utgjør dette navngivingsprinsippet noe karakteristisk trekk for Oslo, siden det er meget vanlig i den moderne verden og dermed ikke skiller Oslo fra andre byer og tettsteder.

Det var en betydelig del av respondentene som ikke gav noen andre kommentarer enn ”ja”, ”nei” eller ”vet ikke” til spørsmålet i pkt. 2.13. Derfor har jeg i tillegg kategorisert svarene som om vi her hadde med kvantitative data å gjøre (se tabell 7). For å få bedre dekket de ulike variablene, har jeg delt respondentene i hver etnisk gruppe i tre undergrupper etter antall år respondentene har bodd i Oslo.

Tabell 7. Mener du at det finnes noe mønster eller system i stedsnavnene/gatenavnene i Oslo?

	Ja	Nei	Vet ikke
NOR 2 – 5	7 (15%)	3 (6,5%)	3 (6,5%)
NOR 6 – 10	9 (19%)	4 (8,5%)	3 (6,5%)
NOR >10	14 (30)	–	4 (8,5%)
Totalt	30 (64%)	7 (15%)	10 (21,5%)
<hr/>			
PAK 2 – 5	–	–	1 (3%)
PAK 6 – 10	–	–	2 (6,5%)
PAK >10	13 (40,5%)	8 (25%)	8 (25%)
Totalt	13 (40,5%)	8 (25%)	11 (34,5%)
<hr/>			
POL 2 – 5	9 (31%)	6 (20,5%)	9 (31%)
POL 6 – 10	1 (3,5%)	1 (3,5%)	1 (3,5%)
POL >10	2 (7%)	–	–
Totalt	12 (41,5%)	7 (24%)	10 (34,5%)
<hr/>			
Totalt	55 (51%)	22 (20,5%)	31 (28,5%)

Som vi ser fra tabellen, svarte litt over halvparten av alle respondentene positivt på spørsmålet om det finnes noe system i stedsnavnene i Oslo. Det var flest positive svar blant etniske nordmenn, og jeg vil understreke at respondentene med etnisk norsk bakgrunn også gav flest kommentarer til besvarelsene. Det var et overraskende stort antall respondenter med pakistansk bakgrunn med mer enn ti års oppholdstid i Oslo, som mente at det ikke fantes noe system i byens stedsnavn. De kan bare sammenlignes med nordmenn, siden jeg ikke hadde noe tilsvarende antall polske respondenter med oppholdstid lenger enn ti år. Sammenlignet med nordmenn var det 10 prosentpoeng flere respondenter med pakistansk bakgrunn som svarte negativt på spørsmålet, og 13 prosentpoeng flere som svarte med ”vet ikke”. Hvis vi ser på hvor

lenge respondentene med etnisk norsk og med pakistansk bakgrunn har bodd i Oslo, og setter det i sammenheng med hvor mange som hadde lagt merke til et eller annet system i byens stedsnavn, ser vi at lang botid ikke nødvendigvis fører til god kjennskap til de ulike navnesystemene og tendensene i navngivingen. Som en ytterligere indikasjon på dette kan det nevnes at en rekke nordmenn og polakker som hadde bodd i Oslo i mindre enn fem år, svarte positivt på spørsmålet.

Kapittel 9 Holdninger til konkrete stedsnavn i de tre etniske gruppene

Som tidligere beskrevet i kap. 6.4.4, stilles det i spørreskjemaets tredje del to spørsmål om 21 stedsnavn i Oslo, hvor respondentene blir spurt om hvor i Oslo stedet ligger, samt om de liker stedsnavnet. De utfordres til å gi en kommentar til svarene sine. I dette kapittelet vil jeg gi en oversikt over holdningene som respondentene fra de tre etniske gruppene har til de enkelte stedsnavnene. I begynnelsen av hvert underkapittel vil jeg gi opplysningene om de enkelte navnene som jeg mener er mest relevante for historien bak navnet og mulige konnotasjoner. Opplysningene om stedenes konkrete beliggenhet samt historien bak navngiving er hentet fra *Oslo Byleksikon* (2010).

Deltakelsen i denne delen av spørreskjemaet var betydelig lavere enn i de to første delene. En mulig forklaring på dette er at skjemaet av flere respondenter ble oppfattet som for langt, og at de derfor leverte sin besvarelse uten å svare på alle spørsmålene. Samtidig kan mangelen på svar på et spørsmål om kjennskap til et konkret stedsnavn kategoriseres som ”vet ikke”, altså at respondenten ikke har noe svar til spørsmålet. Deltakelsen var ulik i de tre etniske gruppene. Hos etniske nordmenn var deltakelsen størst: i gjennomsnitt var det ca. 31% av respondentene som svarte med ”vet ikke”¹³ eller ikke gav noe svar til spørsmålene i den tredje delen. Blant respondentene med pakistansk og polsk bakgrunn var det knapt over halvparten som svarte på spørsmålene i denne delen: i gjennomsnitt henholdsvis ca. 46,5% og 43,5% lot svarfeltet stå tomt eller svarte med ”vet ikke”.

I tabell 8 er stedsnavnene fra den tredje delen av spørreskjemaet rangert etter sammenhengen mellom de positive og negative besvarelsene. Nummeret bak hvert stedsnavn betegner differansen mellom positive og negative vurderinger gitt til navnet i den enkelte etniske gruppen.

¹³ Som et ”vet ikke”-svar kategoriserer jeg alle besvarelsene som hverken gir en positiv eller negativ vurdering av stedsnavnet.

For eksempel, siden navnet *Sorgenfrigata* fikk 37 positive og 2 negative kommentarer blant de etnisk norske respondentene, har jeg markert "35" for navnet. Antall positive/negative besvarelser for hvert navn er markert i parentes. For en bedre oversikt har jeg notert antallet respondenter som deltok i undersøkelsen, for hver gruppe, slik at man ser hvor mange som svarte, og hvor mange som hverken gav en positiv eller negativ vurdering.

Tabell 8. Stedsnavnene etter popularitet hos respondenter med etnisk norsk, pakistansk og polsk bakgrunn.

NOR (47)	PAK (32)	POL (29)
1. Gressholmen 37 (37/0)	1. Karl Johans gate 24 (26/2)	1. Valkyrie plass 15 (16/1)
2. Sorgenfrigata 35 (37/2)	2. Henrik Ibsens gate 18 (19/1)	2. Karl Johans gate 13 (18/5)
3. St. Hanshaugen 33 (33/0)	3. St. Hanshaugen 17 (18/1)	St. Olavs gate 13 (17/4)
4. Valkyrie plass 32 (34/2)	4. St. Olavs gate 16 (17/1)	Sorgenfrigata 13 (16/3)
5. Dronning Mauds gate 30 (32/2)	Øvre Slottsgate 16 (17/1)	Gressholmen 13 (14/1)
Leiv Eirikssons gate 30 (32/2)	6. Hausmanns gate 15 (16/1)	Hausmanns gate 13 (14/1)
7. St. Olavs gate 28 (31/3)	7. Dronning Mauds gate 14 (15/1)	St. Hanshaugen 13 (14/1)
8. Karl Johans gate 27 (31/4)	8. Rubina Ranas gate 13 (17/4)	8. Henrik Ibsens gate 12 (14/2)
9. Henrik Ibsens gate 26 (30/4)	Tøyengata 13 (17/4)	9. Øvre Slottsgate 11 (14/3)
10. Tøyengata 25 (31/6)	10. Gressholmen 12 (15/3)	10. Dronning Mauds gate 9 (14/5)
11. Rubina Ranas gate 23 (26/3)	11. Trondheimsveien 10 (15/5)	Trondheimsveien 9 (12/3)
12. Joachim Nielsens gang 22 (28/6)	12. Valkyrie plass 9 (11/2)	12. Joachim Nielsens gang 7 (11/4)
Trondheimsveien 22 (27/5)	13. Bukken Bruses vei 7 (13/6)	Leiv Eirikssons gate 7 (11/4)
14. Rodeløkka 21 (26/5)	Leiv Eirikssons gate 7 (10/3)	14. Tøyengata 6 (11/5)
15. Bukken Bruses vei 20 (26/6)	15. Rodeløkka 5 (7/2)	15. Bukken Bruses vei 5 (11/6)
Hausmanns gate 20 (24/4)	16. Sorgenfrigata 4 (12/8)	16. 7. juni-plassen 4 (9/5)
17. 7. juni-plassen 18 (21/3)	17. Huk aveny -1 (6/7)	Rodeløkka 4 (9/5)
18. Øvre Slottsgate 15 (23/8)	7. juni-plassen -1 (5/6)	Rubina Ranas gate 4 (8/4)
19. Idioten 6 (18/12)	19. Joachim Nielsens gang -2 (4/6)	19. Huk aveny 3 (9/6)
20. Mikrobølgen -7 (12/19)	20. Mikrobølgen -3 (8/11)	20. Idioten -5 (6/11)
21. Huk aveny -9 (10/19)	21. Idioten -6 (5/11)	21. Mikrobølgen -8 (4/12)

Ikke alle kommentarene til de 21 navnene vil bli sitert i kapitlene nedenfor. Når flere respondenter har gitt nesten like kommentarer, vil jeg bare sitere én av dem. I tillegg skal jeg bare kommentere de besvarelsene som forteller om respondentenes holdninger til navnet og ikke til stedet. Assosiasjoner med stedet vil jeg bare nevne når jeg mener at de kan peke på noen tendenser. Som jeg kommer til å vise senere (se kap. 10.1), påvirker assosiasjonene til stedet i en

betydelig grad også assosiasjonene til navnet. Dette kapittelet har likevel først og fremst som mål å beskrive de holdningene som er knyttet til stedsnavn.

9.1 Karl Johans gate

Jeg mener at det er nødvendig å ha med navnet på hovedgaten når man skal forske innenfor holdninger til en bys stedsnavn. Navnet på Oslos hovedgate er antakeligvis kjent for alle byens innbyggere, slik at til og med hvis man ikke kan noen av de andre navnene på listen, må man i hvert fall kunne dette navnet og ha et forhold til det. I tillegg lurte jeg på om respondentene kom til å peke på at hovedgaten i Norges hovedstad er oppkalt etter en svensk konge.

Undersøkelsen har vist at navnet *Karl Johans gate* står på første plass etter popularitet hos respondentene med pakistansk bakgrunn og på andre plass hos de polske respondentene. Blant de etnisk norske respondentene var det ca. 66% som oppgav en positiv holdning til navnet.

En meget betydelig del av både de positive og negative kommentarene som de etnisk norske respondentene gav til gatenavnet *Karl Johans gate*, handlet om det faktumet at gaten ikke er oppkalt etter en nordmann, men etter Karl III Johan som var konge av Sverige og Norge (1818–1844), og som opprinnelig var fransk. Flere understreket at selv om de ikke er begeistret for dette historiske faktumet, liker de navnet, fordi det er så kjent og innarbeidet:

Liker det ikke spesielt godt, tenker på en svensk konge (K30); Det er litt merkelig at hovedgaten vår er oppkalt etter en fransk konge som styrte Norge og Sverige. Men jeg er vant til navnet, så det hadde vært rart å bytte det ut (K28); Ja, godt innarbeidet + liker historisk kobling (men egentlig er det jo andre konger som kanskje hadde fortjent paradegaten mer enn CJ) (K32); Selv om navnet er en oppkalling etter en svensk konge er det så godt innarbeidet og har en fin klang, så jeg liker det. Dessuten behøver vi ikke glemme at vi har vært under Sverige (K45).

Karl Johans gate kan blant annet karakteriseres som en turistgate og ikke minst som handlegate på grunn av de tallrike butikkene der, og dette ble også påpekt av de etnisk norske respondentene. En kvinne (25b) skrev at hun ikke liker gatenavnet fordi hun har ”snobbete” konnotasjoner til stedet. En mann (27) likte ikke navnet, men syntes at ”det passer til stedet. Utlendingsnavn til utlendingsgate (utlending definert som alle som ikke bor i Oslo!)”.

Blant respondentene med pakistansk bakgrunn var navnet på Oslos hovedgate klart det mest populære: hele 81% av respondentene svarte positivt på spørsmålet om de liker navnet. Bare én respondent (M62) var kritisk til at gaten er oppkalt etter en svensk unionskonge. Noen av kommentarene fra respondentene med pakistansk bakgrunn er følgende:

Liker navnet fordi det er historisk (M23); Navnet er helt grei og minner på noe gammelt og stort, det kongelige (M26a); Navnet er sikkert OK. Jeg regner med den er oppkalt etter Karl Johan som var en kjent person? (K24b)

Jeg mener at den uvanlig store populariteten av *Karl Johans gate* kan forklares med god kjennskap til stedet, sammenlignet med kjennskap til de andre stedsnavnene i Oslo. Prosenten av manglende eller ”vet ikke”-svar for de andre navnene på listen blant respondentene med pakistansk bakgrunn var nemlig forholdsvis høy (34–72%), mens den for *Karl Johans gate* bare var 13%. Tendensen ser ut til å være slik at jo dårligere man er orientert i navneforrådet generelt, desto høyere vurderer man de enkelte navnene som man knytter til et konkret sted. Det må samtidig gjøres oppmerksom på at navnet *Karl Johans gate* står først på listen over stedsnavn, og det er en betydelig sjanse for at flere respondenter rett og slett ikke var tålmodige nok til å gå gjennom hele listen.

Besvarelsene fra de polske respondentene lignet i stor grad på dem som ble gitt av de etnisk norske respondentene. Flere kommenterte det faktum at hovedgaten i Norges hovedstad er oppkalt etter en utlending, og noen mente at navnet er bra fordi det er så kjent:

Hovedgata skulle ha mer norsk navn, ellers forbinder jeg det med den svenske kongen (K27); Ikke bra at vi alltid skal minnes på svenskekongen mener nå jeg. Olav Vs gate hadde vært noe (M28); Kult om det var Ibsen gate, eller Obstfelder gate (M21); Liker navnet, men det er rart at det er navnet på svensk konge (K26).

Hovedforskjellen mellom besvarelsene fra de etnisk norske og polske respondentene er at hos de sistnevnte var prosentene av manglende eller ”vet ikke”-svar lavest for *Karl Johans gate*: 20,5% i motsetning til 27,5–58,5% for resten av stedsnavnene. I denne sammenheng ligner svarene gitt av respondentene med polsk og pakistansk bakgrunn på hverandre.

9.2 Sorgenfrigata

Denne gaten som ligger på Majorstua, i bydel Frogner, fikk navn etter løkka Sorgenfri, som på 1820-tallet ble et populært lyststed. Navnet kan oppfattes som ikke helt norsk fordi det opprinnelige løkkenavnet *Sorgenfri* er laget på grunnlag av et tysk mønster og inneholder den tyske bøyningssendingen *-en*, som før i tiden gjerne ble brukt i navn som var knyttet til høyere samfunnslag eller gav assosiasjoner i den retningen (Helleland 2010: 62). Navnet *Sorgenfrigata* er med på listen fordi jeg mener at det er ett av de mest positivt ladede navnene i Oslo, og jeg vil gjerne finne ut om man har samme oppfatning av navnet i de ulike navnbrukerkretsene hvor jeg har gjennomført undersøkelsen.

Hos de etnisk norske respondentene står gatenavnet på andre plass etter populariteten og er ett av de navnene som fikk flest kommentarer. Noen av de positive kommentarene er følgende:

Flott gatenavn! Ofte nevnt det som eksempel på et spesielt vakkert navn (M36); Jeg synes det er et vakkert navn som gir gode assosiasjoner. Å være fri for bekymringer (K45); Forsåvidt et sympatisk navn på en gate hvor misvisende det enn måtte være... (M26); Høres sorgløst og fint ut (K25a); Selvfølgelig kjempefint! (K24); Fantastisk oppløftende navn, blir faktisk i godt humør av det (K32); Det er et hyggelig navn hvor du burde bo hvis du vil være fri for dine sorger (K28);

Det var likevel to respondenter som ikke likte navnet. En av dem mente at navnet var ”for hippieaktig” (M38), og den andre at det hørtes ut ”som noe hentet fra en Wam og Wennerød-film”¹⁴ (M31).

Kontrasten mellom holdningene til navnet *Sorgenfrigata* hos respondentene med etnisk norsk og pakistansk bakgrunn er slående. I den sistnevnte gruppen var navnet nemlig ett av de minst populære: en fjerdedel av respondentene svarte at de ikke likte navnet. Grunnen til dette er at flere bare reagerte på den første delen av forleddet, nemlig *Sorgen-* og ikke på den andre delen *-fri*. Derfor frambrakte navnet negative assosiasjoner:

Kanskje litt negativt ladet navn (M22a); Dårlig navn (M23); Virker som et trist sted (M28); Trist (M55); Ikke noe særlig (pga sorg) (M58); Nei, minner om sorgen, selv om den er fri for den (K26c).

Mens de to etnisk norske respondentene som ikke likte navnet, baserte sin holdning på betydningen av navnet som en helhet, var dette ikke alltid tilfellet hos de norsk-pakistanske respondentene. Det kan vurderes om misforståelsen skyldes manglende språkkunnskaper, men dette tviler jeg sterkt på. Navnets innhold ble forstått feil både hos første- og andregenerasjons pakistanere, og de samme respondentene viste ellers ingen problemer med å forstå norsk.

De respondentene med pakistansk bakgrunn som forsto den hele betydningen av de to delene av forleddet *Sorgenfri-*, gav en positiv vurdering til gatenavnet.

Blant de polske respondentene var navnet *Sorgenfrigata* ett av de mest populære, og kommentarene som ble gitt i tilknytning til navnet, ligner på de som ble uttrykt av de etnisk norske respondentene:

Liker navnet, det høres bekymringsløst og fint ut (M28); Jeg liker navnet, fordi på tysk sorgenfrei betyr at man har ingen problemer (K17); Liker veldig godt, veldig munter (K29).

¹⁴ Wam og Wennerød er en norsk film-duo som fra 1975 til 1995 produserte en rekke filmer som ofte hadde en dyster tone og dramatisk slutt (*Store norske leksikon*).

9.3 Joachim Nielsens gang

Denne 50 meter lange gatestumpen på Grønland fikk navn forholdsvis nylig, i 2006, og er oppkalt etter rockemusikeren Joachim ("Jokke") Nielsen (1964–2000), frontfigur i gruppen Jokke & Valentinerne. Navnet gjenspeiler Oslos rockemiljø og dermed en spesifikk del av den norske ungdomskulturen og er unikt i sitt slag. Jeg var interessert i å finne ut hvor stor andel respondenter som kjenner til navnet og liker det.

Blant de etnisk norske respondentene viste gatenavnet seg til å være forholdsvis populært: 59% var fornøyd med å ha en gate oppkalt etter musikeren:

Fint at noen steder oppkalles etter folk som JN (K25a); Liker kjempegodt, fordi det hyller en lokal helt (K25b); Veldig morsomt at det ikke bare er folk som har vært døde lenge som får steder oppkalt etter seg, også hyggelig at Nielsen får oppmerksomhet utover de som er fan av musikken (M35); Flott at Jokke har fått sitt navn på et sted i Oslo. Passer perfekt til Grønland. Det sier mye om historien som arbeiderstrøk, samt skjebnen til mange narkotikamisbrukere som er i Oslo (M30a); Liker navnet, kjente Joachim, og synes det er fint at han har fått en gang oppkalt etter seg! (K49)

De negative kommentarene handlet stort sett om at respondenten ikke visste hvem vedkommende var og derfor syntes *Joachim Nielsens gang* var et kjedelig stedsnavn. I tillegg gav én respondent (M31) en negativ vurdering til navnet fordi han aldri hadde likt Jokkes musikk.

Fra kommentarene viste det seg at også etterleddet *gang* påvirker holdningene til gatenavnet, både på en god og dårlig måte. En kvinne (21) mente at det var positivt at navnet "har 'gang' til slutt, skiller seg ut". Samtidig likte en annen respondent (M26) ikke navnet fordi han mente at *gang* var "en merkelig ting å kalle en gate".

Blant de respondentene med pakistansk bakgrunn var det hele 68,5% (det maksimale prosenttallet i denne gruppen) som enten ikke svarte noe på spørsmålet om holdninger til navnet *Joachim Nielsens gang* eller som svarte med "vet ikke". Stedsnavnet står nesten på slutten av listen over popularitet hos respondentene med pakistansk bakgrunn. Trolig var svareprosenten så lav på grunn av at respondentene ikke visste hvem Joachim Nielsen var, og derfor ikke hadde noen assosiasjoner til stedsnavnet. Kommentarene handlet stort sett om at navnet er kjedelig eller for langt:

Typisk gatenavn som jeg ikke liker (M26a); Et kjedelig gatenavn (M26b); Litt vanskelig, for lang (M64); Litt for lang navn (K37);

De polske respondentene (det var 52% som svarte) gav flere positive (11) enn negative (4) vurderinger til *Joachim Nielsens gang*. I dette tilfellet er det likevel vanskelig å være sikker på om vurderingene var knyttet til for- eller etterleddet i navnet. Flere av kommentarene handlet nemlig om etterleddet:

PASS, liker ordet gang i gatenavn, ser for meg en liten passasje (M28); Liker pga ”gang”, det er søtt med ganger (som smalgangen) (K29); Ja, høres romantisk ut (K32).

9.4 Bukken Brusers vei

Veien ligger på Ullevål, i bydel Nordre Aker, og er oppkalt etter figuren fra et av de mest kjente norske folkeeventyrene, ”De tre bukkene Bruse”. Det er trolig ingen nordmann som ikke har hørt om eventyret. Gatenavnet er et uttrykk for norsk folkekultur og ikke minst barnekultur. Hvordan oppfattes det av Oslos innbyggere at en gate er oppkalt etter en fiktiv skikkelse, som i tillegg ikke er et menneske? Og i hvor stor grad kjenner folk fra andre kulturer, som bor i Norge, til eventyret?

Gatenavnet *Bukken Brusers vei* fikk mange positive kommentarer fra de etnisk norske respondentene. Det var klare assosiasjoner til eventyret, og navnet ble oppfattet som hyggelig:

Assosiasjoner til kjent norsk eventyr, det er forsåvidt ingen dum idé (M26); Fint med gater oppkalt etter eventyr (K25a); Koselig med litt eventyr i hverdagen, sånt kan vi ha mer av. Heller Espenaskeladdvei enn Huk Aveny (fysj) (K24); Et koselig navn som kanskje forteller noe unikt om historien i Norge (K23); Hyggelig med eventyrnavn (M27); Gir assosiasjoner til eventyret om Bukkene Bruse, som jeg likte veldig godt da jeg var barn (K28).

Likevel var det 6 respondenter med etnisk norsk bakgrunn som gav en negativ vurdering til navnet. To av dem forklarte sine holdninger med at navnet var ”for eventyraktig” (M29) og at ”Bruse er et utrolig stygt ord” (K30a). Den første kommentaren forteller om at respondenten foretrekker mer konkrete og jordnære stedsnavn. Den siste er mest sannsynlig (sett at respondenten kjente til eventyret) et eksempel på at noen ganger kan navnets klang være mer avgjørende for å bestemme holdningen til navnet enn navnets innhold.

Holdningene til navnet *Bukken Brusers vei* var stort sett like hos respondentene med pakistansk og polsk bakgrunn. Rundt 40% var fornøyd med navnet, og kommentarene til disse besvarelsene handlet om at det er fint med navn som ”stammer fra norske tradisjoner” (PA-M22a) og som forbindes med eventyret. Nedenfor følger først kommentarene gitt av respondenter med pakistansk bakgrunn og deretter kommentarene gitt av polske respondenter.

Ja, forbinder det med eventyrbok (M26a); Liker navnet pga eventyret (M26b); Fint navn. Litt festlig og lett å huske (K19); Eventyrlig og fint navn (K22b).

Fint at vi har gatenavn med eventyrnavn. Det liker jeg (M28); Very nice, would like to have more names after fairytales, at home [in Poland] we don't have so many (M24).

Enkelte av de negative besvarelsene (ca. 20%) ble etterfulgt av slike kommentarer som ”Nei, jeg vet ikke hvem det var” (PA-M41) og ”Ikke noe særlig. Er det noe tegneserie eller

eventyr” (PA-M58). I tillegg mente en respondent med pakistansk bakgrunn (M27) at eventyr ikke passer til gatenavn, siden slike navn ikke har ”noe med historie, realistisk hendelse” å gjøre. Det vil si at de negative holdningene hos respondentene med pakistansk eller polsk bakgrunn til *Bukken Brusens vei* kan forklares på to måter: 1) respondenten vet ikke hvem gaten er oppkalt etter, og har dermed ingen personlige assosiasjoner knyttet til navnet; 2) respondenten liker ikke navngiving etter fiktive skikkelser.

9.5 Dronning Mauds gate

Denne gaten på Ruseløkka, bydel Sentrum, er oppkalt etter dronning Maud (1869–1938) som ved kong Haakon VIIIs side var Norges dronning fra unionsoppløsningen i 1905 til sin død. Vurderingene gitt til gatenavnet *Dronning Mauds gate* kan fortelle om respondentenes syn på historisk navngiving samt om deres holdninger til Norges politiske historie og nåværende politiske system.

Blant de etnisk norske respondentene var gatenavnet ett av de mest populære med 32 positive og bare 2 negative reaksjoner. De positive kommentarene handlet hovedsakelig om historisk navngiving og oppkalling av steder etter medlemmer av kongehuset:

Nordmenn liker de kongelige (K24); Liker gater med historiske navn (M33); Fint historisk navn (M36); Fint navn som påminner en om kongehuset og dens betydning fra 1905 og fremover (M30a); Fint navn på fin dronning. Klassisk (K30b); Det er alltid greit med stedsnavn som stammer fra navn på tidligere norske konger og dronninger (K28); Ja – kongelig navn (K26).

De to negative kommentarene kom fra respondenter med et annet syn på oppkalling etter de kongelige: ”Negativt – monarki” (M30b); ”Kjipt med kongenavn. Republikk nå!” (M27). For de to vedkommende var det dermed viktigere med forandringer i det nåværende politiske systemet (og navnesystemet) enn å minne personer som har spilt en betydelig rolle i landets historie.

Blant respondentene med pakistansk bakgrunn framkalte gatenavnet bare positive reaksjoner, med ett unntak. Respondentene mente det var bra med historisk navngiving, ikke minst etter de kongelige:

Ja, historisk (M22b); Ja, forestiller det royale (M26a); Liker navnet pga Dronning Maud, mor til kong Olav 5 (M26b); Ja, minner om historiske personer (M27); Jeg liker historier, dermed liker navnet (K26).

Reaksjonene blant de polske respondentene lignet på dem som er beskrevet ovenfor. De få kommentarene handlet om at gatenavnet er viktig fordi historie er viktig (M28), samt om at det er normalt å oppkalle steder etter myndighetene (M24). En respondent gav en negativ

kommentar: ”Nei, Maud er et merkelig navn” (M25). I dette tilfellet er det stor sannsynlighet for at respondenten ikke visste om navnets bakgrunn og derfor gav en vurdering til navnet basert på en annen måte å oppfatte navn på, nemlig den lydmessige.

9.6 St. Olavs gate

Denne gaten som ligger i bydel Sentrum og St. Hanshaugen, har navn etter kong Olav den hellige, Norges vernehelgen. Jeg var interessert i å finne ut hva slags holdninger som eksisterer blant Oslos innbyggere til et gatenavn som forteller om Norges historie og ikke minst om kristendom. Alt i alt representerer gatenavnet *St. Olavs gate* tre ulike tendenser: historisk navngiving, navngiving etter helgener og navngiving etter de kongelige. På grunn av forkortelsen av *sankt* foran navnet på Norges skytshelgen mener jeg likevel at assosiasjonene til oppkalling etter en hellig person må være sterkere enn til oppkalling knyttet til det kongelige.

Navnet fikk 31 positive og 3 negative vurderinger fra de etnisk norske respondentene og var dermed ett av de mest populære. Noen av kommentarene var følgende:

Må være kalt opp etter kongen som sluttførte kristningen av Norge, hellige Olav. Jeg liker navnet for det har en historisk bakgrunn (K45); Fint historisk navn (M36); Det er et helt greit navn, siden det er navnet på en tidligere helgen (K28); Ja – hellig person (K26).

De negative kommentarene var rettet mot hvilken som helst oppkalling etter personer knyttet til kristendom: ”Feit helgen” (M28); ”Negativt – religiøst” (M30b); ”Mot kristennavn!” (M27). Det er på ingen måte overraskende at de to siste kommentarene kommer fra de samme personene som kritiserte navngiving knyttet til monarki (se kap. 9.5).

Blant respondentene med pakistansk bakgrunn var navnet *St. Olavs gate* populært hos mer enn halvparten, og bare én respondent gav en negativ vurdering til navnet. Kommentarene var få, og den eneste som var knyttet til holdninger til navnet, var at det ”virker autoritært” (M26b).

Hos de polske respondentene står *St. Olavs gate* på tredje plass både etter populariteten og på andre plass etter antall respondenter som svarte til spørsmålet om navnet. Det ble gitt én negativ kommentar, nemlig at navnet er ”for religiøst” (M21), ellers var kommentarene få, men positive. Her vil jeg understreke en særegen tendens: i alle de fire positive kommentarene ble det nevnt at gaten ligger i nærheten til St. Olav kirke:

Ja, ved St. Olavs kirke (M25); Ja, ved katolske kirken (K26); Ved Pilestredet og St. Olav kirke, kult navn (K29); Yes, there is a Polish church with the name of St. Olavs (K19).

St. Olavs kirke er domkirken til Oslo katolske bispedømme. Det blir blant annet holdt messer på polsk der, og kirken er ett av samlingsstedene for Oslos polske befolkning. Kirken og dermed også *St. Olavs gate* er trolig kjent for en betydelig del av polakkene i byen. Som allerede nevnt, virker det slik at kjennskap til stedet er én av faktorene som fører til en positiv holdning til stedsnavnet, og holdningene til *St. Olavs gate* hos de polske respondentene er ett til bevis på dette.

9.7 Mikrobølgen

Gaten ligger i bydelen Nordstrand på Lambertseter, hvor det i 1959 ble gitt flere navn med tilknytning til NRKs radiosenter som da lå i området. Som et resultat av dette kan man i tillegg til *Mikrobølgen* finne slike navn som *Kortbølgen*, *Mellombølgen* og *Langbølgen* på gateskilt på Lambertseter. Da disse gatene ble navngitt, var ennå ingen mikrobølgeovn i bruk, og derfor var det ingen mulige ordspill knyttet til navnet. I moderne tid kan navnet *Mikrobølgen* derimot oppfattes som pussig på grunn av assosiasjonene til kjøkkenutstyret. Når det i tillegg ikke finnes noe radiosenter på Lambertseter lenger, er misforståelsen av navngivingsgrunnen nokså forventet. Jeg bestemte meg for å spørre om dette navnet for å se om respondentene fra ulike grupper reagerer på navnet på grunn av denne misforståelsen, eller om det er mange som kan den virkelige historien bak navnet. Navnet kan oppfattes som merkelig også av en annen grunn, nemlig er dette og de andre tre ovenfor nevnte gatenavnene på Lambertseter er de eneste i Oslo som har *-bølgen* som etterledd. Derfor er det ingenting i navnet som opplyser at det tilhører en gate, og dette kan virke forvirrende for navnebrukere.

Blant mine etnisk norske respondenter var holdningene til gatenavnet klart delt i to etter kunnskap til historien bak navngivingen. Visste man om navngivingsgrunnet, var holdningen til navnet positiv, og visste man det ikke, ble navnet assosiert med mikrobølgeovn og fikk dårlig vurdering:

FANTASTISK navn! Oppkalt etter radiosenderen der, som forøvrig er et nydelig funksbygg! (M36); Mikrobølgen ligger helt sikkert på Lambertseter hvor vi også har Mellombølgen og Langbølgen. Jeg liker navnet fordi det henviser til noe konkret som har tilknytning til stedet. Radioen hadde nemlig en sendestasjon på Lambertseter (K45); Det er jo mange "radionavn" i dette strøket, morsomt med navn som følger et tema, men kanskje litt forvirrende hvis man ikke er godt kjent – med mange navn som heter noe med "bølge", hvilken er man egentlig ute etter? (M35).

Tullete navn (K27a); Høres 80/90-talls ut, litt teit og uoppfinnsomt (K30a); Nei – minner om matlaging og slit (K26); Nei, stedsnavn som henspiller på hvitevarer er tåpelig (M31).

Blant respondentene med pakistansk og polsk bakgrunn var det ingen som viste noen kjennskap til historien bak navngivingen. Det var bare én norsk-pakistaner (M26b) som likte navnet, og det var fordi han mente navnet var ”moderne”. Resten av de ikke etnisk norske respondentene mente at navnet var ”merkelig” (PA-M22b), ”fantasiløs” (PA-26a), ”ingen særlig oppfinnelse” (PA-K19), ”ikke noe pent” (PA-K37), ”for moderne” (PO-K30), ”latterlig” (PO-M28) og ”crazy” (PO-K32). En polsk kvinne (29) skrev at hun ”tenker på mikrobølgeovn med en gang”, og en polsk mann (28), som forresten hadde bodd i Oslo i 26 år, ironiserte over navnet: ”Hva blir det neste? Lappskausgata, Brødrister allé og Kjølenskapet terrasse?”

Gatenavnet står på nest siste plass hos respondentene med etnisk norsk og med pakistansk bakgrunn og på aller siste hos de polske respondentene. Hos respondentene med pakistansk bakgrunn er fordelingen av positive og negative vurderinger mest jevn (henholdsvis 8 og 11), men det er en viktig indikator at akkurat dette navnet var ett av de to som fikk flest klart negative vurderinger.

9.8 Idioten

Navnet på dette parkmessige friområdet og bakkeskråningen nord i bydel St. Hanshaugen er et uoffisielt stedsnavn. Stedet fikk navnet *Idioten* fordi folk som bodde i nabolaget til Institut for aandsvage Gutter ved siden av, kalte barna på institusjonen for idioter. Navnet er et eksempel på at et uoffisielt stedsnavn kan fungere som den eneste betegnelsen for et sted: *Idioten* står ikke skrevet på kart, men det er heller ikke noe annet navn på dette området mellom General Birchs gate og Anton Schjødts gate. Jeg ville ha navnet med på listen for å se hva slags syn de ulike respondentene har på et slikt uoffisielt og i en betydelig grad pejorativt navn.

Det uoffisielle stedsnavnet *Idioten* er sammen med *Mikrobølgen* ett av de to navnene som står blant de tre minst populære navnene hos respondentene fra alle de tre etniske gruppene. Blant de etnisk norske respondentene var det likevel flere positive enn negative vurderinger (henholdsvis 18 og 12), og fra kommentarene viste det seg at både nysgjerrigheten om og kunnskap til navngivingsgrunnen var nokså betydelig:

Liker navnet og tenker det kanskje har en morsom historie bak seg (M25); Liker det, sier noe om områdets historie (K21); Veldig fint, har et artig opphav (K30a); Flott navn, ble klar over beliggenheten og betydningen først i voksen alder! (M60); Beskrivende for opptil flere steder i Oslo. Trivelig navn (M28); Ja – humor (K26).

Jeg tror det stammer fra at det lå en spesialskole her eller noe lignende. Derfor liker jeg ikke navnet. Det mobber de som gikk på skolen (K45); Liker ikke. Lurer på bakgrunn for navnet, merkelig å skulle ha postadresse ”idioten” (K27a); Sikkert oppkalt etter en spesialskole. Så slemt navn, liker ikke (K24).

Som kommentarene ovenfor viser, var det minst fem respondenter, det vil si rundt én av ti, som visste om historien bak navnet. Tatt i betraktning at utvalget av respondenter var tilfeldig, mener jeg at dette uoffisielle navnet er forholdsvis godt kjent blant Oslos innbyggere med etnisk norsk bakgrunn. Det må likevel nevnes at tre av de fem respondentene som oppgav at de kjente til navnet, bodde eller hadde bodd i nærheten av stedet.

Blant respondentene med både pakistansk og polsk bakgrunn fikk navnet *Idioten* flere negative enn positive vurderinger. Det ble kalt for ”dumt” (PA-K22a), ”veldig merkelig og upassende” (PA-K22b) og ikke minst ”idiotisk” (PA-K37). Når det gjelder de positive kommentarene, ble navnet vurdert som ”morsomt” (PA-M26a, PO-M21), ”kult” (PA-M26b) og til og med ”sexy” (PA-M41). Ingen av respondentene med pakistansk eller polsk bakgrunn viste at de kjente til navngivingsgrunnlaget.

9.9 Leiv Eirikssons gate

Denne gaten ligger på Skillebekk i bydel Frogner og er oppkalt etter den norrøne oppdageren av Nord-Amerika (ca. 1000). Leiv Eirikssons oppdagelsesreiser er noe som barn i Norge lærer om på skolen, men vet de som har kommet til landet på et senere tidspunkt, hvem denne mannen var? Er det en betydelig forskjell i hvordan respondentene som har bodd i Norge lenge, og de forholdsvis nykomne oppfatter gatenavnet?

Gatenavnet *Leiv Eirikssons gate* var like populært blant de etnisk norske respondentene som *Dronning Mauds gate* (32 positive og 2 negative vurderinger) og er et eksempel til på historisk navngiving. En respondent (K26) syntes at gatenavnet var ”kjedelig”, men ellers var de fleste kommentarene positive:

Fin og tradisjonell måte å navngi gater etter historiske personer (K27a); Vikingenavn. Han oppdaget Amerika. Liker det (K30b); Høres ut som en gammel viking, det liker jeg (M26).

Den siste kommentaren viser at respondenten ikke vet hvem Leiv Eirikssons var, men at bruk av et fornavn av norrøn opprinnelse sammen med et patronym kan gi assosiasjoner til norrøne tider. Dermed kan gatenavnet framkalle visse assosiasjoner til tross for at den konkrete navngivingsgrunnen ikke er kjent. En respondent med pakistansk bakgrunn (M26b) hadde en liknende reaksjon på gatenavnet: ”Liker navnet, har ’vikingklang’”.

Sammenlignet med de etnisk norske respondentene var navnet *Leiv Eirikssons gate* mye mindre populært blant respondentene med pakistansk og polsk bakgrunn. De negative vurderingene var få, men svareprosenten var forholdsvis lav: det var 59% av de pakistanske og 48% av de polske respondentene som ikke svarte eller svarte med ”vet ikke”. Dette står i klar kontrast til svareprosenten hos de etnisk norske respondentene: blant dem var det 28% som hverken gav en negativ eller en positiv vurdering til *Leiv Eirikssons gate*. Jeg oppfatter dette som et bevis på at en betydelig del av respondentene med pakistansk og polsk bakgrunn ikke visste hvem gaten er oppkalt etter. Når det gjelder forklaringer til negative vurderinger, mente en kvinne med pakistansk bakgrunn (37) at navnet er ”litt vanskelig å stave”, mens en annen respondent fra den samme etniske gruppen (M26a) syntes at det var et ”navn uten sjel”. Den siste kommentaren refererer mest sannsynlig til den omstendigheten at vedkommende ikke assosierer noen eller noe med gatenavnet.

9.10 Tøyengata

Som navnet tyder på, ligger gaten i området Grønland–Tøyen. Navnet er et typisk eksempel på navngiving etter beliggenhet: det karakteriserer ikke gaten, men bare utpeker hvor i byen den ligger. Målet med å spørre om dette navnet var å se på respondentenes holdninger til denne typiske og forholdsvis nøytrale navngivingsmåten. I tillegg lurte jeg på om noen av respondentene ville svare med ”vet ikke” på spørsmålet *Hvor i Oslo ligger stedet?*, når stedets beliggenhet er indikert i selve navnet.

Navnet var særlig populært blant de etnisk norske respondentene (66% positive og 13% negative vurderinger). Selv om en kvinne (26) syntes at navnet var ”lite spennende”, handlet kommentarene stort sett om at navnet er relevant og praktisk:

Et konkret og relevant navn, det er lett å forholde seg til (M26); Ja, det er jo svært beskrivende med beliggenheten i navnet (K32a); Navnet sier at det ligger på Tøyen. Praktisk navn (K23b); Greit å vite at man er på Tøyen, så er fornøyd med navnet (K28); Går på strøket, og det er flott (M60).

I tillegg likte én respondent (K21) gatenavnet fordi hun forbandt det med tv-serien ”Jul i Tøyengata”. En liknende besvarelse kom fra en respondent med pakistansk bakgrunn (M26b).

Også blant de respondentene med pakistansk bakgrunn var gatenavnet forholdsvis populært med 53% positive og 13% negative besvarelser. Hos denne gruppen var det to hovedgrunner til positive vurderinger: 1) assosiasjoner med innvandrerulturen og 2) navnets korte form og relevans:

Ja, innvandringshistorie (M27); Ja, Lille Pakistan (M55); Kort og grei navn (K37); Normalt navn (M26a); OK, sier om i hvilken bydel det ligger (K19).

Blant de polske respondentene var det meget få kommentarer: navnet ble kalt for ”kjedelig” (K29) og ”veldig vanlig” (K17). I denne gruppen var gatenavnet hverken særlig populært eller upopulært.

Blant de etnisk norske respondentene var det to personer som svarte med ”ved ikke” til spørsmålet om stedets beliggenhet. En av dem (M25a) hadde flyttet til Oslo bare to år tidligere, mens den andre (M25b) allerede hadde bodd 12 år i byen. Blant de polske respondentene var det fire stykker (K25, M16, M24 og M25), med botid i Oslo fra to til seks år, som oppgav at de ikke visste om gatens beliggenhet. Alle respondentene med pakistansk bakgrunn kjente til stedet, og dette er ikke overraskende, tatt i betraktning den betydelige innvandrerkonsentrasjonen i det aktuelle området.

9.11 Valkyrie plass

Plassen ligger på Majorstuen, i bydel Frogner, og har navn etter valkyrjene, de kvinnelige dødsvettene i norrøn mytologi. Respondentenes kunnskap om navnets innhold kan fortelle om hvor godt de kjenner til den norrøne mytologien. Dette gjenspeiler i en viss grad også hvor mye respondentene vet om norsk historie. Jeg var nøye med å velge et navn fra norrøn mytologi som er litt mindre kjent enn for eksempel *Tor* eller *Odin*.

Hos de etnisk norske respondentene sto navnet *Valkyrie plass* på fjerde plass i popularitet (72% positive og 4% negative vurderinger). Navnet framkalte assosiasjoner både med norrøn mytologi og operaen ”Valkyrien” som er andre del av ”Nibelungenringen” av Richard Wagner:

Veldig vakkert navn som gir assosiasjoner til valkyrier og alver og alt som vakkert er (K45); Synes det er koselig når navn er relatert til norrøn mytologi (M25); Liker. Dramatisk (M38); Ja, får meg til å tenke på Wagner (M31).

En uventet assosiasjon var knyttet til den norske hardingfeletrioen ”Valkyrien Allstars” hos to respondenter, som førte til både positiv (K24) og negativ (M26) vurdering av plassnavnet. To respondenter (K28, K26) kommenterte at de ikke visste hva en valkyrje var, og én av dem (K26) mente at stedsnavnet er spennende akkurat fordi det vekker nysgjerrighet om hvilken skikkelse som står for navngivingsgrunnen.

Blant respondentene med pakistansk bakgrunn var det 59% som hverken gav en positiv eller negativ vurdering til stedsnavnet, og det var ingen som skrev en kommentar om asso-

siasjoner til norrøn mytologi. De eneste mer detaljerte reaksjonene var at vedkommende ikke visste hvem plassen er oppkalt etter og derfor ikke likte navnet (M64), at det var et ”søt jentenavn” (K26c), samt at navnet var dårlig fordi det er ”vanskelig å stave og uttale” (K37). Alle disse kommentarene peker på en betydelig mangel på kunnskap om skikkelsene som navnet viser til.

Hos de polske respondentene var svarprosenten betydelig høyere enn hos de pakistanske (henholdsvis 58,5% mot 40%), og navnet havnet på første plass i popularitet. To polske respondenter skrev om assosiasjoner til Wagner: ”Wagners plass ville vært mer logisk” (M21); ”Ja, valkyrier er kule, tenker på Wagner” (M25). Basert på disse resultatene kan det antas at kunnskapen om navngivningsgrunnen hos de polske respondentene er mer lik den hos de etnisk norske respondentene enn hos respondentene med pakistansk bakgrunn.

9.12 Øvre Slottsgate

Flere gater i Oslo bærer et navn som inneholder ord som sier noe om gatens beliggenhet, alder eller størrelse i forhold til en annen gate. Navn som er innbyrdes avhengige, kalles *resiprokerende* (Jørgensen 1977: 11). Noen eksempler på resiprokerende navnelementer i Oslos stedsnavnforråd er *øvre/nedre* (*Øvre Vollgate – Nedre Vollgate*) og *vestre/østre* (*Vestre Elvebakke – Østre Elvebakke*). Den slags navn karakteriserer ikke gaten i seg selv, men setter den bare i sammenheng med en annen, i tilfellet med *Øvre Slottsgate* i geografisk forhold til den parallelle gaten *Nedre Slottsgate*. Det er på grunn av at resiprokerende navn danner en særegen navnegruppe i Oslos navneforråd, at jeg har inkludert navnet *Øvre Slottsgate* på listen.

Rundt halvparten av respondentene fra alle de tre etniske gruppene gav en positiv vurdering til navnet. Av de etnisk norske respondentene var det hovedsakelig to ting som ble understreket i kommentarene: 1) navnets utpekende funksjon og 2) assosiasjoner til brettspillet Monopol:

Liker det. Lett å finne (K21); Synes navnet er praktisk på grunn av sitt deskriptive geografiske aspekt og morsomt grunnet dets assosiasjon med Monopol (M25); Ja, forbinder med Monopol (K25a); Fint navn fordi det angir beliggenhet. Jeg liker geografiske navn fordi jeg ikke er så kjent i Oslo (K23); Liker ikke øvre/nedre navn (K24).

Den norske utgaven av Monopol bruker gater i Oslo, og både *Øvre* og *Nedre Slottsgate* er representert. I tillegg til de etnisk norske respondentene var det én med pakistansk bakgrunn (K26d) som også skrev om assosiasjonene til spillet. En annen norsk-pakistaner (M26b) likte

navnet fordi ”det sier noe om hvor det ligger”. En polsk kvinne (K29) likte navnet fordi det var ”litt New York-aktig”. Kommentarene fra de polske respondentene var ellers meget sparsomme. De ikke etnisk norske respondentene gjorde oppmerksom på én assosiasjon som ikke ble nevnt av de etnisk norske, nemlig at gatenavnet *Øvre Slottsgate* får en til å tenke på det kongelige. Navnet ble assosiert med ”slottet” (PA-M27) og ”kongefamilien” (PA-K23), samt mente en polsk respondent (M28) at navnet hørtes ”majestetisk” ut.

9.13 Trondheimsveien

Navnet på denne 13,2 kilometer lange gamle hovedveien, som er en av Oslos lengste og strekker seg gjennom seks bydeler, tilhører den tradisjonelle gruppen hvor navnet angir retningen eller målet for veien. Navnet *Trondheimsveien* er trolig kjent for en betydelig del av byens innbyggere og er med på listen for å få med én av de viktigste navngivingstypene i Oslo¹⁵.

57% av de etnisk norske respondentene likte navnet, og flere mente at det er bra med den slags navngiving:

Liker navnet fordi det viser at det er en utfartsåre nordover (M33); Passer bra med navnet, siden det er denne veien som går til Trondheim (K28); Ja, jeg liker det. Sier jo nettopp noe om hvor veien går. Ingen tvil! (M60).

I tillegg syntes én respondent (K24) at det var ”trivelig med bynavn som gatenavn fordi de gjør det hjemlig på en måte, hvis man skulle være fra stedet”¹⁶. Det var bare én negativ kommentar, nemlig syntes en respondent (K26) at ”navn som bare består av bynavn er kjedelig”.

Hos respondentene med pakistansk bakgrunn var navnet forholdsvis populært (47% gav positive og 15,5% negative vurderinger). Kommentarene fortalte likevel om at den vedkommende etniske gruppen var mindre fornøyd med at enkelte steder i Oslo er oppkalt etter andre byer i Norge. Denne tendensen kan peke på en svakere tilknytning til andre steder i Norge hos Oslos norsk-pakistanere. Noen av kommentarene var følgende:

Første gang jeg hørte trodde jeg det lå i Trondheim, passer bedre i Trondheim enn i Oslo (K19); Hvorfor navngi en gate i Oslo, etter en annen by i Norge? (K22b); Liker navnet, selv om det er dumt å ha et slikt navn i Oslo. Bare forvirrende (K26c).

¹⁵ Andre gatenavn i Oslo som inneholder navnet på stedet gaten fører til, er for eksempel *Drammensveien* og *Mosseveien*.

¹⁶ På Bjølsen finnes det en tematisk gruppe gatenavn hvor gatene bærer navnene på en rekke norske byer: *Bergensgata*, *Drøbakgata*, *Gjøvikgata*, *Grimstadgata*, *Larviksgata*, *Moldegata*, *Sandefjordgata*, *Stavangergata*, *Ålesundgata* m. fl.

Hos de polske respondentene var det 41% som likte og 10,5% som ikke likte navnet. Den eneste kommentaren var at navnet er bra fordi det er ”typisk navn på vei” (K26). Det er dermed ikke nok materiale for å vise til noen generell grunn til holdningene til navnet i denne gruppen.

9.14 Gressholmen

Navnet på denne fredede øya i indre Oslofjord er et eksempel på naturbeskrivende navngiving, som er meget utbredt i Oslo og i Norge generelt. En annen grunn til at jeg spør om dette øynavnet, er å ikke bare ha gatenavn på listen. Det er interessant om respondentene liker navnet også om de ikke kjenner stedet og oppfatter det som et gatenavn.

Navnet *Gressholmen* var det mest populære stedsnavnet blant de etnisk norske respondentene. 79% gav en positiv vurdering til navnet, og det var ingen negative vurderinger. Jeg mener at foruten positive assosiasjoner til selve stedet er det to grunner til dette: 1) navnet er enkelt og beskrivende, 2) navnet gir positive assosiasjoner på grunn av sitt naturnære innhold. Nordmenns nære tilknytning til naturen er et velkjent fenomen, og det kan være vanskelig å forestille seg noen grunn til at denne etniske gruppen ikke skulle like et naturbeskrivende navn. Noen av de mest typiske kommentarene var følgende:

Jeg liker navnet. Det forteller at det er en holme med mye gress (K45); Gir assosiasjoner til sommer og grønt gress, det liker jeg (M26); Høres veldig hyggelig og grønt ut (K30a); Koselig, høres lokalt ut (kunne ha vært hvor som helst) (M33); Fint navn som innbyr til å bli besøkt (M30a); Typisk norsk øynavn. Liker (K24); Beskrivende navn. Helt ok (K27); Det er en øy ute i Oslofjorden. Det er mye gress der, så navnet passer bra (K28).

Hos respondentene med pakistansk og polsk bakgrunn var det litt mindre enn halvparten som gav en positiv vurdering av stedsnavnet. Til en viss grad kan dette forklares med at bare 9% av respondentene med pakistansk bakgrunn og 27,5% av de polske respondentene oppgav kjennskap til stedet. To norsk-pakistanere indikerte en feil beliggenhet for stedet Gressholmen: den ble plassert ”ved Stasjonsveien”¹⁷ (M53), og i ”Oslo vest et sted” (K37c). I kontrast til dette er det illustrerende å nevne at det tilsvarende prosenttallet for de etnisk norske respondentene var 79%. De ikke etnisk norske respondentene mente at navnet var ”kult” (PA-M26b), ”fint hvis det beskriver stedet” (PA-K22b), ”sparty” (PA-K26c) samt ”fint og søtt, inviterer til piknik” (PO-K29). Siden det ikke ble gitt mange negative vurderinger i disse to gruppene heller, mens få

¹⁷ Feiltolkingen kan ha oppstått på grunn av at respondenten blandet sammen navnet på strøket *Holmen* og navnet på idrettsplassen *Gressbanen* som ligger i krysset *Stasjonsveien/Holmenkollveien*.

kjente til stedet, kan det konkluderes at det er det beskrivende og naturnære innholdet i navnet som fører til gode assosiasjoner også hos ikke etnisk norske innbyggere.

9.15 Henrik Ibsens gate

Det er trolig veldig få nordmenn som ikke vet hvem Henrik Ibsen var. Men hvor mye vet man om denne verdenskjente norske dramatiker og lyrikeren hvis man tilhører en annen etnisk gruppe enn norsk, har oppvokst i en annen kultur og ikke har noen utdanning fra Norge? Et annet spørsmål som ligger til grunn for mitt valg av navnet *Henrik Ibsens gate*, er hva slags forhold man har til navneendring. Dette gatenavnet ble nemlig gitt i 2006 til en del av Drammensveien. Tidligere var gatenavnet brukt på en del av Ring 1, og denne delen heter nå *Hammersborggata*. Argumenter for navneendringen var flere, mens den viktigste var at ”dette vil være en mer ’verdiggate’ for navnet Henrik Ibsen” (Oslo kommune 2005). Blant Oslos borgere var det samtidig en viss motstand mot å endre det godt innarbeidede navnet på Drammensveien som er en slik sentral gate. Om respondentene konsentrerer seg mest om selve navnet eller på navneendringen, er et interessant emne.

Gatenavnet *Henrik Ibsens gate* fikk 64% positive og 8,5% negative vurderinger hos de etnisk norske respondentene. Det viste seg at hos en betydelig del av respondentene var assosiasjonene til navneskiftet sterkere enn assosiasjonene til selve navngivingsgrunnlaget. Her er et utdrag først av de positive og deretter av de negative kommentarene:

Er jo relativt nytt, het Drammensveien før, tenker på det og at det er fint at Henrik Ibsen endelig fikk en gate oppkalt etter seg i Oslo (K30a); Liker det egentlig, men blir ikke vant til at denne gata ikke heter Drammensveien (K32); Det er bare noen år siden stedet fikk nytt navn. Passer bra siden Henrik Ibsen bodde i området (K28); Endelig fikk han en skikkelig gate (M30b); Liker navnet fordi det er oppkalt etter en person alle har et forhold til (M33).

Liker ikke navnet. Det er altfor mange plasser oppkalt etter han i Norge (M25); Gamle Drammensveien, men slottet kunne ikke ligge i Drammensveien 1 liksom, så de forandret hele sullamitten til Henrik Ibsensgate. Kunne ikke bare kalt det Slottsplassen da? (K24); Flytt Henrik Ibsens gate til Romsås! (M27); Nei, alle sier jo Drammensveien (K27b).

Ifølge kommentarene avhenger reaksjonene til gatenavnet hos denne gruppen av respondentenes holdninger til selve forfatteren og/eller navneskiftet. Hos de ikke etnisk norske respondentene var det derimot bare én (PA-M26b) som viste at han kjente til navneskiftet: for å indikere gatens beliggenhet brukte han betegnelsen ”gamle Drammensveien”. I tillegg skrev en annen respondent med pakistansk bakgrunn (M22a) ”tid. Trondheimsveien” i parentes. Dette kan halvveis regnes som kjennskap til navneskiftet: vedkommende visste antakeligvis om at det

nåværende navnet *Henrik Ibsens gate* nylig var gitt til en del av en viktig gate oppkalt etter en norsk by. Ellers handlet ingen andre kommentarer om navneskiftet. I de fleste tilfellene baserte respondentene med pakistansk og polsk bakgrunn sin vurdering på holdningene til forfatteren, bortsett fra én (PA-M55) som ikke visste hvem Henrik Ibsen var, og som gav en positiv vurdering basert på oppkalling etter historiske personer. Her er noen av kommentarene, først fra respondentene med pakistansk og deretter fra dem med polsk bakgrunn:

JA! til navn etter norske kjente forfattere (K19); OK navn, det er navnet til en kjent forfatter (K22a); Fint når steder oppkalles etter kjente skikkelser gjennom norsk historie (K22b).

Liker, den kjente norske forfatteren (K26); Norsk kulturarv (M28); No, he is writer of boring things, I don't like his creativity (M24).

Mangelen på kommentarer om navneskiftet hos de to ikke etnisk norske innbyggergruppene kan forklares på flere måter. Muligens er assosiasjonene til forfatteren så sterke at de ikke blir overskygget av kunnskapen om navneskiftet. Innbyggerne fra de to gruppene kan også ha svakere tilknytning til gatenavnet *Drammensveien*. Og selvfølgelig kan respondentene rett og slett ikke vite om navneskiftet. Det siste ville være minst overraskende når det gjelder de polske respondentene, siden flere av dem flyttet til Oslo allerede etter navneskiftet i 2006.

9.16 Rodeløkka

Dette boligstrøket i bydel Grünerløkka har navn etter stiftsprost Frederik Rode, som hadde en eiendom her på midten av 1800-tallet. Jeg var bestemt på å ha et løkkenavn med på listen i spørreskjemaet, fordi disse navnene forteller mye om Oslos bebyggelsehistorie. Rundt Christianias murby var det på 1600-tallet en felles bymark som ble gitt til borgerne i 1629. Etter hvert ble bymarken oppdelt, og i hovedstaden ble de inngjerdede stykkene kalt løkker. Forstadsdannelse tok i stor grad form av "oppspising av løkkene" (Myhre 2006: 369): Mens det i 1737 var 367 løkker på bymarken, var det bare 144 løkker igjen i 1800 (Holden 2007: 11). I dagens Oslo er det mange stedsnavn som har *-løkke* som etterledd, men selve begrepet tilhører mer byens historie. Av alle navnene på listen hører navnet *Rodeløkka* mest til i Oslos fortid, fordi man bare kan forstå navnets innhold hvis man kjenner til hvordan bebyggelsen i Oslo var før i tiden. Kunnskap om historien bak denne type navn skal i noen grad også fortelle om respondentens generelle kunnskaper om Oslos (og andre norske byers) historie.

Navnet *Rodeløkka* var forholdsvis populært blant de etnisk norske respondentene med 55% positive og 11% negative vurderinger. Kommentarene var hovedsakelig rettet mot etterleddet *-løkka*:

Jeg liker navn med løkke i, for jeg forbinder løkker med noe hyggelig (K45); Liker ”løkka”, vet ikke hva Rode er (M26); Liker alle løkkenavn, unntatt Voldsløkka (K27a); Ja, liker nesten alle løkka-navn (K32); Fint navn, liker navn med ”løkke” i seg (K30b); Ikke så glad i navn som ender på løkka. Hva er egentlig ei løkke? (M33).

Dette kan forklares med mangel på kunnskap om navngivingsgrunnen: det er nok ikke så mange som vet om at løkka fikk sitt navn etter stiftsprosten Frederik Rode. Derfor reagerte man mest på den forståelige delen av navnet. Assosiasjonene til forleddet var knyttet til klangen og ikke til betydningen: en kvinne (30a) syntes at ”*rode* er et stygt ord”, og en annen (24a) mislikte stedsnavnet fordi det minnet henne om Grete Roede¹⁸. I tillegg var klangen av hele navnet grunnen til at en respondent (K24b) likte navnet fordi det hørtes ut ”som en strikketeknikk”.

Når det gjelder respondentene med pakistansk og polsk bakgrunn, var andelen av ”vet ikke”-svar eller besvarelser som hverken gav en positiv eller negativ vurdering til navnet, veldig høy: henholdsvis 72% og 51,5%. Den eneste kommentaren fra en respondent med pakistansk bakgrunn (K26c) var at navnet var ”stygt”. Også fra den polske gruppen var det bare én (K29) som forklarte sin holdning: ”Liker ikke for jeg vet aldri hvordan jeg skal uttale den første parten”. Det at ingen fra disse to gruppene kommenterte etterleddet, tyder på at historien bak Oslos gamle løkkebebyggelse ikke spiller noen som helst rolle for hvordan respondentene oppfatter byens stedsnavn.

9.17 Rubina Ranas gate

Dette gatenavnet på Grønland er det første i Oslo som er gitt etter en ikke-vestlig innvandrer (2006). Rubina Rana (1956–2003) var en pakistanskfødt politiker fra Arbeiderpartiet, som satt i bystyret og ble særlig kjent da hun i 1999 som første person med ikke-vestlig bakgrunn var leder for 17. mai-komiteén i Oslo. Som allerede nevnt, er ett av oppgavens mål å se på hva slags forhold medlemmer av ulike etniske grupper har til stedsnavn som er et uttrykk for innvandrerulturen. Om respondenten liker navnet *Rubina Ranas gate* på grunn av historien bak det (og ikke av andre, for eksempel lydmessige grunner), registrerer jeg svaret som positivt i

¹⁸ Grete Roede (f. 1939) – tidligere eier og leder av selskapet Grete Roede Vektklubben som driver kurs for slankere (*Store norske leksikon*).

forhold til spørsmålet om det skulle bli flere mulige stedsnavn preget av innvandrerulturen i framtiden.

Hos de etnisk norske respondentene var det to hovedgrunner til at vedkommende likte eller ikke likte gatenavnet *Rubina Ranas gate*. Den ene var holdningene til det faktumet at en gate i Oslo bærer navnet til en utenlandsk person. I denne sammenhengen ble det hovedsakelig bare gitt positive kommentarer:

Godt eksempel på nyere gatenavn. Godt valgt (M36); Flott å hedre noen som har gjort noe for sitt miljø på den måten (K21); Pakistansk arbeiderpolitiker, det er jo trivelig (K24); Jeg liker at Oslo får navn som gjenspeiler mangfoldet i Oslo (M30a); Ja, flott klang i navnet + fint at personer med utenlandske navn får gi stedsnavn i Norge (K32); Ja! (Husker Rubina Rana, synd at hun døde så ung!) (M60); Positivt – flerkultur (M30b).

Den andre begrunnelsen for reaksjonene til gatenavnet var navnets klang. Det er ikke overraskende at klangen ble oppfattet som fremmed, og om man ikke visste hvem selve personen var, ble oppmerksomheten fanget av det uvanlige navnet. Reaksjonene var både positive og negative:

Har ikke hørt navnet før, men jeg synes det har en vakker klang. Virker eksotisk (K45); Liker, høres ut som et innvandrerssted, en dronning eller noe muligens (K30a); Hyggelig med noe som ikke høres vestkant-norsk ut (M27); Det er et fengende navn (K28); Ja – artig navn, men vet ikke hvem det var. Ordspill (K26); Høres ut som en barnebok, det liker jeg ikke (M26).

En ville forvente en større popularitet for gatenavnet blant respondentene med pakistansk bakgrunn, siden Rubina Rana opprinnelig var fra Pakistan. Likevel var det ikke flere enn 53% av respondentene fra denne etniske gruppen som gav en positiv vurdering av navnet, og i tillegg var 13% negativt innstilt. Det var flere som ikke bifalte Ranas politiske syn og opptreden under hennes levetid, og dette kan muligens forklare minst én negativ besvarelse (K26a, sitert nedenfor). En av de andre negative besvarelsene ble etterfulgt av kommentaren ”unødig langt navn” (M26a), som mest sannsynlig peker på at respondenten ikke visste hvem Rubina Rana var, og dermed baserte sin vurdering på navnets form. I tillegg ble én positiv besvarelse forklart med ordene ”Ja, navnet til min kone er også Rubina” (M41), og derfor kan man ikke være 100% sikker på at respondenten kjente til navngivingsgrunnlaget. Her er kommentarene gitt av respondentene med pakistansk bakgrunn:

Liker navnet for det gjenspeiler dagens Oslo (M26b); Utenlandsk stedsnavn? Cool!!! (K19); Fint når steder oppkalles etter folk som har vært med å forandre byen til det bedre (K22b); Stolt over at en utenlandsk kvinne får en gate oppkalt etter seg (K23); Bra navn dette. Husker ikke helt hvorfor hun fikk det navnet, men hun fikk det (K26c); Bra, hun var naboen min (M64); Finnes det en gate med hennes navn, likte det ikke (K26a).

Blant de polske respondentene var *Rubina Ranas gate* ett av de minst populære navnene. Andelen av respondentene som hverken gav en positiv eller negativ vurdering, eller som svarte med ”vet ikke”, var aller størst – 58,5%. Den eneste kommentaren handlet om navnets klang: ”Ganske kult, liker når navn og etternavn er på samme bokstav” (K29). Alt dette gir grunn til å konkludere at ingen eller veldig få av mine polske respondenter visste hvem Rubina Rana var.

9.18 7. juni-plassen

Denne plassen foran Utenriksdepartementets bygning på Ruseløkka er oppkalt etter datoen for unionsoppløsningen med Sverige i 1905. Navnet er unikt i sitt slag siden det er det eneste i Oslo, hvor bestemmelsesleddet er en dato. Jeg har satt opp dette plassnavnet på listen for å finne ut om denne type navngiving oppfattes som noe positivt, og for å se hvor mange respondenter som kjenner til denne viktige datoen for Norges historie.

Stedsnavnet *7. juni-plassen* fikk det laveste antallet vurderinger hos de etnisk norske respondentene (49% spesifiserte ikke sine holdninger) og hadde én av de laveste svareprosentene også hos de andre to gruppene (66% respondenter med pakistansk og 51,5% med polsk bakgrunn gav ingen vurdering). Blant respondentene i den etnisk norske målgruppen som likevel gav en vurdering, fikk navnet mange flere positive enn negative vurderinger. Noen av kommentarene var følgende:

7. juni var datoen for unionsoppløsningen i 1905? Greit å ha et stedsnavn på det, så vi vanlige dødelige kan huske sånne ting (K24a); Ja, Oslo bør ha en plass som heter det (K32); Et av få navn etter historisk dato i Oslo tror jeg. Så litt spesielt navn, liker det (K24b); Liker det, blir nysgjerrig på bakgrunnen (K21); Høres spennende og revolusjonært ut (K25b); Det sier meg at plassen er oppkalt etter noe som skjedde der den 7. juni, så det kunne vært moro og visst hvorfor plassen har fått dette navnet (K23); Ja – vekker nysgjerrighet. Hva skjedde da? (K26).

Kommentarene viser at bare en liten del av respondentene visste hvilken begivenhet som sto til grunnen for navngivingen, noe som er litt overraskende, siden det handler om én av de viktigste datoene i Norges historie.

Når det gjelder de to andre målgruppene, var forskjellen mellom antallet positive og negative besvarelser betydelig mindre enn hos den ovenfor beskrevne gruppen. Det var ingen kommentarer fra de polske respondentene. Bortsett fra én kommentar fra en respondent (K19) som mente at navnet var ”teit”, handlet kommentarene fra respondentene med pakistansk bakgrunn om historisk navngiving generelt og antydte ingen kunnskap til den historiske begivenheten:

Fint navn, regner med at det er noe historisk (M26a); Navnet høres fint ut pga datoen (M26b); Veldig søtt. Høres historisk ut. Bra å ha slike navn for da husker man store nasjonale begivenheter (K26c).

9.19 St. Hanshaugen

Navnet *St. Hanshaugen* kan oppfattes som navnet på både bydelen i Indre by vest og som navnet på parkanlegget mellom Ullevålsveien, Colletts gate og Geitmyrsveien. Jeg antok at navnet er forholdsvis godt kjent blant Oslos innbyggere, fordi det refererer både til en bydel og et populært parkområde. Jeg trodde også at navnet burde ha en positiv klang for etniske nordmenn på grunn av assosiasjonene til feiringen av St. Hansaften. Jeg var interessert i hvordan innbyggere fra andre etniske og kulturelle grupper reagerer på navnet.

Stedsnavnet *St. Hanshaugen* var ett av de mest populære navnene hos alle de tre etniske gruppene. Blant de etnisk norske respondentene var det 70% som gav en positiv vurdering til navnet, og ingen som gav en negativ vurdering. I kommentarene ble flere grunner til den positive holdningen nevnt, blant annet assosiasjoner til midtsommerfesten sankthans og utendørsaktiviteter, og også navnets form ble kommentert:

Koselig. St. Hans er en hyggelig dag (K30a); Fint, historierikt og ærverdig navn (K25b); Ja, liker det veldig godt. Minner meg om St. Hans selvfølgelig, utendørsarrangementer, kafe og soling (M60); Liker navnets korte og konsise form (M25).

Hos respondentene med pakistansk og polsk bakgrunn ble det gitt bare én negativ vurdering i hver gruppe. Det ble nevnt to grunner til at respondentene med pakistansk bakgrunn likte navnet: en kvinne (22b) syntes navnet var fint fordi det er ”knyttet til en fin offentlig høytid”, og en mann (26) forklarte sin holdning med at ”haugen er beskrivende om stedet”, det vil si at han likte navnet fordi det var konkret og relevant. Den eneste negative vurderingen som ble forklart, var knyttet til vanskeligheter med å uttale navnet – en polsk kvinne (29) skrev det følgende: ”For komplisert og folk forkorter alltid navnet og er sløve så det ofte blir sansahaaauheeen. Æsj”.

9.20 Hausmanns gate

Denne gaten er en av Oslos hovedferdselsåre og er oppkalt etter generalløytnant Fredrik Ferdinand Hausmann (1693–1757), som hadde eiendom i området. Navnet er et eksempel på oppkalling etter en person uten vedkommendes fornavn. *Hausmanns gate* kan assosieres med flere ting, blant annet Legevakten og kulturhuset Hausmania. Jeg er interessert i å finne ut om disse assosiasjonene er viktige for respondentene fra ulike etniske og kulturelle grupper, eller om

respondentene muligens oppfatter navnet som kjedelig, fordi det i seg selv ikke forteller om særlig mye.

Siden ingen av respondentene fra de tre gruppene viste kunnskap om navngivingsgrunnlaget for *Hausmanns gate*, var det andre assosiasjoner som bestemte respondentenes holdninger. Blant de etnisk norske respondentene ble det gitt to typer forklaringer til både positive og negative holdninger: navnets klang og assosiasjonene til Hausmania som ligger i gaten:

Liker navnet, høres tysk og gammelt ut (K25b); Nei, litt "hardt" navn (K32); Har en viktig assosiasjon til Hausmania (M30a); Ja, rommer Hausmania (K49); Nei, assosierer med Hausmania (M31).

Det er interessant at respondentene med pakistansk bakgrunn assosierte gaten med andre institusjoner som ligger der eller i nærheten, nemlig med Blå kors (K24a, M22) og Legevakten (K26a, K26c, K24b, M24, M58 og M64). Slike assosiasjoner kan peke på de ulike respondentenes livsstil, verdier og interesser. Det ble også nevnt at gatenavnet er kjent fordi det finnes en holdeplass med det samme navnet. I tillegg reagerte én respondent på navnets form. En annen (26b) mente at navnet var kjedelig, mest sannsynlig fordi vedkommende ikke visste noe om bakgrunnen for navngivingen. Noen av kommentarene var følgende:

Fint navn, men langt (M26a); Ja, tenker på blåkors og røde kors når jeg tenker på Hausmanns gate. Liker det navnet (K24a); Ja, pga legevakta kan alle det (M58); Greit, legevakt gata (K26a); Greit, har bare hørt det i trikken, kanskje ved legevakta (K26c).

De polske respondentene gav ingen kommentarer.

9.21 Huk aveny

Jeg har tatt med navnet i undersøkelsen for å finne ut hvilke holdninger man har til etterledd som består av lånord og som ikke er særlig mye brukt i Oslo. Spørsmålet som ligger bak navnet er: Er det bra å eksperimentere med fremmede etterledd, eller burde man holde seg til det tradisjonelle norske ordforrådet?

Gatenavnet *Huk aveny* var det minst populære stedsnavnet blant de etnisk norske respondentene. 19 respondenter, det vil si 41% av alle forskningsobjektene, svarte at de ikke likte navnet. Denne holdningen var hovedsakelig begrunnet med navnets sisteledd *-aveny*, som mange respondenter oppfattet som fremmed for et norsk navnemiljø:

Utslag av nyere snobbing at det heter "aveny" (M36); Bruk av aveny virker litt jålete. Det skal liksom bli litt finere (K45); Unaturlig å bruke "aveny" på norsk (K21); Liker det ikke, siden det ikke passer inn med det norske språket (M25); Høres snobbete ut med "aveny" (K25); Latterlig navn fordi det høres pretensiøst

ut. Syns ikke gata ser ut som en aveny heller (K27a); Ekkelt vestkantnavn (M27); Pretensiøst navn for en liten sti ved kysten. Hvem sin idé var det liksom? Flaut (K24).

Når det gjelder det siste eksempelet, virker det slik at respondenten har feil oppfatning av hvilken gate det er snakk om. *Huk aveny* ligger nemlig ikke ved kysten, men fører til kysten, og sammenlignet med de andre gatene i området er den forholdsvis bred.

De positive reaksjonene til *Huk aveny* ble i veldig få tilfeller etterfulgt av en kommentar. Navnet ble i ett tilfelle kalt ”eksotisk” (K26) og en annen kvinne (23) syntes det var ”et fint geografisk navn”.

Blant respondentene med pakistansk bakgrunn var besvarelsene til spørsmålet om gatenavnet *Huk aveny* meget annerledes enn blant de etnisk norske. Fordelingen mellom positive og negative reaksjoner var jevn, og ingen av respondentene kommenterte bruk av sisteleddet - *aveny* på en negativ måte. Tvert imot, navnet ble karakterisert som ”kult, moderne” (M26b) og frambrakte positive assosiasjoner med Hollywood (K23). Jeg mener at det akkurat er sisteleddet som gav disse assosiasjonene. De negative kommentarene forklarte ikke nærmere hvorfor respondentene ikke likte navnet, bortsett fra én som antakelig skyldes en misforståelse av navnets opphav og betydning: ”Nei, gammeldags, typisk vikingnavn” (M64).

I de tre etniske gruppene var navnet *Huk aveny* prosentvis mest populært blant de polske respondentene. Kommentarene var få, men gatenavnet ble blant annet kalt for ”pompøst og fint” (M28). En polsk respondent kritiserte sisteleddet i navnet, i likhet med de etnisk norske respondentene: ”Aveny passer ikke til små gater på Bygdøy! Synes det er litt latterlig” (K29). Det må likevel gjøres oppmerksom på at denne respondenten allerede hadde bodd i Oslo i 8 år og dermed hadde en bedre følelse av det norske språket enn de fleste andre polske respondentene, som hadde bodd i byen i mindre enn fem år.

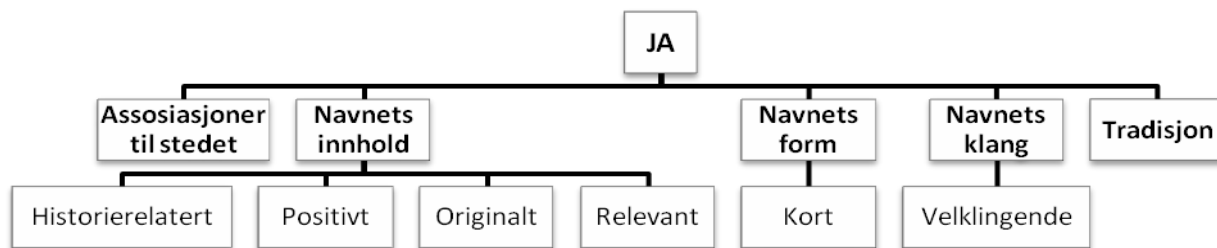
Kapittel 10 Hvilke navn foretrekker man?

Målet med dette kapittelet er å trekke fram de viktigste grunnene til at respondentene har vist en positiv eller negativ holdning til et eller annet stedsnavn. Konklusjonene er basert på analysen av svarene gitt i den tredje delen av spørreskjemaet (se kap. 9), samt besvarelsene til spørsmålene i pkt. 2.8, 2.9 (stedsnavn fra respondentenes nærområde som de liker eller ikke liker) og 2.19 (respondentenes ønsker om stedsnavn). Jeg vil bare rette søkelyset på grunnene til positive holdninger, det vil si gi en oversikt over hvilke faktorer som har påvirket respondentenes

holdninger til stedsnavnene på en positiv måte. Når det gjelder faktorene som har ført til negative holdninger, kan de defineres som motsatte til de positive faktorene. Som en del av forklaringen skal jeg bruke eksempler som illustrerer både de positive og de negative holdningene. I dette kapittelet skal jeg bare bruke eksempler som ikke ble sitert kap. 9, for å unngå gjentakelse.

Hovedfaktorene som har bestemt respondentenes positive holdning til stedsnavnene, er framstilt i figuren nedenfor. Jeg vil nå kommentere hvert av de enkelte punktene i figuren, og så gi en oversikt over ulikhetene mellom de tre etniske gruppene knyttet til navnepreferanser.

Figur 2. Faktorer som har bestemt respondentenes positive holdning til stedsnavn.

10.1 Assosiasjoner til stedet

En av faktorene som i betydelig grad bestemmer navnebrukernes holdninger til et stedsnavn, er holdningene til selve stedet. I en undersøkelse som har som mål å beskrive holdninger til stedsnavn, var dette ett av hovedproblemene: det var ofte svært vanskelig for respondentene å skille mellom sine holdninger til navn og sted. Denne tendensen er ikke overraskende, siden navn og sted på mange måter utgjør en helhet. Et stedsnavn kan være innholdsberende og beskrivende for stedet, men det kan også oppfattes av navnebrukerne som bare en kombinasjon av lyder, med en eneste funksjon – å peke ut ett eller annet sted. Botolv Helleland (1996: 139) skriver følgende om emnet:

Eit vanskeleg spørsmål er *når* eit språkleg uttrykk går over frå å vera beskrivande til å bli utpeikande, dvs. når det får namnefunksjon. Ut frå kjennskapen til denne prosessen i moderne tid er det grunn til å tro at det ikkje går særleg lang tid før den beskrivande fasen går over i namnefasen, jf. at jamvel gjennomsiklige namn som *Vika* og *Majorstua*, begge om bydelar i Oslo, vert nytta utan at namnebrukarane vanlegvis tenkjer på den leksikalske tydinga av namna eller namneledda.

Spesielt når betydningen av ett eller flere navneledd eller historien bak memorialnavn er uklar for navnebrukeren, kan vedkommende knytte sin holdning til navnet nesten utelukkende til

holdningen til stedet. I et stedsnavn med uklart innhold er den utpekende, identifiserende funksjonen sterkest, og desto mindre er grensen mellom sted og navn.

As the result of the semantic displacement that underlies the conversion of history into geography, the geographic denotation takes over while the historical referent becomes increasingly obscure to most users of the city (Azaryahu 2009: 62).

Det var to typer respondenter som gav illustrerende besvarelser for denne tendensen. Noen respondenter var klar over at det er vanskelig for dem å skille mellom holdninger til et stedsnavn og holdninger til selve stedet, og understreket på en eller annen måte at de vet vurderingen er basert på assosiasjonene med stedet. Her er et par eksempler på besvarelser fra slike respondenter, gitt i pkt. 2.8 og 2.9:

[*Keyserløkka; Kampen*] – Jeg tror jeg liker de mest fordi jeg forbinder stedsnavnene med fine steder – parkområde på Keyserløkka, fin trehusbebyggelse på Kampen (NO-K25a); [*Økern*] Høres hardt og brutalt ut. I tillegg er stedet grått og trist, mye fabrikkbygg og trafikk. Assosierer navnet med det jeg vet om stedet (NO-K26b); [*Tøyengata*] Ja, men kanskje litt negativ pga dårlige assosiasjoner med området (PA-M22); [*Granli*] – Har gode minner derfra, sikkert derfor (PO-K31).

Andre respondenter svarte på spørsmålet om sine holdninger til stedsnavnet som om de var blitt spurt om holdningene til stedet:

[*Bestum*] [Liker,] fordi det er der jeg bor (NO-K25c); [*Furuset; Haugenstua; Vestli*] [Liker ikke,] overrepresentert av ”dårlige” utlendinger (PO-M17); [*Trondheimsveien*] Ja, vært på restauranter i det området, god mat (PA-K24a); [*Karl Johans gate*] Ja, det er et viktig sted (PA-M41); [*Ryen*] [Liker ikke,] fordi det er et geografisk stygt område (PA-M23); [*Mikrobølgen*] Ja, liker hele området (PA-M55).

Denne tendensen var mest iøynefallende hos respondentene med pakistansk bakgrunn. Mitt inntrykk er at det generelt var mest vanskelig for personer med pakistansk bakgrunn å forstå målet med min undersøkelse, altså det at jeg skrev om navn, og ikke om steder. Dette er neppe noe problem på det språklige nivået, siden de fleste respondentene snakker bra norsk. Grunnen ser heller ut til å være at en betydelig del av respondentene fra denne gruppen har svak tilknytning til stedsnavn og ikke oppfatter dem som viktige deler av sine omgivelser.

Her er det viktig å nevne at jeg i intervjuene kom inn på spørsmålet om i hvor stor grad det kan forekomme en motsatt påvirkning til den som ble beskrevet ovenfor, nemlig at navnet i sin tur kan spille en betydelig rolle i respondentenes oppfatning av stedet. Jeg gav respondentene to stedsnavn å tenke på: *Sorgenfrigata* og *Slemdal*¹⁹. Til tross for en mulig påvirkning på svarene (jf. kap. 6.3.4), valgte jeg å nevne disse to navnene, fordi jeg mener at disse eksemplene bidrar til å forklare spørsmålet. Sitatene 4, 14 og 20 viser at respondentene mente navnet uten tvil kan være

¹⁹ Forleddet i stedsnavnet *Slemdal* har egentlig ingen tilknytning til adjektivet ”slem”, men kommer fra elvenavnet **Sleima* som sannsynlig har språklig sammenheng med gno. *slím* n ’slim’ (Norsk stadnamleksikon 1997: 410-411).

med på å danne en holdning til stedet, særlig når det er snakk om slike ”transparente”, emosjonelt ladede navn som de to jeg brukte som eksempler. Samtidig pekte respondenten PO-K31 ut et vesentlig moment: hvis man bor på stedet og bruker navnene daglig, blir man så vant til dem at man ikke lenger tenker på innholdet (se sitat 14).

10.2 Navnets innhold

Holdningene til innholdet i et stedsnavn, det vil si til det opprinnelige navngivingsgrunnlaget, er mest sannsynlig det man først tenker på i tilknytning til spørsmålet om holdningene til et stedsnavn. Hvilken type innhold må et navn ha for å framkalle positive assosiasjoner hos navnebrukere? Det må understrekes at i enkelte tilfeller kan navnets opprinnelige innhold feiltolkes av navnebrukere. Dette kan blant annet være et resultat av språklige endringer i tilfelle med eldre stedsnavn eller av navnebrukernes manglende språkkunnskaper. Når jeg skriver om navnets *innhold*, mener jeg den betydningen som forstås av navnebrukerne, uansett om den er riktig eller ikke, fordi jeg først og fremst er ute etter hovedgrunnene som fører til positive eller negative holdninger.

Basert på analysen av besvarelsene har jeg kommet fram til fire hovedtyper av navn som oppfattes som gode på grunn av innholdet, og nå vil jeg gi noen kommentarer til hver av innholdstypene. Det er forresten ikke overraskende at enkelte holdninger til et navn kan være forårsaket av flere ulike innholds- og assosiasjonstyper.

a) *Historierelatert innhold*. Den innholdsrelaterte grunnen til en positiv vurdering av stedsnavnet som ble hyppigst nevnt av respondentene fra alle de tre etniske gruppene, var at navnet var knyttet til historie. Dette ble allerede i betydelig grad illustrert av besvarelsene sitert i det forrige kapittelet i tilknytning til stedsnavn som er oppkalt etter historiske personer (for eksempel, *Karl Johans gate*, *Dronning Mauds gate*, *St. Olavs gate*, *Leiv Eirikssons gate*), samt *7. juni-plassen*. Noen av besvarelsene gitt i pkt. 2.8 som kan illustrere populariteten av historisk navngiving, er følgende:

Torshov fordi det har en historie langt tilbake i tid (NO-M33); [*Østensjø* og *Abildsø*] – tradisjonelle gamle navn (NO-M36); *Erling Skjalgssons gate* og *Olav Kyrres plass* fordi de er historiske personer, og jeg er historisk interessert (NO-K21).

Når respondentene ikke oppfattet et stedsnavn som historisk knyttet til stedet eller til norsk historie, gav de i en rekke tilfeller en negativ vurdering til navnet. Her er noen av kommentarene gitt i pkt. 2.9:

Odins gate fordi det er en fiktiv person som er oppkalt. Mener det er bedre med historiske personer (NO-K21); *Mekanikerveien* fordi det virker som det er tilfeldig valgt og ikke har en historisk betydning. Hvis det da ikke var slik at det bodde en kjent mekaniker der i gamle dager (NO-K28b); *Kringsjø*, jeg liker stedsnavn som har røtter lenger tilbake i tid enn det (PO-K30).

I tillegg nevnte fire respondenter historisk navngiving i tilknytning til spørsmålet om hva slags stedsnavn de gjerne ville ha i Oslo (pkt. 2.19):

Navn som har opphav i stedets historiske betydning og navn som kommer fra kjente historiske personer (NO-M25b); Jeg liker stedsnavn som er knyttet til stedets historie (NO-M36); Navn som gir et historisk preg, som knytter steder til hendelser eller personer (NO-K21); Navn som er lett å assosiere med området både geografisk og historisk (PO-K51).

b) *Positivt innhold*. Navn som inneholder positivt ladede ord samt navn som framkaller personlige positive assosiasjoner, fikk en rekke velvillige kommentarer fra respondentene. Fra det forrige kapittelet kan det nevnes slike stedsnavn som *Sorgenfrigata*, *Bukken Bruses vei* og *Gressholmen*: disse navnene ble i en betydelig grad beskrevet som bra navn på grunn av innholdet som får en til å tenke på hyggelige ting. Når det gjelder stedsnavn som fikk positiv anmeldelse i pkt. 2.8, kan de følgende kommentarene forklare respondentenes holdninger:

Jeg liker også *Eventyrveien* siden det er et hyggelig navn (NO-M25d); [*Badebakken*] fordi det høres koselig ut (NO-M29); [*Solbergliveien*] fordi det gir assosiasjoner til sol og varme (NO-K28b); *Lilleaker* høres koselig ut (NO-K28a); [*Sjølyst*.] sjø og lyst! Bedre blir det ikke (PO-M28).

Som illustrasjon kan det også brukes besvarelsene fra pkt. 2.9 hvor enkelte navn er nevnt på grunn av at de framkaller negative assosiasjoner. For eksempel likte en polsk respondent (K25c) ikke navnet *Slemdalsvingen* på grunn av den første delen av forleddet, og navnet *Eterveien* fikk av en lignende grunn en negativ vurdering fra en respondent med pakistansk bakgrunn (K26b). En etnisk norsk respondent (K45) likte ikke navnet *Skulleruddumpa* som er et navn på en lysløype, fordi hun mente at navnet var ”litt trist”. I dette eksempelet kan man ikke helt sikkert vite om respondenten reagerte på for- eller etterleddet i navnet.

Til kategorien navn som er likt på grunn av positivt innhold, kan det også knyttes de navnene som bare har framkalt positive assosiasjoner hos én enkelt respondent. Det vil si at navnets opprinnelige innhold ikke nødvendigvis trenger å være knyttet til et objektivt sett positivt ladet ord eller ordkombinasjon (for eksempel, *Sorgenfrigata*), men at navnets innhold også kan regnes som positivt når det bare er personlige assosiasjoner som fører til en slik oppfatning av navnet. Som eksempler kan nevnes *Båhusveien* som gav enkeltrespondenten (NO-M26) ”assosiasjoner til sjø og marineliv”, og *Blåsbortveien* som en annen respondent (NO-M31b) likte på grunn av ”assosiasjon til Ole Brumm og blåsbortdagen”. Jeg skal likevel ikke gå inn nærmere

på dette emnet her, fordi det ville være for omfattende å gi en oversikt over alle enkelttilfellene av positive assosiasjoner blant respondentene.

c) *Relevant innhold*. Ofte når navnet ble oppfattet som konkret og relevant i forhold til stedet, fikk det positive vurderinger fra respondentene. Dette gjelder blant annet de tilfellene der navnet beskriver stedet (*Gressholmen*), og når navnet sier noe om hvor stedet befinner seg (*Tøyengata*, *Øvre Slottsgate*), eller om gatens retning (*Trondheimsveien*). Kommentarene fra pkt. 2.8 som illustrerer denne tendensen, er følgende:

Elveli fordi det beskriver stedet (NO-K27a); *Toppåsen* – gir mening (PA-M18); *Brynsengveien* og *Brynsveien* fordi de sier noe om hvor gaten befinner seg (PA-M24); *Dal* – det beskriver egentlig hvordan stedet er (PA-K37).

d) *Originalt innhold*. Stedsnavn som tiltrekker seg oppmerksomhet på grunn av originalt (ofte karakterisert som ”morsomt”) innhold, fikk positive vurderinger fra en rekke respondenter. For eksempel hører de fleste positive reaksjonene til slike ellers lite populære stedsnavn fra forrige kapittelet som *Mikrobølgen* og *Idioten*, til denne gruppen. Her er noen av eksemplene fra pkt. 2.8 på hvordan innhold som respondentene ser på som originalt eller morsomt, får en positiv vurdering:

Osterhausgata, *Mariboegata*, *Hammersborg* – de er spesielle (NO-K24a); *Nordpolen* – morsomt (NO-K25b); *Trasoppeien* fordi det er et morsomt navn, usikker på om det skal forestille navnet på en sopp eller beskriver en trasig person (NO-K28b).

Også i pkt. 2.19 ble det uttrykt to ønsker om flere ”artige” (NO-K26b) og ”humoristiske” (PO-M17) stedsnavn i Oslo. I pkt. 2.9 nevnte fire respondenter stedsnavn som de syntes var ”kjedelige”: *Torggata*, *Storgata* (NO-K24a), *Holtet* (NO-K24b), *Furuset* (PO-M17a) og *Østmarka* (PO-K29). Basert på kommentarene kan det antas at den viktigste eiendommeligheten ved stedsnavn for disse respondentene var at navnene ikke skulle være tradisjonelle, og muligens at de skulle ha et morsomt innhold.

10.3 Navnets form

Mens de andre hovedfaktorene som har bestemt respondentenes holdninger til stedsnavn, er representert blant alle de tre etniske gruppene, var det bare respondentene med pakistansk bakgrunn som gjorde oppmerksom på at stedsnavnenes lengde også kan spille en betydelig rolle i hvordan navnene blir oppfattet. I det forrige kapittelet ble tre gatenavn kritisert fordi respondentene syntes de var for lange: *Joachim Nielsens gang*, *Rubina Ranas gate* og *Hausmanns gate*.

Tre respondenter med pakistansk bakgrunn viste sin holdning til lange navn i pkt. 2.9 ved å gi slike kommentarer som følgende:

Ellingsrudåsen er litt lang og vanskelig å uttale (M28b); *Arnljot Gellinnes vei* fordi det er et altfor langt navn på en gate/vei (M24); *Professor Birkelands vei* – langt navn (M26a).

I tillegg svarte respondenten som skrev den siste av kommentarene ovenfor (M26a) i pkt. 2.19, at hvis han kunne velge hva slags stedsnavn ville være i Oslo, så ville han gjerne ha ”enkle og korte navn”.

Tendensen til å foretrekke korte navn (eller som de siterte kommentarene viser, mislike lange navn) ble funnet utelukkende blant respondenter med pakistansk bakgrunn. Jeg mener at denne tendensen er en markør på svakere tilknytning til navngivningsgrunnen, i hvert fall hos de enkelte respondentene som har kommentert navnets lengde. Har man et personlig forhold til navnets innhold, legger man nok mindre vekt på hvor mange bokstaver det er i navnet.

10.4 Navnets klang

Som allerede vist i kap. 9 (se for eksempel *Bukken Brusens vei*, *Rodeløkka*, *Rubina Ranas gate* og *Hausmanns gate*), spiller navnets klang en betydelig rolle i respondentenes holdninger til navnet. Dette var mest iøynefallende hos de etnisk norske og polske respondentene. Kommentarene gitt i pkt. 2.8 og 2.9 illustrerer denne tendensen i enda større grad. Her er noen av besvarelsene som beskriver positive holdninger til stedsnavn på grunn av klangen (pkt. 2.8):

Torshov fordi det har en kul klang (NO-M33); *Ekeberg* klinger fint (NO-K24b); *Grünerløkka*, *Tøyen* og *Grønland* klinger godt uavhengig av dialekt (NO-K27b); *Rosenholm* – fin klang i navnet (NO-K32a); *Lørenskog* – bare et klingende navn (PO-M17); *Maridal* har en fin klang (PO-M25); Det er jo litt bært bært i *Lambertseter* og det er jo morsomt (NO-M32); *Sagene* fordi det er gøy å uttale med nasal stemme (NO-M28a).

To polske respondenter baserte sine holdninger til et stedsnavn henholdsvis på hvordan navnet høres ut på deres morsmål, og på klangbaserte assosiasjoner til et polsk ord:

Ryen fordi det er morsomt å uttale det på polsk (PO-K26a); *Bygdøy* er et fint navn, i Polen har vi en by *Bydgoszcz* som jeg halv-seriøst assosierer *Bygdøy* med (PO-M25).

Også når det gjelder negative vurderinger, nevnte flere respondenter navnets klang som grunnen til sine holdninger (pkt. 2.9):

Bjølsten fordi jeg ikke vet hva det betyr og det høres ubehagelig ut (NO-M29); *Bjølsten* – synes ikke det hørt fint ut (NO-M33); *Økern* høres hardt og brutalt ut (NO-K26b); *Bislet* har ikke de peneste lydene (NO-K31); *Kringsjø* – litt rar blanding av lyder (”r” og ”sj”) (PO-M25); *Bøler* – jeg klarer ikke å ta navnet på alvor, det er noe komisk ved det (PA-K26a); *Holstein* – ligner tysk (NO-M49); *Thune* – det høres lite norsk ut (PO-M28).

Basert på de anførte svarene kan det konkluderes at navnene som respondentene syntes er *velklingende*, fikk positive vurderinger. Det må nevnes at det er en særegen undertype velklingende navn som ble nevnt av to respondenter, nemlig *navn som høres norsk ut*. Siden jeg ikke fikk nok svar om akkurat dette emnet, har jeg ikke lagt denne undertypen til fig. 2. Jeg vil likevel vise til tendensen som Laura Kostanski (2009: 184) er kommet fram til, nemlig at "people are more likely to form an identity with toponyms which are perceived by them to be 'normal' than those which are considered 'foreign'".

10.5 Tradisjon

Noen ganger er det nok med at respondenten er vant til å bruke et stedsnavn, for at reaksjonen på navnet ville være positiv. Basert på besvarelsene kan jeg bare knytte denne faktoren til holdningene til navnet *Karl Johans gate*, men i dette tilfellet er tendensen så klar, at den må nevnes som én av hovedfaktorene som bestemmer respondentenes holdninger til stedsnavn. Flere av besvarelsene som jeg har basert mine konklusjoner på, er sitert i forrige kapittel (se kap. 9.1 om *Karl Johans gate*), og her er et par besvarelser til som illustrerer tendensen:

Liker navnet p.g.a. at det er så kjent og innarbeidet (NO-M33); Ja, navnet er så kjent at det er umulig ikke å like det (NO-M31); Jeg liker navnet, det er ikke lett å glemme (PO-K17).

Som vi ser, kan et stedsnavn i enkelte tilfeller bli så godt innarbeidet og oppfattes som en integrerende del av navnebrukernes hverdag, at spørsmålet om en positiv eller negativ holdning til navnet ikke lenger er aktuelt.

10.6 Ulikheter i navnepreferanser i de tre etniske gruppene

Som vist ovenfor, har jeg kommet fram til at det eksisterer forskjeller i hvilke navnetyper som respondentene fra de ulike etniske gruppene har oppgitt at de foretrekker. Forskjellene er hovedsakelig knyttet til oppfatningen av stedsnavn blant respondentene med pakistansk bakgrunn, sammenlignet med de andre respondentene.

Som beskrevet i kap. 10.1, skilte respondentene med pakistansk bakgrunn minst mellom sine holdninger til et sted og navnet på dette stedet. Det var også bare norsk-pakistanere som kritiserte navnenes lengde, noe som kan tyde på manglende forhold til navnets innhold (se kap. 10.3). Laura Kostanski (2009: 173) har kommet til følgende konklusjon:

Where previously it has been argued that it is place identity which helps to connect a population with their history, it can be seen that it is toponymic identity which also connects a population to their history.

Det er muligens på grunnlag av en slik tanke at vi kan basere en forklaring av de nevnte tendensene knyttet til respondentene med pakistansk bakgrunn. Hvis man oppfatter historien og kulturen som ligger til grunn for navngivingen, som ikke helt sin egen, er også tilknytningen til stedsnavn svakere. Jeg forstår det slik at mine respondenter med etnisk norsk bakgrunn har en sterkere tilknytning til stedsnavn rundt seg, nettopp fordi de identifiserer seg selv med mye av det som har ligget til grunn for navngivingen. Hos personer som tilhører en annen kultur, er tilknytningen til de lokale stedsnavnene svakere. Det kan antas at det ikke minst er på grunn av dette at flere av dem oftere tenker på stedet når de blir spurt om stedsnavnet, eller ikke har noen tydelige holdninger knyttet til stedsnavnet. Hvis vi setter dette i sammenheng med de fire begrepene som ifølge Kostanski inngår i toponymisk identitet (jf. kap. 3.3), kan vi se at sammenlignet med de etnisk norske respondentene, var det blant respondentene med pakistansk bakgrunn flere som først og fremst viste toponymisk identitet knyttet til emosjoner og hukommelse på det personlige plan. De andre begrepene, det vil si historie og hukommelse på det sosiale nivået, samt assosiering med samfunnet, var svakere representert. Jeg vil understreke at dette bare kunne konkluderes om en del av respondentene med pakistansk bakgrunn og på ingen måte om hele den etniske gruppen. Her kan vi se at toponymisk identitet kan fortelle om i hvilken grad man assosierer seg selv med lokal historie, kultur, verdier osv.

Undersøkelsen har ikke kunnet påvise at det eksisterer noen klare forskjeller fra de etnisk norske respondentene i hvilke typer stedsnavn som de polske respondentene foretrekker. Dette henger muligens sammen med det lavere antallet polske respondenter, og med at flere av dem ikke skrev omfattende kommentarer som kunne bli brukt for å trekke eventuelle konklusjoner. Ikke minst kan dette forklares med dårligere norskkunnskaper, siden 83% av de polske respondentene hadde bodd i Oslo i fem år eller mindre. Det er også viktig å nevne at de polske respondentene som hadde bodd i Oslo lenger enn fem år, skrev mer omfattende kommentarer, og disse var ikke særlig ulike fra kommentarene fra de etnisk norske respondentene.

Kapittel 11 Uoffisielle stedsnavn

Uoffisielle stedsnavn fungerer som innbyggernes identitetsmarkør i større grad enn de offisielle navnene. Stedsnavnene som er kommet fram ikke som et resultat av planmessig navnsetting ovenfra, eller den såkalte *top-down flow* (Ben-Rafael et al. 2006: 10), men har vokst fram blant innbyggerne selv på et uoffisielt nivå (*bottom-up flow*), kan defineres som et uttrykk for navnebrukernes identitet. I motsetning til de offisielle navnene kan bruken av uoffisielle stedsnavn variere i betydelig grad fra én sosial gruppe til en annen. Bruk av et visst navn eller en eller annen navnevariant kan være akseptert og forstått blant mindre eller større grupper, men vil i veldig få tilfeller være kjent av alle innbyggerne i et bestemt område.

Det finnes to typer uoffisielle stedsnavn: *sekundære*, som er avledet av offisielle navn, og *primære*, det vil si de øvrige uoffisielle navnene (Ainiala 2005: 17). Bruk av uoffisielle stedsnavn kan forklares på to måter. For det første kan et uoffisielt stedsnavn gis til et sted som ikke har noe offisielt navn, og dette kan regnes som navnebrukernes ønske å spesifisere stedet (op. cit.: 21). For det andre brukes uoffisielle stedsnavn også med andre formål enn det å spesifisere, og derfor anvendes de ofte for steder som allerede har et offisielt navn. I dette tilfellet kan det være innbyggernes ønske å uttrykke forestillinger, assosiasjoner og holdninger som knyttes med stedet (op. cit.: 22). Jeg er interessert i bruken av uoffisielle betegnelser for steder i Oslo blant byens ulike etniske grupper. Formålet med dette er å kunne skille ut (noen av) de ulike typene uoffisielle stedsnavn som brukes blant osloborgere.

Før jeg går over til analysen av svarene fra respondentene angående de uoffisielle navnene, må det nevnes at bruk av et visst navn eller en viss navnevariant avhenger av i hvor stor grad deltakerne oppfatter konteksten for en samtale som offisiell eller uoffisiell. Terhi Ainiala gjør oppmerksom på at det er en betydelig sjanse for at respondentene generelt opplever et spørreskjema eller et intervju som noe offisielt, og at det derfor er stor sannsynlighet for at de bruker flere offisielle navn enn de vanligvis ville ha gjort i mindre offisielle situasjoner (Ainiala 2009: 74). Også slike aspekter som kompleksitet, intensitet og tidspress kan påvirke respondentenes hukommelse (Andersen 2006). I tillegg svarte flere av respondentene med pakistansk eller polsk bakgrunn på spørsmålet om uoffisielle navn på et språk som ikke er deres morsmål, på grunn av mine manglende språkkunnskaper. Jeg er overbevist at dette også var avgjørende for undersøkelsesresultatene: uoffisielle navn kan på flere måter brukes ubevisst fordi de er knyttet til ordspill eller lydspill på navnebrukernes morsmål.

11.1 Uoffisielle stedsnavn nevnt av respondenter med etnisk norsk bakgrunn

Som tidligere forskning viser, kan navnene som brukes av nordmenn i Oslo, deles i flere grupper etter måten de er blitt dannet på. Noen av de mest vanlige observerte navnelagingsmåtene har vært og er følgende:

a) Mange uoffisielle stedsnavn bygger ikke på noen forutgående navneform og er nylagde navn som er basert på en assosiasjon eller en historie. For eksempel har *John Collets plass* et uoffisielt navn *Sløyfa*, på grunn av av trikkesløyfen. Det er stort sett umulig å gi en oversikt over alle Oslos uoffisielle stedsnavn av denne typen fordi noen av dem bare er brukt i enkelte kretser, og siden slike navn hovedsakelig lever på folkemunne, forsvinner de gamle med tiden, samtidig som det blir laget nye navn.

b) Når et navn består av to ledd, blir bare ett igjen i den uoffisielle varianten: *Maja* brukes for eksempel for *Majorstuen*, *Riksen* for *Rikshospitalet*, *Løkka* for *Grünerløkka*. Dette er den mest vanlige måten å lage sekundære uoffisielle navn på.

c) Stedsnavnet kan miste etterleddet, mens forleddet (noen gang i forandret form) får endelsen *-rn*. Denne endelsen tilsvarer et *-er* suffiks (nomen agentis), sammensatt med maskulin bestemthetsmorfeem. For eksempel kan *Carl Berners plass* kalles for *Kabbern* og *Doblougs gate* for *Dobbern* (Berezkina 2007).

Jeg skal nå gi en oversikt over hvilke uoffisielle stedsnavn som ble nevnt av mine respondenter som fylte ut spørreskjemaet eller deltok i intervju for den nåværende undersøkelsen.

Det var 17 etnisk norske respondenter, det vil si ca. 36% av hele målgruppen, som svarte positivt til spørsmålet i spørreskjemaet om de bruker uoffisielle betegnelser for steder i Oslo (pkt. 2.20). De uoffisielle stedsnavnene som ble nevnt av dem i pkt. 2.21, kan deles i ulike grupper etter navnelagingsmåten (se tabell 9):

Tabell 9. Uoffisielle stedsnavn nevnt av respondenter med etnisk norsk bakgrunn.

	Sted	Uoffisielt navn	Nevnt av
<i>Forkortelse</i>	Carl Berners plass	CB	K23
	Chateau Neuf	Neuf	M28
	Den gamle major	Majoren	M28
	Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	Mat-nat	K21
	Grünerløkka	Løkka	K23, K26, M30a, M30b, K31, M31, K32, M25, K27b

	Holmlia senter	Senteret	K32a
	Majorstua	Maja, Major	K21, M25a
	Nationaltheatret	National	K21
	Området der vi bor [neighbourhood]	Hooden	K25
	Realistforeningen	RF	K21
	St. Hanshaugen	Haugen	K31, K32c
	Sogn studentby	Sogn	M25b
	Solli Plass	Solli	M25a
	Sophus Bugges hus	Bugge	K21
	Valkyrien	Valka	M28
<i>Uttale</i>	Grønland	Gronnlann	M27
	Jens Evensens plass	Jense vennsen	M27
	Tøyen	Toyen	M27
<i>Beskrivelse/ assosiasjon</i>	Hvervenbukta	Vannet	K27
	Langliveien	Grusveien	K27

1) **Forkortelse.** Som allerede nevnt ovenfor, er det meget vanlig at uoffisielle stedsnavn i Oslo blir laget ved å forkorte det opprinnelige navnet. Ofte beholder et navn som består av to eller flere ledd, bare ett av leddene. Noen ganger får den gjenstående delen av navnet en ny endelse (for eksempel, i restaurantnavnene *Valka* for *Valkyrien*, *Majoren* for *Den gamle major*), mens den i en rekke andre tilfeller forblir uforandret (*Løkka* for *Grünerløkka*, *Haugen* for *St. Hanshaugen*, *National* for *Nationaltheatret*, *Major* for *Majorstuen*, *Solli* for *Solli plass*, *Sogn* for *Sogn studentby*). Denne måten å lage uoffisielle stedsnavn på ble forresten også nevnt i tilknytning til stedsnavn i Stavanger (se sitat 3) og kan generelt regnes som forholdsvis utbredt i Norge. Til slutt må det nevnes forkortelse av et navn som består av to eller flere ledd, ved hjelp av å bare bruke forbokstaver eller de første stavelsene av de ulike leddene (*CB* for *Carl Berners plass*, *Mat-nat* for *Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet*). Til denne navnelagingstypen hører også den uoffisielle betegnelsen *Hooden* som har vært nevnt som en forkortelse av ordet ”neighbourhood” (nabolaget), og som jeg mener er et eksempel på typisk navnelaging innenfor en meget begrenset sosial gruppe.

2) **Uttale.** Flere uoffisielle stedsnavn spiller på uttalen av navnet. *Jense vennsen* som brukes for *Jens Evensens plass*, er et lydspill basert på forholdsvis lik måte å lese et annerledes skrevet navn på. De to andre eksemplene, *Toyen* for *Tøyen* og *Gronnlann* for *Grønland*, kan fortelle mye om assosiasjonene som noen innbyggere har til de tilsvarende områdene. Her spilles det nemlig på ”innvandrer-uttalen”, det vil si at nordmenn uttaler navnene slik som de hører dem uttalt av personer med innvandrerbakgrunn, i dette tilfellet norsk-pakistanere. Det vil si at områdene assosieres med innvandrerbefolkningen, og dette gjenspeiles i måten man uttaler

navnene på. Riikka Eskelinen skriver at emosjonelt ladede uoffisielle betegnelser kan brukes til å referere til steder som er brukt av ”andre” eller ”rare” mennesker (2009: 353), og her har vi akkurat med et slikt tilfelle å gjøre.

3) **Beskrivelse/assosiasjon.** Til denne navnelagingsmåten tilhører slike uoffisielle navn som *Grusveien* for *Langliveien*, *Vannet* for *Hvervenbukta*, samt *Muslim City* for *Grønland* (se sitat 8). Dette er beskrivende navn, og det må nevnes at flere nåværende offisielle stedsnavn først oppsto akkurat på denne måten.

11.2 Uoffisielle stedsnavn nevnt av respondenter med pakistansk bakgrunn

Av mine respondenter med pakistansk bakgrunn ble uoffisielle stedsnavn nevnt av åtte personer, det vil si av ca. 24% av alle respondentene som svarte på spørreskjemaet. Fra tabell 10 kan vi se at navnelagingsstypene er de samme som for de navnene som ble nevnt av de etnisk norske respondentene:

Tabell 10. Uoffisielle stedsnavn nevnt av respondenter med pakistansk bakgrunn.

Type	Sted	Uoffisielt navn	Nevnt av
<i>Forkortelse</i>	Fossumberget	Fossum	K19
	Grünerløkka	Løkka	K29
	Jernbanetorget	Jernbane	M22
	Johnny Svorkmos vei	Johnny	K19
	Nationaltheatret	Nasjonal	M22, K26
	Tante Ulrikkes vei	Tante	K19
<i>Uttale</i>	Grønland	Gronland, Gronlænd	K37, M58
	Lambertseter	Lamba Chittar	M22
	Tøyen	Tøyen, Tyen	M41, M58
	Økern	Åkrann	K37
<i>Beskrivelse/assosiasjon</i>	Broen ved Legevakten	Bøffel bro	M58
	Området fra Tøyen til Jernbanetorget	Byen	M23

1) **Forkortelse.** Tendensen å bare bruke en del av det offisielle navnet i uoffisiell sammenheng viser seg å være ganske utbredt blant personer med pakistansk bakgrunn som bor i Oslo. Noen av de uoffisielle stedsnavnene som ble nevnt, er de samme som hos nordmenn: *Nasjonal*, *Løkka*. Andre navn som ble nevnt, er for eksempel *Johnny* for *Johnny Svorkmos vei*, *Fossum* for *Fossumberget* og *Jernbane* for *Jernbanetorget*.

2) **Uttale.** Det ble nevnt flere uoffisielle stedsnavn basert på annerledes uttale av mine respondenter med pakistansk bakgrunn enn av nordmenn. Uoffisiell uttale for navnene på de to

områdene i Oslo sentrum som er mest knyttet til innvandrerbefolkningen, ble understreket av flere respondenter: *Grønland* kalles for *Gronland* eller *Gronlænd* (med sisteleddet uttalt som på engelsk), og for *Tøyen* brukes *Toyen* eller *Tyen*. I tillegg ble annerledes uttale nevnt for *Lambertseter* (*Lamba Chittar*) og *Økern* (*Åkrann*).

3) **Beskrivelse/assosiasjon.** Enkelte uoffisielle betegnelser som er kommet fram som et resultat av beskrivelse eller assosiasjon, ble også nevnt av mine respondenter med pakistansk bakgrunn. Området fra Tøyen til Jernbanetorget kalles for *Byen* av noen, mens *Ankerbrua*, som er en forlengelse av Torggata over Akerselva, i enkelte kretser uoffisielt kan kalles for *Bøffel bro*. Ankerbrua er nemlig dekorert med fire bronseskulpturer med motiver fra norske eventyr, utført av Dyre Vaa. Det er antakeligvis oksen i motivet fra Kari Trestakk som har vært grunnen til feiltolkningen.

Eksemplene sitert i de to siste gruppene, kan regnes som uoffisielle stedsnavn som opprinnelig har oppstått blant pakistanere. Det samme kan man ikke med sikkerhet si om de uoffisielle stedsnavnene som er forkortelser av de offisielle navnene. Det er nemlig mulig at disse forkortelsene i hvert fall i noen grad ble lånt fra de etnisk norske navnebrukerne. Her vil jeg anføre en sitat fra intervjuet med PA-M64 (se sitat 10):

Ja, Løkka det man også sier, Grünerløkka også. Du vet, vi måtte å lære og høre de tingene har en nordmann sagt. Vi kan ikke tolke fra selv. Fordi opprinnelig vi er bare innvandring.

11.3 Uoffisielle stedsnavn nevnt av respondenter med polsk bakgrunn

Blant respondentene med polsk bakgrunn ble det nevnt færrest uoffisielle stedsnavn: det var ca. 21% av respondentene som fortalte om slike navn. De uoffisielle stedsnavnene som ble nevnt i denne gruppen, er framstilt i tabell 11:

Tabell 11. Uoffisielle stedsnavn nevnt av respondenter med polsk bakgrunn.

Type	Sted	Uoffisielt navn	Nevnt av
<i>Forkortelse</i>	Jernbanetorget	Jern	M17
	Majorstuen	Majo, Maja	K25, M28
	Mortensrud	Morti	K29
	Nasjonalt teatret	Nasjonal	M17, M28
	Uranienborg	Urta	M28
<i>Uttale</i>	Bøler	Da Bølah	K29
	Jernbanetorget	Jebanetorget, Jebane	M17, M24
<i>Beskrivelse/assosiasjon</i>	CC-vest	Sosseland	M28
	Grønland	Somalia	M17
	Holmlia	Pakistan	M17
	Sentrum	By'n	M28

1) **Forkortelse.** Besvarelsene viser at respondentene med polsk bakgrunn bruker enkelte forkortede uoffisielle stedsnavn som også er i bruk hos (én av) de andre to målgruppene, nemlig *Nasjonal* og *Maja*. I tillegg ble *Jern* for *Jernbanetorget*, *Urta* for *Uranienborg*, *Morti* for *Mortensrud* og *Majo* for *Majorstuen* nevnt. Det siste eksempelet er særlig interessant fordi det konkurrerer med *Maja* som er forholdsvis godt kjent blant Oslos innbyggere.

2) **Uttale.** Forleddet i navnet *Jernbanetorget* assosieres for flere polakker med det polske ordet *jebane* ("jævla"). Dermed er det et ganske utbredt fenomen å kalle stedet for *Jebanetorget* eller bare *Jebane* i uoffisielle situasjoner, for eksempel når det refereres til stedet blant venner. Mens *Jebanetorget* er et sekundært uoffisielt navn i forhold til *Jernbanetorget*, er *Jebane* i sin tur en forkortelse av og dermed sekundært til *Jebanetorget*. Besvarelsene viser i tillegg at boligstrøket *Bøler* kan for moro skyld kalles for *Da Bølah* av enkelte personer med polsk bakgrunn.

3) **Beskrivelse/assosiasjon.** Betegnelsen *By'n* ble nevnt som en uoffisiell måte å referere til sentrum i Oslo på. De innvandrerpregede områdene *Holmlia* og *Grønland* har henholdsvis fått uoffisielle navn *Pakistan* og *Somalia*. Det uoffisielle navnet *Sosseland* ble nevnt som en ironisk betegnelse for *CC-vest* grunnet assosiasjoner til kjøpesenterets klientell.

I tillegg nevnte to polske respondenter (K26 og M23) en måte å forandre de offisielle norske navnene på, som jeg ikke vil klassifisere som en uoffisiell navnelagingstype, men som jeg mener burde bli nevnt i denne sammenhengen. Det ble nemlig understreket av respondentene at selv om man ikke bruker egne uoffisielle navn, bøyer man de offisielle norske navnene ved hjelp av polske kasus og forandrer dermed endelsen på navnene. For eksempel sier man på polsk "na Majorstuenie" (på Majorstuen) og "na Grønlandzie" (på Grønland) (se også sitat 18). Dette er likevel et uttrykk for norske navn brukt på et fremmed språk, og jeg er skeptisk til å klassifisere disse eksemplene som uoffisielle stedsnavn.

11.4 Konkluderende bemerkninger om uoffisielle stedsnavn brukt i Oslo

Som jeg har vist, kan alle de uoffisielle stedsnavnene for lokaliteter i Oslo nevnt av respondentene fra de tre etniske gruppene, kategoriseres i tre navnelagingstyper: forkortelse, uttale og beskrivelse/assosiasjon.

Forkortelse er den navnelagingstypen som ble nevnt mest av respondentene fra alle gruppene og kan dermed antas til å være den mest vanlige måten å lage uoffisielle navn på blant Oslos innbyggere. Det er først og fremst allment godt kjente to- eller flereleddsnavnene på

lokaliteter som blir forkortet til uoffisielle navn. Dette virker som en naturlig konsekvens av hyppig bruk av lange navn på lokaliteter hvor en stor del av innbyggere befinner seg regelmessig. Riina Eskelinen (2009: 354) skriver følgende i tilknytning til de ulike funksjonene som stedsnavn kan ha: ”One reason for creating new (unofficial) place names is to facilitate our usage of names”. Dette er akkurat tilfellet med forkortelse av mye brukte stedsnavn i Oslo.

Annerledes *uttale* ble mest nevnt av personer med pakistansk bakgrunn. Her mener jeg at vi har mest med uttrykk av identitet og gruppetilhørighet å gjøre. Første- og andregenerasjons pakistanere har bodd lenge i Norge og regnes som en henholdsvis godt integrert gruppe. Dette gjelder også deres norskferdigheter, men likevel er uttalen hos flere personer med pakistansk bakgrunn (spesielt førstegenerasjonsinnvandrere) annerledes enn hos etniske nordmenn. Det at norske stedsnavn uttalt på en annerledes måte ble nevnt av personer med pakistansk bakgrunn som et eksempel på uoffisielle betegnelser, viser at også norsk-pakistanere selv er meget klare over ulikhetene i uttalen, og at dette er én av tingene som bestemmer deres tilhørighet til en spesifikk gruppe. Det kan muligens diskuteres i hvor stor grad en annerledes uttale av det offisielle navnet kan klassifiseres som et uoffisielt navn. Jeg er likevel overbevist at hvis norsk-pakistanere selv regner et annerledes uttalt stedsnavn som uoffisielt, er dette nok bevis på at navnet oppfattes som forskjellig fra det offisielle navnet. Uttalen hos norsk-pakistanere har ført til at denne typen å uttale innvandrepregede områders navn på også er i bruk hos en del etniske nordmenn. I dette tilfellet mener jeg at det handler om en viss ironisering samt at motsetningen ”oss – dem” blir uttrykt gjennom uttalen. Til slutt er det viktig å nevne at ulempen med å spørre om uoffisielle stedsnavn ved hjelp av et skriftlig spørreskjema er at det ikke er mulig å registrere uttalen. Forskeren må dermed stole på respondentenes skrivemåte, som ikke nødvendigvis gjenspeiler den virkelige måten navnet blir uttalt på.

Når det gjelder det tredje grunnlaget for laging av uoffisielle stedsnavn i Oslo, det vil si navnelaging basert på *beskrivelse* eller *assosiasjon*, kan det være vanskelig å trekke noen sikre konklusjoner. Ikke minst kan man ikke være sikker på om mange av navnene dannet på denne måten brukes av en større gruppe innbyggere, eller om de bare er i bruk i respondentenes nærmeste familie og vennekrets. Det var ingen av navnene av denne typen som ble nevnt av respondenter fra alle de tre etniske gruppene. De eneste to navnene som kan antas for å være henholdsvis mye brukt, er *Pakistan* og *Somalia*. Disse navnene er basert på en oppfatning som en betydelig del av Oslos innbyggere kan antas å ha om *Holmlia* og *Grønland*, nemlig at disse

strøkene er sterkt preget av innvandrerbefolkningen. Ainiala (2005: 19–20) kaller uoffisielle stedsnavn som brukes av navngiverne fordi et sted minner dem om den opprinnelige navnebæreren, for ”metaforisk transfererade namn”.

Resultatene av undersøkelsen henger godt sammen med resultatene fra tidligere forskning. Forskjellene består i at respondentene ikke nevnte noen uoffisielle stedsnavn med *-m-*endelsen, og at det derimot ble utpekt enkelte uoffisielle navn basert på annerledes uttale.

Kapittel 12 Flerkulturelle navn i det urbane miljøet

Oslo har i de siste tiårene utviklet seg fra å være mer eller mindre 100% etnisk norsk til en flerkulturell by (se kap. 4.1). Flere av bydelene er blitt til multikulturelle miljøer hvor ulike kulturer og språk står side ved side på en rekke områder. To av stedsnavnenes fire hovedfunksjoner (se kap. 2.2) er å beskrive stedet de er knyttet til, samt å skape en følelse av samhørighet blant navnebrukerne i området. Er tiden kanskje inne for at det flerkulturelle Oslo også skulle få et flerkulturelt navnemiljø, det vil si stedsnavn som forteller om andre kulturer og annen historie enn den norske²⁰? Og hva mener menneskene som bor i det flerkulturelle Oslo, om mulige framtidige navn som ville gjenspeile andre kulturer enn den opprinnelige norske? I dette kapittelet skal jeg diskutere disse spørsmålene nærmere.

Som nevnt (se kap. 2.2), kan de urbane navnene deles inn i de offisielle og de uoffisielle. De offisielle blir laget gjennom kontrollert planlegging, mens de sistnevnte oppstår spontant og er et uttrykk for ulike grupperes identitet. Det er dermed i de uoffisielle navnene at forandringene i samfunnets etniske sammensetning gjenspeiler seg først. I flere flerkulturelle byer finnes det uoffisielle betegnelser for områder med en stor konsentrasjon av innvandrere, og disse navnene er ofte spøkefulle eller til og med nedsettende. Slike navn anvendes først og fremst blant de navnebrukerne som ikke bor i de enkelte områdene (Nyström 2007: 70). Dette tyder nok blant annet på at navngiverne i dette tilfellet ikke identifiserer seg med de innvandrergruppene som bor i de enkelte områdene. Når det gjelder Oslo, brukes det på det uoffisielle nivået slike betegnelser som *Lille Pakistan* og *Lille Karachi* (Senneset 2009:26) om Grønland og Tøyen-området og *Lille*

²⁰ Det er klart at det i Oslo allerede finnes stedsnavn som forteller om andre kulturer enn den norske. For eksempel er det flere tyske personnavn som utgjør forleddet i en rekke stedsnavn (*Hausmanns gate*, *Reichweins gate*). Men disse hører til den vestlige kulturen. I dette kapittelet tar jeg for meg spørsmålet om stedsnavn i Oslo som forteller om de ikke-vestlige innbyggergruppene som har kommet til Norge på og etter 1960-tallet.

Vietnam (Aftenposten 2003) om kvartalene rundt Torggata, Bernt Ankers gate og Brugata (jf. uoffisielle navn av samme type i kap. 11).

Kommentarene og vurderingene gitt i tilknytning til navnet *Rubina Ranas gate*, det ene stedsnavnet i Oslo gitt etter en person med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn (se kap. 9.17), kan fortelle noe om respondentenes holdninger til mulige framtidige stedsnavn av samme type i Norges hovedstad. Dette gjelder først og fremst respondentene med etnisk norsk og pakistansk bakgrunn. Innvandring fra Polen er nemlig et for nytt fenomen for å snakke om mulige stedsnavn i Oslo knyttet til den polske kultursfæren, i nærmeste framtid. De polske respondentene var ellers også forholdsvis likegyldige i forhold til emnet. Det er et viktig kjennetegn at fra respondentene som kjente til navngivingsgrunnlaget, fikk navnet *Rubina Ranas gate* stort sett bare positive vurderinger. Dannelsen av et slikt stedsnavn som *Rubina Ranas gate* er et skritt mot å gjøre Oslos stedsnavnforråd mer inkluderende i forhold til personer med innvandrerbakgrunn. Siden dette navnet i all hovedsak ble godt mottatt, er det en betydelig mulighet for at det etter hvert også kan forventes andre stedsnavn av samme type i Oslo. Blant respondentene var det likevel bare én (PA-M58) som i svaret på spørsmålet i pkt. 2.19 oppgav at han mente det ville vært hyggelig med slike stedsnavn som *Kharian gate* og *Gujrat gate* (byer i Guirat District i Pakistan) i Oslo, men han så på denne muligheten som urealistisk.

I de personlige intervjuene kom jeg nærmere inn på spørsmålet om mulige stedsnavn fra andre kulturer i Oslo (se sitat 5, 7, 13, 16 og 19). Det kan nevnes to generelle tendenser i tilknytning til dette emnet. På den ene side var det ingen som mente at man ikke skulle oppkalle steder etter utenlandske personer når de har fortjent det, altså at det i slike tilfeller ikke spiller noen rolle hvilken etnisk bakgrunn man har. Denne tendensen ble også bekreftet av vurderingene som ble gitt til navnet *Rubina Ranas gate*. På den annen side ble stedsnavn som er knyttet til en annen kultur enn norsk, men som ikke er memorialnavn, oppfattet nølende. To av respondentene var redde for at navn som gjenspeiler en utenlandsk kultur, skulle kunne bidra til en viss gettoisering (se sitat 5 og 19). Det vil si at det å navnsette et sted etter en annen kultur enn den norske kan medføre at nordmenn ikke lenger oppfatter stedet som sitt, samt at flere personer som assosierer seg med denne fremmede kulturen, kan bestemme seg for å flytte dit. Dette er et tydelig uttrykk for toponymisk identitet (jf. kap. 3.3): det er viktig for oss at stedsnavnene rundt oss skulle tilhøre den kulturen, det samfunnet som vi identifiserer oss med, ellers kan man føle seg og sitt samfunn truet.

Staffan Nyström (2007: 65) mener at det egentlig ikke finnes noen flerkulturelle navnemiljøer. Han drøfter om det i det hele tatt er bra å ha et såkalt flerkulturelt navnemiljø. Det å begynne å anvende offisielle stedsnavn som vitner om andre kulturer enn den opprinnelige, kan ha en negativ effekt:

Ska vi överföra eller låna in namn från andra länder för att namnbrukare därifrån ska känna sig mera hemma här hos oss? Ska vi ha fler ord för olika folkgrupper, ord för främmande mat, danser, seder och bruk? Blir det genuint mångkulturellt då? Och sist men inte minst – är en sådan fokusering på det vi då väljer ut och ger en bestämd geografisk lokalisering verkligen ett steg i rätt riktning – ett steg mot integration – eller skapar sådana ”mångkulturella” namn i stället det omvända, en större segregation? (op. cit.: 73)

Her vil jeg nevne en tendens hos de to respondentene med pakistansk bakgrunn som jeg hadde en samtale med (intervjuet med PA-M64 er gjengitt i vedlegg, intervju 3, og under det andre intervjuet, med PA-M37, fikk jeg ikke lov å bruke diktafon). Begge respondentene var negativt innstilt til potensielle stedsnavn påvirket av pakistansk kultur. PA-M64 mente at stedsnavnene i Oslo bare skulle gjenspeile norsk historie, og at det ikke handler om hans historie, siden han tilhører innvandrerguppen (se sitat 13). PA-M37 var enda mer nølende i tilknytning til emnet: han mente at det kan være farlig å presse fram navn fra innvandrerulturen, fordi når man prøver å forandre den lokale kulturen, kan det oppstå rasistiske følelser hos den opprinnelige befolkningen. Han beskrev den generelle holdningen blant sine bekjente slik at man er takknemlig for å kunne ha kommet til Norge, og at det er bra med stedsnavn som gjenspeiler den norske kulturen. Han sa at de ikke har lyst til å presse sin kultur på nordmenn, og at de heller ønsker å bli en del av Norge.

Kapittel 13 Oppsummering og konklusjon

Jeg har analysert holdninger til og bruk av stedsnavn i Oslo i tre etniske innbyggergrupper: etniske nordmenn, folk med pakistansk bakgrunn og polakker. Datainnsamlingen ble gjennomført ved en blanding av kvalitativ og kvantitativ tilnærming. Jeg brukte både nettbasert spørreskjema, papirbasert spørreskjema og personlige intervjuer. Alt i alt fikk jeg 108 spørreskjemabesvarelser og gjennomførte 6 intervjuer. Respondentene var yngre og bedre utdannet enn befolkningsgjennomsnittet og er dermed bare representative for en del av de tre gruppene. Alderen og utdanningsnivået er sammenlignbare i de tre gruppene, og siden jeg ønsket å finne om det eksisterer vesentlige forskjeller i stedsnavnoppfatningen blant mennesker med ulik etnisk tilhørighet og botid i Oslo, mener jeg at jeg har nådd målet mitt. Jeg vil nå gi en kort oppsummering av de viktigste funnene og tendensene som kom fram i undersøkelsen.

Analysen av respondentenes kommentarer om konkrete stedsnavn i Oslo har gjort det mulig å trekke fram flere faktorer som kan føre til en positiv holdning til et stedsnavn. Når det gjelder særegenheter ved selve navnet, er det navnets innhold, form og klang som har vist seg å kunne påvirke navnebrukernes holdninger. Når respondentene oppfattet navnenes innhold som historierelatert, positivt, originalt og relevant, hadde de positive assosiasjoner til navnet. Navn som respondentene mente var velklingende, fikk også positive vurderinger. Tendensen å legge merke til navnets form og foretrekke korte og enkle navn framfor lange navn, fant jeg bare i svarene fra respondentene med pakistansk bakgrunn. Det var også to faktorer med ingen direkte tilknytning til selve stedsnavnet, som ble nevnt som begrunnelse for positive holdninger til navn. For det første utgjør et sted og navnet på dette stedet på mange måter en helhet, og derfor er det ikke overraskende at flere respondenter, særlig de med pakistansk bakgrunn, baserte sine holdninger til stedsnavnet på holdningene de har til stedet. For det andre viste det seg at et meget godt innarbeidet stedsnavn kan få positive vurderinger, fordi navnebrukerne er så vant til navnet at de ikke tenker noe særlig over det.

Det var mange flere etnisk norske respondenter enn respondenter med pakistansk eller polsk bakgrunn som mente at det eksisterer et system eller et mønster i stedsnavnene i Oslo. Det mønsteret som ble nevnt hyppigst, var bruk av tematiske navnegrupper. De fleste som pekte på tematisk navngiving, var etniske nordmenn. Det ble også nevnt at det brukes enkelte etterledd som er typiske for Oslo, og at det brukes gamle gårds- og løkkenavn i nyere stedsnavn. I tillegg

var det to polske respondenter som pekte på tendensen til å bruke ulik grammatisk form i forskjellige områder i byen.

Videre viste undersøkelsen at respondentene fra alle de tre etniske gruppene bruker uoffisielle stedsnavn laget ved hjelp av forkortelse og annerledes uttale, samt uoffisielle betegnelser som er et resultat av beskrivelse eller assosiasjon. Forkortelse er den mest utbredte navnelagingsmåten for uoffisielle stedsnavn. Den brukes i stor grad for navn på steder hvor man befinner seg regelmessig og gjør det enklere å referere til steder. Når det gjelder annerledes uttale, ble dette flere ganger nevnt i tilknytning til steder med betydelig andel innvandrerbefolkning. Det var både personer med pakistansk og etnisk norsk bakgrunn som oppgav denne måten å lage uoffisielle stedsnavn på, og i disse tilfellene kan den tenkes å fungere som en identitetsmarkør som spiller på motsetningen ”oss – dem”.

Når det gjelder innbyggernes syn på mulige stedsnavn som ville gjenspeile Oslos multikulturalisme, er det vanskelig å dra noen definitive konklusjoner. Respondentene reagerte, som nevnt, stort sett positivt på det ene stedsnavnet i Oslo som reflekterer byens flerkulturelle side, nemlig *Rubina Ranas gate*. Det ble ellers ikke uttrykt noen sterk motstand mot samme type ”utenlandske” stedsnavn, det vil si stedsnavn gitt til ære for personer med utenlandsk bakgrunn som har fortjent å få et sted i Oslo oppkalt etter seg. Respondentene var likevel nølende til ikke-memorialnavn knyttet til en annen kultur enn norsk.

Undersøkelsen har delvis bekreftet den opprinnelige hypotesen. Det viser seg at det eksisterer forskjeller i holdninger til stedsnavn i Oslo mellom de tre gruppene, basert på respondentenes etniske bakgrunn. Kontrasten er mest tydelig mellom de etnisk norske respondentene og respondentene med pakistansk bakgrunn. Lang botid i Oslo medfører ikke nødvendigvis bedre kjennskap og sterkere tilknytning til byens stedsnavn, og er dermed ikke avgjørende for like holdninger til og bruk av stedsnavn. Dette kommer fram fra besvarelsene til respondentene med pakistansk bakgrunn, hvorav over 90% hadde bodd i Oslo mer enn 10 år. Sammenlignet med respondentene med etnisk norsk og polsk bakgrunn, har de vist både svakere interesse for stedsnavn i nærområdet og dårligere kunnskaper om navngivingsgrunnlaget. De skilte minst mellom sine holdninger til et sted og stedsnavnet og var de eneste som baserte sin vurdering av enkelte stedsnavn på navnenes lengde. Siden de har vist svakere interesse for og tilknytning til stedsnavn, kan de regnes for å ha svakere toponymisk identitet knyttet til stedsnavn i Oslo. Når det gjelder de polske respondentene, som i gjennomsnitt ikke har bodd i Oslo lenger

enn 5 år, er forskjellene fra de etnisk norske respondentene mindre tydelige enn hos respondentene med pakistansk bakgrunn. De polske respondentene har også vist svakere toponymisk identitet enn de etnisk norske respondentene, men dette er på ingen måte overraskende, tatt i betraktning deres meget korte botid i Oslo og som et resultat av dette, i en rekke tilfeller langt fra tilstrekkelige norskkunnskaper. Som nevnt, var besvarelsene fra de polske respondentene som hadde bodd i Oslo lenger enn 5 år, ikke særlig forskjellige fra svarene gitt av etniske nordmenn. Mitt generelle inntrykk er at de polske respondentene har utviklet bestemte holdninger og tilknytning til stedsnavn i Oslo fortere enn respondentene med pakistansk bakgrunn. Jeg antar at dette er knyttet til det faktum at til tross for lang botid i Oslo og i Norge generelt, forblir personer med pakistansk bakgrunn sterkere tilknyttet til sitt opprinnelige samfunn, sin kultur, sine verdier. Polakker derimot (i hvert fall de som har bodd flere år i Norge og ikke kommer hit som sesongarbeidere) blir fortere integrert i det norske samfunnet. Jeg må likevel understreke at siden respondentutvalget i min undersøkelse ikke kan regnes som representativt for hele befolkningen, tør jeg ikke trekke noen sikre konklusjoner. Fra alle de ulike variablene som respondentene kan klassifiseres etter, har jeg konsentrert meg på etnisitet og botid i Oslo, men det er godt mulig at en klassifisering basert på andre variabler, ville gi andre resultater. Jeg mener at det trenges en videre studie hvor det i tillegg til etnisk tilhørighet og botid ville bli rettet mer oppmerksomhet på respondentenes utdanningsnivå, alder (dette er særlig viktig for å sammenligne første- og andregenerasjonsinnvandrere) og ikke minst norskkunnskaper.

Jeg mener at denne undersøkelsen har vist at det er mulig å lære om ulike etniske gruppers tilknytning til majoritetssamfunnet ved å se på deres tilknytning og holdninger til stedsnavnene. Holdninger til de offisielle navnene, bruk av uoffisielle betegnelser for steder, navnepreferanser, kunnskap om stedsnavnenes bakgrunn – alt dette kan anvendes i sosiologisk forskning om i hvor stor grad innbyggerne assosierer seg selv med historien, kulturen og verdiene knyttet til det enkelte stedet. Likesom det eksisterer en sterk forbindelse mellom stedsnavn og sted, er toponymisk identitet knyttet til stedsidentitet, og forskning i disse emnene kan fortelle om integrasjonsnivå og holdninger til majoritetssamfunnet i ulike innbyggergrupper.

Litteratur

- Aftenposten 2003: Lille Pakistan og Lille Vietnam – i Oslo (08.09.2003). Tilgjengelig fra <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article621010.ece> [07.11.2011]
- Aftenposten 2010: Gata blir til gaten (06.10.2010). Tilgjengelig fra <http://www.aftenposten.no/nyheter/oslo/article3844075.ece> [07.11.2011]
- Ainiala, Terhi 2002: Urbana namn som namnkategori. *Avgränsning av namnkategorier*. Rapport från NORNAs tjugoniende symposium på Svidja 20–22 april 2001, red. Terhi Ainiala & Peter Slotte. Tallinn: Kirjakas, s. 79–88.
- Ainiala, Terhi 2005: På väg mot urban namnforskning. *Namnens dynamik. Utvecklingstendenser och drivkrafter inom nordiskt namnskick*. Handlingar från den trettonde nordiska namnforskarkongressen i Tällberg 15–18 augusti 2003. NORNA-rapporter 80, red. Staffan Nyström. Uppsala: NORNA-förlaget, s. 13–26.
- Ainiala, Terhi & Jani Vuolteenaho 2006: How to Study Urban Onomastic Landscape? *Acta Onomastica* 47, s. 58–63.
- Ainiala, Terhi 2007: Urban identities seen through place names. *Nytt om namn* 46, s. 30–35.
- Ainiala, Terhi 2009: Place names in the construction of social identities: the uses of names of Helsinki. *Names in multi-lingual, multi-cultural and multi-ethnic contact*. Proceedings of the 23rd International congress of onomastic sciences, red. Wolfgang Ahrens, Sheila Embleton & André Lapierre. Toronto: York University, s. 67–75.
- Ainiala, Terhi & Mia Halonen 2011: Somalialaistaustaiset nuoret nimistönkäyttäjinä Itä-Helsingissä [Place names of Somali youths in Eastern Helsinki]. *Virittäjä* 115: 2. Helsinki: Kotikielen seura, s. 193–220.
- Ajzen, Icek 2001: Nature and operation of attitudes. *Annual Review of Psychology* 52, s. 27–58.
- Andersen, Svein S. 2006: Aktiv informantintervjuing. *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, Vol. 22, s. 278–296.
- Andersson, Thorsten 1996: Onomastiska grundfrågor. *Den ellefte nordiske navneforskerkongressen*. NORNA-rapporter 60, red. Kristoffer Kruken. Uppsala: NORNA-förlaget, s. 15–41.

- Azaryahu, Maoz 2009: Naming the Past: The Significance of Commemorative Street Names. *Critical toponymies: the contested politics of place naming*, red. Lawrence D. Berg & Jani Vuolteenaho. Farnham: Ashgate Publishing Limited, s. 53–70.
- Ben-Rafael, Eliezer, Elana Shohamy, Muhammad Hasan Amara & Nira Trumper-Hecht 2006: Linguistic landscape as symbolic construction of the public space: The case of Israel. *International Journal of Multilingualism* 3(1), s. 7–30.
- Berezkina, Maimu 2007: Uoffisielle stedsnavn i Oslo. *Nytt om namn* 46, s. 99–102.
- Blaikie, Norman W.H. 2008: *Designing social research*. Cambridge: Polity Press.
- Bokmålsordboka* 2005: 2. reviderte opplag av 3. utgave, red. Boye Wangensteen. Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Broadly, Donald 1991: *Sociologi och epistemologi*. Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin. 2. korr. oppl. Stockholm: HLS Förlag.
- Bryman, Allan 2004: *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Dillman, Don A. 2007: *Mail and Internet Surveys. The Tailored Design Method*. Second Edition. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Eagly, Alice H. & Shelly Chaiken 1993: *The Psychology of Attitudes*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace Jovanovich.
- Ellefsen, Bodil 1998: Triangulering – eller hvorfor og hvordan kombinere metoder? *Spørsmålet bestemmer metoden*. Forskningsmetoder i sykepleie og andre helsefag, red. Margrethe Lørensen. Oslo: Universitetsforlaget, s. 267–288.
- Eskelinen, Riikka 2009: Functions and Usage of Urban Place Names. *Proceedings of the 23rd International Congress of Onomastic Sciences*, s. 350–355.
- Fagerjord, Anders 2008: *Web-medier*. Introduksjon til sjangre og uttrykksformer på nettet. Oslo: Universitetsforlaget.
- Friberg, Jon Horgen & Line Eldring 2011: *Polonia i Oslo*. En studie av arbeids- og levekår blant polakker i hovedstadsområdet. Tilgjengelig fra <http://www.faf.no/pub/rapp/20027/20027.pdf> [07.11.2011]
- Gorter, Durk & Elana Shohamy (red.) 2009: *Linguistic Landscape. Expanding the Scenery*. New York: Routledge.

- Grønmo, Sigmund 1996: Forholdet mellom kvalitative og kvantitative tilnæringer i samfunnsforskningen. *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*, red. Harriet Holter & Ragnvald Kalleberg. 2 utg. Oslo, Universitetsforlaget, s. 73–107.
- Gubrium, Jaber F. & Holstein, James A. 1997: Active interviewing. *Qualitative research*, red. David Silverman. London: Sage, s. 113–129.
- Helleland, Botolv 1993: *Adresser og stadnamn*. Del 2: Stadnamn i offentlig og privat bruk. Oslo: Kommuneforlaget.
- Helleland, Botolv 1996: Ullins vang og Njords hov. Heidne gudar på kyrkjebakken? *Fra hedendom til kristendom*. Perspektiver på religionsskiftet i Norge, red. Magnus Rindal. Oslo: Ad Notam Gyldendal, s. 125–140.
- Helleland, Botolv 1999: Hovudliner i norsk namnegransking 1897–1997. *Den nordiska namnforskningen i går, i dag, i morgon*. NORNA-rapporter 67, red. Mats Wahlberg. Uppsala: NORNA-Förlaget, s. 77–118.
- Helleland, Botolv 2010: Frå *Jeriko* til *Vaterlo* – utanlandske nedslag i norske stadnamn. *Från sjö til hav*. Namn- och ordstudier tillägnade Birgit Falck-Kjällquist, red. Maria Löfdahl, Fredrik Skott & Lena Wenner. Göteborg: Institutet för språk och folkminnen, s. 53–67.
- Hellevik, Ottar 1997: *Sosiologisk metode*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Helsingfors gatunamn*, red. Leo A. Pesonen 1979. Helsingfors: Helsingfors stads publikationer 32.
- Henriksen, Kristin 2007: *Fakta om 18 innvandrergupper i Norge*. Statistisk Sentralbyrå. Tilgjengelig fra: http://www.ssb.no/emner/02/rapp_200729/rapp_200729.pdf [07.11.2011]
- Hernández, Bernardo, M. Carmen Hidalgo, M. Esther Salazar-Laplace & Stephany Hess 2007: Place attachment and place identity in natives and non-natives. *Journal of Environmental Psychology* 27 (4), s. 310–319.
- Holden, Finn 2007: *Byløkker i Oslo. Løkker på Bymarken*. Oslo: Andresen & Butenschøn.
- HRS 2009: *Innvandrere flytter inn, nordmenn flytter ut fra Oslo*. Tilgjengelig fra: <http://www.rights.no/publisher/publisher.asp?id=41&tekstid=2276> [07.11.2011]
- Hylland Eriksen, Thomas (under utgivelse): Place Names in Multicultural Societies. *Names and Identities*, red. Botolv Helleland, Christian-Emil Ore, Solveig Wikstrøm.

- IMDi 2009: *Flest polske innvandrere i Oslo*. Tilgjengelig fra:
<http://www.imdi.no/no/Kunnskapsbasen/Innholdstyper/Rapporter/2005/Innvandrere-i-norske-kommuner/13/2/> [07.11.2011]
- Johansson, Carina 2007: *I gatuplanet. Namnbrukarperspektiv på gatunamn i Stockholm*. Namn och Samhälle 20. Uppsala.
- Johansson, Carina 2009: Namnbrukarperspektiv på gatunamn i en mångkulturell förort. *Namn i flerspråkiga och mångkulturella miljöer*. Handlingar från NORNA:s 36 symposium i Umeå 16–18 november 2006. NORNA-rapporter 83, red. Lars-Erik Edlund & Susanne Haugen. Umeå, s. 65–81.
- Jørgensen, Bent 1970: *Dansk gadenavneskik*. København: Akademisk forlag.
- Jørgensen, Bent 1977: *Reciprokering. Studier i indbyrdes afhængighed mellem ældre danske bebyggelsesnavne*. København: Akademisk Forlag.
- Jørgensen, Bent 1999a: *Storbyens stednavne*. København: Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag A/S.
- Jørgensen, Bent 1999b: Den urbane kulturs stednavne. *Den nordiska namnforskningen i går, i dag, i morgon*. NORNA-rapporter 67, red. Mats Wahlberg. Uppsala: NORNA-Förlaget, s. 247–253.
- Jørgensen, Bent 2002: Urban toponymy in Denmark and Scandinavia. *Onoma* 37, s. 165–179.
- Katz, Daniel 1960: The Functional Approach to the Study of Attitudes. *Public Opinion Quarterly* 24, s. 163–204.
- Kjeldstadli, Knut 2005: *Oslo-identitet og innvandring*. Tilgjengelig fra
<http://www.byarkivet.oslo.kommune.no/> [07.11.2011]
- Kostanski, Laura 2009: *'What's in a Name?': Place and Toponymic Attachment, Identity and Dependence: A case study of the Grampians (Gariwerd) National Park name restoration process*. (Avhandling for Ph.D. graden.) University of Ballarat.
- Kraft, Pål 2002: *Kompendium om holdninger og holdningsendring*. Psykologisk fakultet, Universitetet i Bergen. (Upublisert.)
- Lappégard Hauge, Åshild 2007: Identitet og sted: En sammenligning av tre identitetsteorier. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening* 44(8), s. 980–987.
- Lehtonen, Johanna 2009: Arabiastranden, Leninparken och Henry Fords gata: utländska inslag i namnbeståndet i Helsingfors. *Namn och kulturella kontakter*. Handlingar från NORNA:s 37 symposium i Hapsal den 22–25 maj 2008. Forskningscentralen för de inhemska

- språken/Skrifter 5. NORNA-rapporter 85, red. Leila Mattfolk & Terhi Ainiala. Helsingfors, s. 63–72.
- Lindstam, Carl Sigfrid 1962: *Göteborgs gatunamn*. Göteborg: Göteborgs gatunamnsberedning.
- Lomheim, Sylfest 2006: *Svar fra Språkrådet til Likestillings- og diskrimineringsombudet. Om etniske og andre nordmenn*. Tilgjengelig fra:
<http://www.sprakradet.no/nb-no/Toppmeny/Aktuelt/Likestillingsombudet/Svar/>
 [07.11.2011]
- LOV 1990-05-18 nr 11: *Lov om stadnamn*. Kulturdepartementet. Tilgjengelig fra
<http://www.statkart.no/IPS/filestore/cd2003/lover/stedsnavn.html> [07.11.2011]
- Manzo, Lynne 2003: Beyond House and Haven: Toward a Revisioning of Emotional Relationships with Places. *Journal of Environmental Psychology* 23, s. 47–61.
- Myers, Greg 2006: 'Where are you from?': Identifying place in talk. *Journal of Sociolinguistics* 10 (3), s. 320–343.
- Myhre, Jan Eiving 2006: Den eksplosive byutviklingen 1830–1920. Knut Helle et al. *Norsk byhistorie: Urbanisering gjennom 1300 år*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Norsk stadnamnleksikon* 1997: 4. utg., red. Jørn Sandnes & Ola Stemshaug. Oslo: Det norske samlaget.
- Nyström, Staffan 2007: Städernas namnmiljöer i mångkulturellt perspektiv. *Namn och mångkultur – flerspråkiga miljöer och kulturella influenser*. Föredrag vid Ortnamnssällskapet i Uppsala 70-årsymposium 21–22 oktober 2006, red. Katharina Leibring, Staffan Nyström & Mats Wahlberg. Uppsala, s. 65–74.
- Nyström, Staffan 2010: Urban namngiving – något om makt, metoder och mål. *Saga och Sed*. Kungl. Gustav Adolfs Akademiens Årsbok 2010, s. 43–58.
- Närhi, Eeva Maria 1979: Stadsplanens namn – en del av språket. *Helsingfors gatunamn* 2, red. Leo A. Pesonen. Helsingfors: Helsingfors stads publikationer 32, s. 123–130.
- Oslo byleksikon* 2010: Femte utgave, red. Knut Are Tvedt. Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Oslo kommune 2005: Sak 190/05 Navneendring av Henrik Ibsen gate og alle navn i dette område som har navnet Ibsen i seg. *Møteinnkalling* 8/05. Tilgjengelig fra <http://www.bydel-st-hanshaugen.oslo.kommune.no/> [07.11.2011]
- Oslo kommune 2011a: *Gate- og veinavn i Oslo*. Tilgjengelig fra http://www.byradsavdeling-for-kultur-og-utdanning.oslo.kommune.no/kultur/gate_og_veinavn [07.11.2011]

- Oslo kommune 2011b: *Geografiske inndelinger i Oslo*. Tilgjengelig fra http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/oslostatistikken/geografiske_inndelinger/ [07.11.2011]
- Oslospeilet 2008: En av fire Osloborgere er innvandrer. *Oslospeilet* Nr. 3-4 2008. Tilgjengelig fra listen på <http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/oslostatistikken/oslospeilet/article150118-41884.html> [07.11.2011]
- Oslospeilet 2010: Oslo – fra nasjonal smeltedigel til flerkulturell storby. *Oslospeilet* Nr. 3 2010. Tilgjengelig fra <http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/oslostatistikken/oslospeilet/article178871-41884.html> [07.11.2011]
- Oslospeilet 2011: Stadig flere Osloborgere – og hva så? *Oslospeilet* Nr. 3 2011. Tilgjengelig fra <http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/oslostatistikken/oslospeilet/> [07.11.2011]
- Proshansky, Harold M. 1978: The city and self-identity. *Journal of Environment and Behaviour*, Vol. 10, s. 147–169.
- Reponen, Anu 2010: Идентичности русскоязычного эмигранта в речи о местах [Identitet i samtale om steder hos russisktalende emigranter]. Изучение и преподавание русского языка в Финляндии [Læring av og undervisning i russisk språk i Finland], red. Arto Mustajoki et al. Sankt Petersburg: Zlatoust, s. 426–435.
- Røyneland, Unn 2005: *Dialektnivellering, ungdom og identitet*. Ein komparativ studie av språkleg variasjon og endring i to tilgrensande dialektområde, Røros og Tynset. Avhandling for doktor artium graden. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Schwebs, Ture & Hildegunn Otnes 2001: *tekst.no*. Strukturer og sjangrer i digitale medier. Oslo: Landslaget for norskundervisning (LNU)/Cappelen Akademisk Forlag.
- Senneset, Eivind 2009: Troende mindretall finner seg selv. *Hubro* 1/2009, s. 26–28. Tilgjengelig fra http://issuu.com/universitetet_i_bergen/docs/hubro1-2009_1_ [07.11.2011]
- SSB 2010a: *Personer 16 år og over, etter utdanningsnivå, kjønn og bostedsfylke*. Tilgjengelig fra <http://www.ssb.no/utniv/tab-2011-06-09-01.html> [07.11.2011]
- SSB 2010b: *Personer 16 år og over, etter utdanningsnivå, kjønn og alder*. Tilgjengelig fra <http://www.ssb.no/utniv/tab-2011-06-09-03.html> [07.11.2011]
- SSB 2010c: *Stadig økende andel med høyere utdanning*. Tilgjengelig fra <http://www.ssb.no/utniv/> [07.11.2011]

- SSB 2011: *Innvandring og innvandrere*. Tilgjengelig fra <http://www.ssb.no/innvandring/> [07.11.2011]
- Stemshaug, Ola 1997: *Gatenamnpolitikk i Noreg. Byens navne. Stednavne i urbaniserte områder*. NORNA-rapporter 64, red. Vibeke Dalberg og Bent Jørgensen. Uppsala: NORNA-Förlaget, s. 159–170.
- Stjernholm, Karine (under arbeid): *The Oslo Dialect – linguistic variation, change, and innovation*. Avhandling for Ph.D.-graden. Universitetet i Oslo.
- Stockholms gatunamn* 2005: Tredje, utökade och reviderade upplagan, red. Staffan Nyström. Stockholm: Stockholmia Förlag.
- Store norske leksikon*, tilgjengelig fra <http://snl.no> [07.11.2011]
- Særheim, Inge 1985: *Stadnamn fortel historie*. Om namngjeving, namnebruk og opplysningar i stadnamn. Stavanger–Oslo–Bergen–Tromsø: Universitetsforlaget.
- Særheim, Inge 2007: Urbane namn og kulturell identitet. Offisiell namngjeving i ein europeisk kulturhovudstad. *Namn og nemne* 24, s. 65–81.
- Thuen, Trond 2003: Steder, grenser, tilhørigheter. Noen innledende betraktninger. *Sted og tilhørighet*, red. Trond Thuen. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Tidemann, Erlend (under utgivelse): *Holdninger til gatenavn i Oslo*. Masteroppgave i nordisk, særlig norsk, språkvitenskap høsten 2011. Universitetet i Oslo.
- Tjelmeland, Hallvard & Grete Brochmann 2003: *Norsk innvandringshistorie bind 3: I globaliseringens tid 1940 – 2000*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- Viljamaa-Laakso, Marja 1997: *Gatunamn och identitet. Byens navne. Stednavne i urbaniserte områder*. NORNA-rapporter 64, red. Vibeke Dalberg og Bent Jørgensen. Uppsala: NORNA-Förlaget, s. 159–170.
- Wahlberg, Mats 1994: *Uppsalas gatunamn. Ortnamnen i Uppsala län*. Del 5:1. Uppsala: Ortnamnsarkivet i Uppsala.
- Wahlberg, Mats 2005: *Stadens namn – identitet, känsla, prestige. Namnens dynamik. Utvecklingstendenser och drivkrafter inom nordiskt namnskick*. Handlingar från den trettonde nordiska namnforskarkongressen i Tällberg 15–18 augusti 2003. NORNA-rapporter 80, red. Staffan Nyström. Uppsala, s. 333–343.
- Wikström, Solveig 2009: *Etternavn og identitet*. 314 osloenseres forhold til eget etternavn. Masteroppgave i nordisk, særlig norsk, språkvitenskap. Universitetet i Oslo.

Åsgård, Ole Kristian 2009: Prosjekt gatenavn i Oslo. *Språknytt* 1/2009. Tilgjengelig fra:

<http://www.sprakrad.no/nb-no/Toppmeny/Publikasjoner/Spraaknytt/Arkivet/>

[Spraknytt-2009/Spraknytt-12009/](http://www.sprakrad.no/nb-no/Toppmeny/Publikasjoner/Spraaknytt/Arkivet/Spraknytt-2009/Spraknytt-12009/)[07.11.2011]

Vedlegg 1: Skjermdump av spørreskjema

UiO : Universitetet i Oslo

English

Nettskjema

Datainnsamling på nett

maymub [Logg ut](#)

Svar på "Holdninger til stedsnavn i Oslo"

Forside

Besvarelser

Hjelp

Redaksjoner

Maler

Skjemaer

Hei! Jeg er en masterstudent ved Universitetet i Oslo som skriver en masteroppgave om holdninger til stedsnavn i Oslo. Oppgaven min vil være basert på denne spørreundersøkelsen. Hovedmålgruppene er personer med norsk, pakistansk og polsk bakgrunn, men jeg er også veldig glad for alle andre besvarelsene! Kriteriene for å delta i undersøkelsen er at man er over 16 år og bosatt i Oslo. Å fylle ut spørreskjemaet burde ikke ta mer enn 10 minutter. Tusen takk for hjelpen!

Svarene i dette skjemaet er anonyme. Spørsmål markert med * er obligatoriske.

1. Personopplysninger

1.1. Hva er fødselsåret ditt? *

Velg... ▾

1.2. Kjønn *

- Mann
 Kvinne

1.3. Utdanning *

- Grunnskole
 Gymnas / Videregående
 Yrresskole
 Høyskole / Universitet

1.4. Hvor arbeider / studerer du?

1.5. Hva er ditt opprinnelige hjemland? *

1.6. Hva er dine foreldres opprinnelige hjemland?

1.7. Hvilke språk snakker du?

1.8. Hvor mange år har du bodd i Oslo? *

1.9. Har du lyst å bli boende i Oslo?

- Ja
 Nei
 Vet ikke

2. Din bydel og Oslo generelt

2.1. I hvilken bydel bor du i Oslo? *

2.2. Har du bodd i andre bydeler i Oslo før? Hvis ja, i hvilke?

2.3. Liker du å bo i bydelen din?

- Ja, liker veldig godt
- Ja, det er helt ok
- Vet ikke
- Nei, ikke så veldig
- Nei, ikke i det hele tatt

2.4. Hvordan ville du definere grensene for ditt nærområde?

2.5. Hvor ofte har du tenkt på hvorfor stedene i ditt strøk heter det de heter?

- Ofte
- Av og til
- Nesten aldri
- Aldri

2.6. Nevn fra 5 til 10 stedsnavn fra nærområdet ditt.

2.7. Vet du hvorfor disse stedene heter det de heter?

- Ja
- Delvis
- Nei

2.8. Hvilke av disse navnene liker du? Hvorfor?

2.9. Hvilke av disse navnene liker du ikke? Hvorfor?

2.10. Føler du at navnet på din bydel og stedsnavnene i ditt nærmiljø har en spesiell betydning for deg?

- Ja, veldig stor betydning
- Ja, til en viss grad
- Nei, ikke så stor betydning
- Nei, ingen betydning

2.11. Hvis noen utenfor Oslo spør deg hvor du bor, hva svarer du?

2.12. Hvis noen fra et annet strøk i Oslo spør hvor du bor, hva svarer du?

2.13. Mener du det finnes noe mønster eller system i stedsnavnene / gatenavnene i Oslo?

2.14. Hvor godt tror du at du kjenner til stedsnavnene i Oslo?

- Veldig godt
- Helt ok
- Ikke særlig godt
- Nokså dårlig
- Vet ikke

2.15. Hva bruker du mest for å komme fram?

- Offentlig transport
- Bil
- Sykkel
- Motorsykkel / Moped
- Går til fots

2.16. Hvor ofte er du i sentrum i Oslo?

- Hver dag
- Nesten hver dag
- Et par ganger per uke
- Om helgen
- Et par ganger per måned
- Ikke så ofte
- Jeg bor i sentrum

2.17. Hvilke steder i Oslo sentrum liker du best?

2.18. Hvilke steder i Oslo sentrum liker du ikke?

2.19. Hvis du kunne bestemme selv, hva slags stedsnavn ville du gjerne ha i Oslo?

2.20. Bruker du andre navn eller forkortelser for å betegne steder i hjemmestrøket ditt eller andre steder i Oslo blant venner eller i familien din?

- Ja
- Nei

2.21. Hvis ja, hvilke andre navn eller forkortelser bruker dere?

3. Till slutt et par spørsmål om konkrete stedsnavn i Oslo.

Jeg vil gjerne vite om ditt forhold til et par stedsnavn i Oslo. Vennligst svar på følgende to spørsmål: 1) Hvor i Oslo ligger stedet? 2) Liker du navnet? Skriv gjerne en kommentar. NB! I det andre spørsmålet er jeg først og fremst interessert i ditt forhold til stedsnavnet og ikke til selve stedet.

3.1. Karl Johans gate

3.2. Sorgenfrigata

3.3. Joachim Nielsens gang

3.4. Bukken Bruses vei

3.5. Dronning Mauds gate

3.6. St. Olavs gate

3.7. Mikrobølgen

3.8. Idioten

3.9. Leiv Eirikssons gate

3.10. Tøyengata

3.11. Valkyrie plass

3.12. Øvre Slottsgate

3.13. Trondheimsveien

3.14. Gressholmen

3.15. Henrik Ibsens gate

3.16. Rodeløkka

3.17. Rubina Ranas gate

3.18. 7. juni-plassen

3.19. St. Hanshaugen

3.20. Hausmanns gate

3.21. Huk aveny

3.22. Er det kanskje noe navn utenfor listen som du har lyst å si noe om?

4. Hva synes du?

Synes du det var spennende å svare på disse spørsmålene? Hvis ja, kunne du tenke deg å bli med på et kort intervju om stedsnavnene i Oslo? Jeg vil gjerne spørre deg om hvordan du oppfatter og bruker stedsnavnene i hverdagslivet. Send meg gjerne svar på e-post: maymub@student.ilos.uio.no . Takk!

Kontaktinformasjon

E-post: maymub@student.ilos.uio.no

Ansvarlig for denne tjenesten

Webseksjonen - USIT

Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguiden

”Holdninger til stedsnavn i Oslo”

Bakgrunn: Hva er fødselsåret ditt? Hvor kommer du fra? Hvor lenge har du bodd i Oslo?

1. Stedsnavn i Oslo

Hadde du av og til tenkt på stedsnavn i Oslo før jeg tok kontakt med deg for min undersøkelse?

Hvor godt tror du at du kjenner stedsnavnene i Oslo?

Hvilke/t navn bruker du vanligvis når du snakker om stedet hvor du bor?

Bruker du forhvertede/andre navn for å vise til stedene i ditt nærområde? Bruker man i din vennekrets bare de offisielle navnene eller også andre navn for ulike steder i Oslo?

Synes du at stedsnavnene i Oslo bare skulle gjenspeile den norske kulturen og den norske historien? Eller mener du at det skulle være flere stedsnavn som *Rubina Ranas gate* – stedsnavn som forteller om mennesker fra andre kulturer og om andre kulturer og steder generelt (*Kharian gate, Gujrat gate*)?

2. Hvor viktige er stedsnavn?

Er det interessant og viktig for deg å vite hvordan stedene har fått sitt navn eller ser du på navnene som bare en ”adresse”? Er stedsnavnene viktig i det hele tatt? Ville det være nok med slike navn som man har enkelte steder i USA (*Ist West street* osv.)?

Tror du at et navn kan spille en viktig rolle i hvordan man oppfatter et sted (*Sorgenfrigata* – positiv innstilling til gaten; *Slemdal* – dårlig inntrykk)?

Er det vanskelig for deg å beskrive din holdning til navnet uten å tenke på stedet?

Vedlegg 3: Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring for deltakelse i intervju om holdninger til og bruk av stedsnavn i Oslo

Med dette gir jeg samtykke til at det lyd materialet som jeg er med på i forbindelse med masterprosjektet ”Stedsnavn i Oslo – holdninger og bruk i tre ulike etniske grupper” av Maimu Berezkina, samt opplysninger om meg (alder, nasjonalitet, bosted), kan benyttes til forskningsformål knyttet til den nevnte masteroppgaven samt siteres i den og i eventuelle publikasjoner som handler om den.

(Sted) _____ (Dato) _____

(Underskrift) _____

Vedlegg 4: Utdrag fra intervjuene

Nedenfor følger utdrag fra de fem dybdeintervjuene hvor jeg brukte diktafonopptak. Jeg gjengir ikke intervjuene i sin helhet, men bare de delene som jeg mener belyser best de emnene som jeg har konsentrert min undersøkelse på.

Jeg refererer til intervjuobjektene ved hjelp av koder som forteller om respondentenes etniske tilhørighet, kjønn og fødselsår. Der mine spørsmål er gjengitt, bruker jeg ”intervjuer”. Sitatene er presentert i den rekkefølgen som de hadde i de opprinnelige intervjuene. De er gjengitt på bokmål, men så nært til muntlig tale som mulig. Jeg har ikke endret ordstillingen. Alle som deltok i intervjuene, har undertegnet en samtykkeerklæring (se vedlegg 3).

Intervju 1

Respondent: Kvinne med etnisk norsk bakgrunn, 21 år. Har bodd 3 år i Oslo.

Sitat 1: Kunnskap om stedsnavn

Intervjuer: Legger du merke til stedsnavn i nærområdet ditt? Kan du nevne et par eksempler på stedsnavn fra rundt omkring?

NO-K21: Å, sånn lite. Jeg vet at vi er nær Gaustad, jeg vet at vi har Jon P. Erlien, men jeg vet ikke om det er en gate.

Intervjuer: Hva ellers kunne det være?

NO-K21: Navn på bygg kanskje? Og så vet jeg at Blindern har Eventyrveien og Jon Colletts plass. Men jeg kunne ikke ha sagt at jeg kan så mange altså.

Sitat 2: Stedsnavnenes verdi

Intervjuer: Men er det viktig for deg at det heter det og det, eller kunne det ha vært hva som helst? Sånn som de har noen steder i USA at det bare er koder, 1st West Street og så videre?

NO-K21: Nei, det hadde vært veldig trist. Jeg er vant til at det finnes en mening bak dette. Det er viktig.

Sitat 3: Uoffisielle stedsnavn

Intervjuer: Bruker du noen uoffisielle stedsnavn eller forkortelser?

NO-K21: Tja.. Jeg sier vel veldig enkelt at jeg bor på Sogn. Men folk blir jo veldig ofte forvirra, fordi ofte så tror de at jeg mener Sognsvann. Og da må jeg spesifisere at jeg bor på Sogn studentby. Men veldig ofte når du sier Sogn, så skjønner folk at det er studentbyen du bor på. Jeg kommer ikke på flere i farten. Jeg har hørt Nasjonalen, men jeg bruker det ikke selv.

Intervjuer: Hva med uoffisielle stedsnavn i hjembyen din, Stavanger?

NO-K21: Ja, for eksempel så bodde jeg ved siden av Kvernevik, og hvis du er fra Stavanger, så sier du Vigå. Så det er mange utenfra som ikke forstår hva Vigå er.

Sitat 4: Sted og stedsnavn

Intervjuer: Er stedsnavn med på å danne en holdning til stedet? Sorgenfrigata og Slemdal, for eksempel?

NO-K21: Jeg husker jeg mobba noen fra Slemdal: er du slem? De får kanskje høre mange dårlige vitser. Jo, selvfølgelig er stedsnavnene viktige. Jeg bodde ved siden av en veldig fin liten lekeplass, og så kalte vi det Dumpa. Så du fikk liksom dårlige assosiasjoner med det, selv om det var veldig fint og oppussa. Jeg vet ikke hvorfor vi kalte det sånn. Men jeg synes jo at kjært barn har mange navn, så hvis du har en plass som har mange forskjellige kallenavn, så er det fordi mange bruker det, og det er viktig.

Intervjuer: Er det vanskelig for deg å beskrive din holdning til et stedsnavn uten å tenke på stedet?

NO-K21: Ja, det er umulig egentlig. Men hvis du for eksempel leser en bok, jeg leser en bok om Seattle, og jeg husker ingen av stedsnavnene, selv om jeg har vært der før. Og det gav liksom ingen mening, jeg klarte ikke å feste et navn og tenke at ja, det er på det stedet eller i den gata. Du blir liksom sånn likegyldig hvis du ikke vet hvordan stedet ser ut, og det er veldig lett å glemme det.

Sitat 5: Stedsnavn fra andre kulturer

Intervjuer: Synes du at Oslo kunne ha flere stedsnavn som gjenspeiler andre kulturer, innvandrer-kulturen?

NO-K21: Jeg tror at hvis du har gjort deg fortjent til det, så spiller det ingen rolle hvor du kommer fra, om det er et innvandrernavn eller ikke. Men hvis du bare liksom velger en random person for å fylle opp kvoteringen, så er det litt teit. Altså, det må jo være en grunn til at du gjør det. Men det jeg er redd for, er at hvis mange plasser har navn etter én kultur, så vil det skape mer en getto, ikke sant. Fordi nordmenn vil være redd for å flytte der fordi det navnet høres så ukjent ut, og da ville liksom alle flokke der.

Intervjuer: Så et navn kan ha en demografisk effekt?

NO-K21: Ja, det tror jeg altså.

Intervjuer: Det er mange pakistanere i Oslo som opprinnelig kommer fra et område i Pakistan som heter Gujrat. Hva synes du om et slikt stedsnavn som Gujrat gate?

NO-K21: Tja, det ville ha vært helt greit, jeg vet jo for eksempel om plasser i Spania der du har masse nordmenn som har flytta til ett sted, og de har liksom Oslo gate og Stavanger gate.

Intervjuer: Offisielt?

NO-K21: Ja. Og spaniolene har jo ikke noe problem med dette, men de blir jo på en måte segregerte, som er litt synd fordi de ikke gidder å lære seg spansk og sånn. Og sånn kan de jo være med noen av pakistanere som har flytta til Norge: de har ikke lyst til å lære om en annen kultur, de har bare lyst å tjene litt mer penger, ikke sant. Men jeg synes at det hadde vært spennende med noen utenlandske stedsnavn, absolutt, men det er liksom hvor grensen går.

Intervju 2

Respondent: Mann med norsk og samisk bakgrunn, 49 år. Har bodd 8 år i Oslo.

Sitat 6: Stedsnavnenes verdi

Intervjuer: Er stedsnavnene rundt deg viktige for deg?

NO-M49: Jeg er ikke oppvokst i Oslo, så... Jeg tror ikke dagens osloborgere, ihvertfall den yngre generasjonen og så videre har noe spesielt forhold til navn. De har ikke vært med på å utforme navnene, de har ingen påvirkningskraft, og de har ikke avgjort noen ting. Du må føle en viss "eienskap" til dem [navnene]. Problemet med Oslo er at – jeg vil påstå at to tredjedels av Oslos befolkning er innflyttere.

Sitat 7: Stedsnavn fra andre kulturer

Intervjuer: Hva mener du om stedsnavn gitt etter noen eller noe i innvandrerulturen?

NO-M49: Men vi har jo innvandrer navn. Den viktigste gaten i Oslo har et innvandrer navn – Karl Johans gate. Og personnavn det er greit, hvis de har gjort en god innsats for byen eller landet. Gjerne det. Men på lik linje. Man skal jo ikke begynne å kalle opp navn etter somaliske innvandrere som har bodd seks måneder i Norge, bare for at man skal gjøre det. Med Rubina Rana er det flott. Folk må gjøre noe først.

Intervjuer: Det finnes noen steder i Pakistan hvor vi har fått flest innvandrere fra, for eksempel Kharian. Hva synes du om hvis vi for eksempel får Kharian gate på Grønland?

NO-M49: Ja, men hva gjør vi når de flytter over til Frogner? Det er mange ting som man må ta hensyn til. Men det du sier er jo ikke noe nytt. For eksempel, vi har Kurlandstien på østkanten der, og det var mennesker, håndverkere fra Kurland i Latvia som emigrerte til Norge.

Intervjuer: Synes du vi burde ha samiske navn i Oslo?

NO-M49: Nei, ikke i Oslo, for Oslo er ikke et tradisjonelt samisk område, selv om mange samer bor her.

Sitat 8: Uoffisielle stedsnavn

Intervjuer: Bruker du noen uoffisielle stedsnavn?

NO-M49: Grønland kaller jeg av og til for Muslim City. Kameraten min sier ”Skal vi treffes på Muslim City?”. Det er litt ironi. Og det er jo muslimer selv som mener at det er muslim city, en muslimsk bydel. Her gjelder muslimske lover.

Intervju 3

Respondent: Mann med pakistansk bakgrunn, 64 år. Har bodd 37 år i Oslo.

Sitat 9: Kunnskap om stedsnavn

Intervjuer: Vet du hvor stedene i ditt nærområde har fått navnene fra?

PA-M64: Ljabruveien går der. Så her går opp Bjørnerudveien, og det du spør meg ikke hvorfor er Bjørnerudveien, så det er veldig vanskelig for meg å klare.

Intervjuer: Du vet ikke?

PA-M64: Nei. Fordi da jeg må gå på en historisk bakgrunn eller må jeg leste den og det har jeg ikke tid. Jeg bare lært fra kartboka, for eksempel. Jeg har ingen forklaringer. Hvorfor heter det Bjørnerudveien eller Ljabruveien eller...

Sitat 10: Uoffisielle stedsnavn

Intervjuer: Jeg lurer på om du bruker noen andre navn, noen forkortelser for stedsnavn i Oslo?

PA-M64: Vet ikke.

Intervjuer: Nordmenn sier for eksempel både Grünerløkka og Løkka.

PA-M64: Ja, Løkka det man også sier, Grünerløkka også. Du vet, vi måtte å lære og høre de tingene har en nordmann sagt. Vi kan ikke tolke fra selv. Fordi opprinnelig vi er bare innvandring.

Sitat 11: Stedsnavnenes verdi

Intervjuer: Er det i det hele tatt viktig at stedsnavnene skulle ha en historie knyttet til seg? I Amerika har de noen steder slike navn som 1st West street og så videre. Hva synes du om slike navn?

PA-M64: Men det er et stort land, og så er det mye befolkning, så sikkert at de har blitt trøtt og lei for å finne navnene.

Sitat 12: Stedsnavnenes bakgrunn

Intervjuer: Tenker du noen gang på hvor en gate har fått navnet sitt fra?

PA-M64: Vanligvis jeg aldri tenker. Det er ikke så langt man tenker i en vanlig nivå. Jeg for eksempel har jobba som drosjesjåfør, så jeg tenkte hva er adressen, hva er det jeg skal frem til. Men jeg aldri tenker hvorfor det heter, her ligger en viktig mening. Det jeg aldri tenker.

Sitat 13: Stedsnavn fra andre kulturer

Intervjuer: Synes du at stedsnavnene i Oslo bare skulle gjenspeile den norske historien og de norske verdiene, eller vil du gjerne ha navn som gjenspeiler andre kulturer, for eksempel pakistansk kultur?

PA-M64: Nei. Det er nordmenns historie, det er ikke min historie. De er for en som har med det system å gjøre, eller en som har med historie å gjøre. Men nordmenn også vet ikke hvorfor det heter det og det.

Intervju 4

Respondent: Kvinne med polsk bakgrunn, 31 år. Har bodd 18 år i Oslo.

Sitat 14: Sted og stedsnavn

Intervjuer: I hvor stor grad tror du at stedsnavn påvirker din oppfatning av selve stedet? Tenk på Sorgenfrigata og Slemdal for eksempel.

PO-K31: Jeg tenker på navnet veldig ofte, spesielt hvis det sier noe mer, ikke sant, som det eksempelet du gav, Sorgenfrigata. Der hadde jeg en gang lyst å bo, ikke på grunn av navnet, men det tiltrakk meg kanskje enda mer på grunn av navnet. Men bor man på et sted, så blir man på en måte vant til navnet, det er ikke sånn at man ikke husker navnet på grunn av navnets lengde og så videre.

Sitat 15: Stedsnavnenes verdi

Intervjuer: Mener du stedsnavn med en historie bak seg er viktige? Hva med slike stedsnavn som de har i noen byer i USA, for eksempel 1st West street?

PO-K31: Jeg føler liksom at de europeiske byer og systemet er annerledes, det skal liksom ikke være lett på samme måte som man tenker i USA hvor man har disse første, andre og så videre, og amerikanere sier at dette er mye lettere for dem å huske og orientere seg. Og så bor folk liksom ikke i de store byene, det er mer de jobber der, for det meste så er det liksom store byer – der jobber folk, og så bor de utenfor. Jeg synes det blir finere på en måte med navn som gjenspeiler enten geografien eller noe, folk som har bodd der eller noen kjente kunstnere eller forfattere, så jeg synes det er fint å ha slike navn.

Sitat 16: Stedsnavn fra andre kulturer

Intervjuer: Synes du man skulle ha i Oslo navn som gjenspeiler innvandrerulturen?

PO-K31: Altså jeg tenker at det er kanskje for tidlig å eventuelt innføre utenlandske navn i Oslo eller i norske byer. Og jeg tror at kanskje før eller senere så vil det falle mer naturlig å bruke utenlandske navn uten å si liksom hvilken nasjonalitet de kommer fra og slikt. Jeg synes at alt som er nytt virker kanskje rart i starten, og så blir folk vant til det. Det må komme sånne initiativ mer naturlig. Og blir det vanskelige navn,

så synes jeg at det blir veldig unaturlig. Og det er tross alt fortsatt flere nordmenn som bor i Oslo enn utlendinger, så derfor så, jeg tror ikke folk ville ha akseptert vanskelige utenlandske navn som ikke faller naturlig i det norske språket, ikke sant. Et navn må ha en sånn, vet ikke, norsk versjon, ikke norsk versjon av navnet, etternavnet for eksempel, men det må falle mye mer naturlig at dette kan, ikke sant, gli inn i språket. Men etter hvert, etter flere år, så tror jeg at dette også kan skje i Norge.

Intervjuer: Men hva med slike navn på det uoffisielle nivået? Lille Pakistan og så videre?

PO-K31: Ja, sånne navn kommer kanskje ikke som faste navn, det er mer sånn på folkemunne, hvis folk snakker sammen og vil kanskje si noe mer, sånn som Lille Pakistan for eksempel vil fortelle noe mer enn bare et gatenavn eller et navn som er fast, ikke sant. Og det forandrer seg etter hvert også fordi ja kanskje folk flyttet ut. Men jeg tenker at det som blir gjort om til et offisielt navn, det må være forholdsvis nøytralt, det må liksom de fleste akseptere. Altså nøytralt i forhold til det stedet, det miljøet, de menneskene som skal bruke det. At det ikke skal angripe noen, altså indirekte, tenker jeg. At noen vil like og andre kanskje mislike, og det må falle naturlig. Jeg husker denne gangen Henrik Ibsens gate ble flyttet, ja Drammensveien, det var så rart. Og jeg jobbet i Henrik Ibsens gate, ikke sant, og det blir veldig stor forvirring, sånn at det er fortsatt folk som vil heller bruke Drammensveien, Gamle Drammensveien istedenfor Henrik Ibsens gate.

Intervjuer: Og hva med samiske navn? Burde det være noen samiske navn på gateskilt i Oslo?

PO-K31: Ikke hvis folk ikke insisterer på det, ikke sant, samer for eksempel i Oslo, men jeg føler sånn personlig at det er mest naturlig å ha de navnene der samene kommer fra, i Nord Norge. Det er mer enn naturlig å ha det der enn her i Oslo. Jeg tror egentlig at alt dette er en vanesak. Det er alltid protester mot å innføre noe nytt.

Intervju 5

Respondent: Kvinne med polsk bakgrunn, 23 år. Har bodd 2 år i Oslo.

Sitat 17: Stedsnavnenes verdi og bruk av dem

Intervjuer: Er stedsnavnene viktige for deg? For eksempel, i ditt nærområde?

PO-K23: Ja, selvfølgelig.

Intervjuer: Tror du at du kunne snakke om nærområdet ditt uten navn?

PO-K23: Nei. Hvis du tar t-bane, så kommer du gjennom flere stasjoner, ikke sant. Når jeg kommer til Holstein, så er det Holstein, og det er ikke Kringsjø lenger.

Intervjuer: Er det på grunn av navn?

PO-K23: Det er på grunn av navn. Altså jeg tror at navn er markør på et sted, ikke sant. Navn betegner grenser, egentlig. Men det er litt vanskelig. Altså når jeg ser for meg et kart, så tenker jeg på navn og så finner jeg steder. Men når jeg tenker på området som jeg skal til, så tenker jeg etter navn, orienterer meg etter navn. Men når jeg for eksempel skal til et sted og jeg kjenner navnet på stedet, så orienterer jeg meg ikke etter navnene på nabogatene og sånne ting, men etter disse tegnene som jeg har sett før, sånn for eksempel "det går en gate der..."

Intervjuer: Hvis du har vært der ja. Men hvis du er første gang der? Så er det gateskilt her og gateskilt der?

PO-K23: Ja, nettopp, nettopp. Altså jeg tror at stedsnavn er markører på de ukjente stedene, og etterpå, med en gang man blir kjent med stedet, så begynner det å bli litt tydeligere etter det som man husker.

Intervjuer: Man begynner å orientere seg etter objektene?

PO-K23: Ja, men jeg har hørt at det er en veldig kvinnelig ting. At menn orienterer seg etter navn.

Sitat 18: Uoffisielle stedsnavn

Intervjuer: Bruker du noen uoffisielle betegnelser for steder i Oslo?

PO-K23: Altså, det er morsomt, men altså, du har norske navn, men du bøyer dem etter polske regler. Når du sier "på Majorstuen", så sier du ikke Majorstuen, du sier "na Majorstuenie", og så "idę na Majorstuen" [jeg går til Majorstuen]. Det har jeg tenkt på, at man bøyer stedsnavn etter polske regler.

Sitat 19: Stedsnavn fra andre kulturer

Intervjuer: Synes du at det i Oslo bare skulle være norske stedsnavn, eller burde det være også noen utenlandske stedsnavn her?

PO-K23: Nei, nei, fordi det er et norsk land. Siden det er norsk land, så det kan være farlig å kalle bydeler og andre steder for utenlandske navn fordi de vil på en måte bli som... Det heter gettoisering. Og jeg tror at det kanskje er lettere hvis folk gir utenlandske navn på noen bydeler, og da betyr det "det er vår bydel". Hvis du kaller for eksempel Grønland noe, jeg vet ikke, hvis det får et pakistansk navn etter et annet... Ja, hva som helst, men i et utenlandsk språk, så blir det på en måte en markør at dette er mer utenlandsk enn norsk, ikke sant? Men det er som å bestemme over bydelens karakter. Hvis du kaller en bydel et norsk navn, så er det helt greit fordi vi er i Norge, ikke sant, men hvis du kaller det med et polsk eller, jeg vet ikke, utenlandsk navn, så gir du den en slags tilhørighet, ikke sant, at du bestemmer over at den tilhører Pakistan, den tilhører Polen fordi det er mest polakker her. Og du gir polske folk en signal å flytte dit. Så det er nesten som en viss taktikk å skille ut noen bydeler fra andre.

Intervjuer: Hva synes du om slike gatenavn som Rubina Ranas gate?

PO-K23: Helt greit, ja i Polen har vi Roosevelts gate og du vet, det er helt normalt. Fordi det er litt annerledes med gatenavn enn bydeler. Gater er oppkalt etter personer som har gjort noe, bidratt med noe, ikke sant. Mens bydeler... Ja, da er navn som karakteristikk, nesten.

Sitat 20: Sted og stedsnavn

Intervjuer: Påvirker navn holdninger til stedet? Sorgenfrigata, Slemdal og så videre?

PO-K23: Njaa, det må være en taktikk, for i den byen hvor jeg kommer fra, er det flere gater som er kalt sånn. Ja, som Sorgenfrigata: Glad gate og så videre. Det er sikkert en taktikk å tilkalle folk, ikke sant. Og det er en slags underbevist signal, man tenker kanskje ikke på det. Og ja, markedsføring. Jeg vet ikke om det er det samme her i Norge, men i Polen, spesielt i de nye bydelene som blir bygd for nye leiligheter og sånne ting, som blir kalt med sånne hyggelige navn. Og ja, her i Oslo er det Galgeberg, jeg skulle besøke en person som bodde nettopp på Galgeberg, og da jeg sendte henne en sms og skriver "Du bor på Galgeberg?", og så tenkte jeg at det høres litt sånn unormalt ut. Så det skaper følelser.

Sitat 21: Stedsnavnenes betydning

Intervjuer: Hva synes du om slike stedsnavn som de har enkelte steder i USA, for eksempel 1st West street og så videre?

PO-K23: Det er følelsesløst, intetsigende, jeg er imot. Personlig synes jeg at det er flott med gater som har sin egen historie fordi, ja, vi må ha et område hvor vi er personlig knyttet til, ikke sant, og som skaper en slags følelse, en slags respons. Og når du bor i en sånn gate som heter Første aveny og sånn, så blir det intetsigende. Litt kaldt og kjedelig. Navn kan skape en slags hjemmefølelse. Det er slik sånn at du har ikke lyst til å bo på et helt tomt rom, ikke sant. Gater med et følelsesløst navn er som et tomt rom, med ingenting å henge deg fast i. Men hvis du tenker på sånne navn som Strandgate, så selv om du aldri har vært der, så får du en slags forestilling om hvordan det kan se ut. At Strandgata det må være ved sjøen og masse måker og for eksempel fine kvelder.

Intervjuer: Men hva med slike navn som Professor Dahls gate, som kan være intetsigende hvis du ikke vet hvem det var?

PO-K23: Oi, men det er intrigerende. Og jeg husker at jeg likte Inkognitogata. Hvordan er folk som bor i Inkognitogata? Det er noe gåtefullt.

Sammendrag

Navneforskere har tradisjonelt brukt en kulturhistorisk og språkhistorisk tilnærming til stedsnavn. Nylig har imidlertid et nytt forskningsfelt innenfor navnegransking blitt populært, nemlig *sosioonomastikk*, hvor man ser på navn fra navnebrukerperspektiv. Oslo er i de siste tiårene blitt en høyst multikulturell by. Her bor det folk med ulik etnisk og språklig bakgrunn, men de må alle ha et forhold til stedsnavnene rundt seg, siden disse utgjør en del av alles hverdag. Stedsnavn er tett knyttet til lokal historie, kultur og verdier, og holdninger til og bruk av dem kan være en indikator på ens forhold til det lokale samfunnet. Jeg har analysert holdninger til stedsnavn blant osloborgere, sett i lys av innbyggernes etniske bakgrunn og botid i byen.

Undersøkelsen bygger på opplysninger fra tre etniske grupper: etniske nordmenn, personer med pakistansk bakgrunn og polakker. For materialeinnsamlingen brukte jeg både et nettbasert og et papirbasert spørreskjema, og i tillegg gjennomførte jeg noen personlige intervjuer med medlemmer av hver etnisk gruppe. Resultatene peker på at i mine målgrupper er innbyggernes etniske tilhørighet mer avgjørende for deres holdninger til og kunnskap om lokale stedsnavn, enn antall år som de har bodd i Oslo. Personer med pakistansk bakgrunn viste nemlig svakere tilknytning til og interesse for stedsnavn rundt seg, til tross for gjennomsnittlig lengre botid i byen enn etniske nordmenn. Polakker, som er en av de yngste innvandrergroppene i Oslo, viste derimot mindre vesentlige forskjeller i oppfatningen av stedsnavn enn etniske nordmenn.

Analysen av besvarelsene gjorde det ellers mulig å kategorisere de ulike måtene å lage uoffisielle stedsnavn på i de tre etniske gruppene, samt å gi en oversikt over hva innbyggerne oppfatter som et system i stedsnavn. Jeg har også trukket fram en rekke faktorer som kan føre til en positiv holdning til stedsnavn. Det viser seg at disse både er knyttet til egenskaper ved selve navnet og til assosiasjoner som man har til stedet. I tillegg har jeg drøftet osloborgernes holdninger til potensielle stedsnavn som gjenspeiler andre kulturer enn den norske.